

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 1111-08 רות ערן נ' ענבל חברה לביטוח בע"מ - רמת-גן

בפני כב' השופט אליהו בכר

התובעות

1. רות ערן עו"ד
 2. רות ערן חברת עורכי דין
- ע"י ב"כ עוה"ד מ. שקד ו/או ג. קירש

נגד

הנתבעת

ענבל חברה לביטוח בע"מ
ע"י ב"כ עוה"ד תמר גולן ואח'

ספרות:[א' ברק, פרשנות במשפט, כרך ב, פרשנות החקיקה \(התשנ"ג\)](#)[א' ברק, פרשנות במשפט, כרך ד, פרשנות החוזה \(תשס"א\)](#)[ג' שלר, דיני חוזים - החלק הכללי](#)[ג' שלר, חוזים ומכרזים של הרשות הציבורית](#)**מיני-רציו:**

* בית המשפט קיבל, באופן חלקי, את תביעת התובעת כנגד הנתבעת שעניינה סיום התקשרות רבת שנים למתן שירותי עריכת דין. נפסק, בין השאר, כי הפסקת העברת תיקים ללא כל התראה מוקדמת, נימוק או שיתוף התובעת, אינו יכול להוות התנהגות בדרך מקובלת ובתום לב. לא סביר כי התקשרות שבאותה העת עומדת על 10 שנים תגדע בפעולה חד צדדית ע"י הנתבעת ללא הסבר מתאים.

* עורכי-דין – הסכמים – הפסקת הייצוג

* חוזים – פרשנות – כללי פרשנות

* חוזים – קיום חוזה – בתום-לב

.

התובעות הגישו תביעה בה התבקש בית המשפט לקבוע, כי הנתבעת סיימה עמה התקשרות רבת שנים למתן שירותי עריכת דין בחוסר תום לב מהותי, עת הפסיקה להזרים לה תיקים באופן חד צדדי וללא הודעה מתאימה ובגין כך הינה זכאית לפיצוי כמו גם לדמי הודעה מוקדמת. בנוסף, התבקש ביהמ"ש לקבוע שהנתבעת נותרה חבה לתובעת חובות שכ"ט עו"ד על פי חישובים שונים אותם ערכה.

.

בית המשפט קיבל את התביעה בחלקה ופסק כלהלן:

בהתקשרות שבין עורך דין ללקוח, ככל שמדובר בשכרו של עורך הדין, אם לא הוסכם במפורש אחרת, יש לקרוא תנאי מכללא, ולפיו רשאי הלקוח לנתק את הקשר עם עורך הדין ולחדול מלהיזקק לשירותיו בכל עת, אפילו טרם הושלמה העסקה שבקשר אליה נתבקשו שירותיו של עורך הדין, ובתנאי שיובטח שכר ראוי עבור השירות שכבר ניתן. בכך יש כדי ליצור את האיזון הראוי שבין זכות הלקוח לייצוג תוך שמירה על יחסי אמון מלאים בינו לבין פרקליטו, לבין זכותו הלגיטימית של עורך הדין לקבל שכר בגין טרחתו.

יחד עם זאת אין גישה זו מבטאת אלא חזקה פרשנית הניתנת לסתירה בראיות אם ניתן ללמוד מהן על כוונה שונה של הצדדים המתקשרים בחוזה הספציפי.

בהפעלת הזכות הנתונה לכל אחד מהצדדים לסיים באופן חד צדדי חוזים אשר לא נקצב מועד לסיומם, עליהם לנהוג בתום לב ובדרך מקובלת. על פי תנאי הפסיקה על הפסקת ההתקשרות לעמוד באמות מידה קפדניות. לשם עמידה באמות מידה אלה נדרשת סיבה מספקת, הוגנת או צידוק על בסיס טענות המבוססות עובדתית.

בענייננו אין חולק כי מערכת היחסים החוזית שבין הצדדים הינה מסוג "חוזה יחס" היינו חוזה שאינו קצוב בזמן. המודל של חוזי יחס מתאפיין בגמישות ובדינאמיות של הקשר החוזי ובנכונות מוגברת של הצדדים לחוזה לנהוג בתום לב.

בהעדר הסכם בכתב על ביהמ"ש להתחקות אחר אומד דעת הצדדים מהנסיבות החיצוניות של ההתקשרות. במילים אחרות יש לדלות המטרות והיעדים המשותפים מחומר הראיות אותו צרפו הצדדים.

הפסקת העברת תיקים ללא כל התראה מוקדמת, נימוק או שיתוף התובעת, אינו יכול להוות התנהגות בדרך מקובלת ובתום לב. לא סביר כי התקשרות שבאותה העת עומדת על 10 שנים תגדע בפעולה חד צדדית ע"י הנתבעת ללא הסבר מתאים.

אין לשכוח, כי מערכת היחסים הנובעת מ"חוזה יחס" מחייבת הצדדים בהתנהלות רגישה ותמת לב באופן מוגבר. במיוחד כך, כשעסקינן בחוזה יחס שבין עו"ד ללקוחו, ואף יותר מכך כשעסקינן בלקוחה שהינה אחת מרשויות המדינה המחויבת בהתנהלות מקובלת ותמת לב באופן מוגבר, מעבר למחויבות שכזו הקיימת במערכת יחסים רגילה שבין עו"ד ללקוחו וזאת מכוח היותה גוף דו-מהותי.

לא סביר שהנתבעת תעמיד את התובעת בתקופת ניסיון מבלי שתגדיר את אורכה, או תציג לה מהן דרישותיה לתקופה זו והאופן בו היא מצפה ממנה לעבור תקופה זו. אין לשכוח, כי עסקינן בחוזה יחס בו מעורבים מחד עו"ד ותיקה ומאידך גוף השייך למדינה.

בנסיבות העניין יש לצפות, כי בהגיע מערכת היחסים לכלל משבר, ומתחייבת הסקת מסקנות או התווית פעולות להמשך, יהיו אלה ברורים, בין אם מוסכמים ובין אם לאו, לאחר שתינתן לתובעת ההזדמנות להגיב על טענות הנתבעת באופן מסודר. מעבר להיותם ברורים עליהם להיות מועלים על הכתב, על מנת שכל אחד מהצדדים יידע מה עומד לפניו ומה מצופה ממנו. למרבה הצער לא נמצא כי כך נעשה. זו כאמור אינה דרך התנהלות ראויה.

חובת השימוע נועדה, במקורה, לכך שבעל הסמכות לפיטורים לא יפגע באדם, אלא אם ניתנה לו קודם לכן הזדמנות נאותה להשמיע טענותיו לפניו. דרך המלך, היא שבמערכת יחסי עבודה בכלל, ווודאי שבמערכת יחסים ארוכת שנים ייתן המעסיק לעובד המועמד לפיטורים פרק זמן סביר קודם השימוע, על מנת שיוכל להיערך באופן ראוי להשמעת טענותיו. התראה כה קצרה עלולה להותיר את הרושם כי החלטתו של המעסיק מוגמרת היא וסופית.

בנסיבות לא נמסרה הודעה מוקדמת, לא הועלו הטענות המחייבות תגובה ולא ניתן די זמן להתארגן. מכאן שאין בישיבה הראשונה כדי להוות כל ישיבת שימוע.

אין מנוס מהמסקנה לפיה הנתבעת לא התנהלה כפי המצופה ממנה, לא במועד הפגישה הראשונה ובעת ביצוע הליך אותו הגדירה "שימוע" ולא לאחריו עד למועד פיטורי התובעת. הנתבעת לא אפשרה לתובעת תקופת ניסיון הוגנת לאחר שלא הגדירה מה מצופה מהתובעת בתקופה זו, לא הגדירה את אורכה, הפחיתה את כמות התיקים וסוגיהם העוברים לטיפול התובעת ערב הפגישה וכן לאחריה, לא הציגה ראיות מספיקות בכתב, להבדיל מתצהירים, המצביעים על תיעוד מספיק והוגן של תקופת הניסיון והמצביע על כישלון הניסיון בתקופה זו.

אין ספק בעיני כי הקטנת כמות התיקים המועברת לטיפול התובעת וכן סוגיהם הייתה מגמתית ונועדה לשרת את אינטרס הנתבעת. היא בוודאי שאינה משרתת את אינטרס התובעת. מאידך, אין למנוע מצב ולפיו מבקש צד לחוזה יחס לבחון מחדש את רצונו להמשיך במערכת היחסים החוזית שלו עם נותן השירותים (התובעת בנסיבות). יחד עם זאת, על גם אופן התנהלות זה חלות חובות מתחום בתום הלב והדרך המקובלת.

תקופת ניסיון בת שנה וחצי ובה מוקטנת כמות התיקים המועברת לנותן השירותים אינה תקופה סבירה לבירור רצונה של הנתבעת בשירותי התובעת. מדובר בתקופה בלתי סבירה של זמן בה נפגעת התובעת באופן מובהק. לפיכך סברתי, כי תקופת ניסיון ראויה בנסיבות עומדת על 6 חודשים. יתרת הזמן בנסיבות אינה רואיה ומשמשת לטעמי סוג של גרירת רגליים עד לסיום העסקת התובעת משירות הנתבעת.

עמד לנתבעת "טעם מספיק" לסיום ההתקשרות עם התובעת. טעם זה נובע מבעיית תקשורת שבין התובעת לנציגי הנתבעת אך הוא אינו קשור למקצועיותה, נאמנותה ומסירותה של התובעת, ולכן עסקינן בסיום יחסים הנובע מבעיות אנוש בין הצדדים.

למרות קיומן של בעיות אנוש, עדיין היה על הנתבעת לסיים את מערכת היחסים בתום לב ובדרך מקובלת. במיוחד כך, כאשר עסקינן בחוזה יחס המערב מערכת יחסי אמון ארוכת שנים בין עו"ד ללקוח. הנתבעת לא נהגה בתום לב ובוודאי שלא בדרך מקובלת עת החליטה באופן חד צדדי להפסיק להעביר תיקים לטיפול התובעת, ביצעה "שימוע" שאינו שימוע כפי הגדרת המונח, הקצתה לתובעת תקופת ניסיון ארוכה באופן מופרז תוך הקטנת כמות התיקים ולא נמצא כי עשתה בו כל מאמץ על מנת לאפשר לתובעת לעמוד בו, סיימה את קשריה עם התובעת מבלי שהציגה לה באופן הולם ומספק את הסיבות לכישלונה בתקופת הניסיון. יותר משביקשה הנתבעת לאפשר לתובעת תקופת ניסיון הוגנת, היא חיפשה, את הדרך לסיום ההתקשרות עימה.

בנסיבות לא נמסרת לתובעת כל הודעה מוקדמת בדבר מועד לסיום העסקתה באופן בו תוכל לכלכל צעדיה ולהכין עצמה לעבודה אחרת שאינה כוללת הספקת שירותים משפטיים לנתבעת. לפיכך, ובהעדר הודעה מוקדמת על מועד סיום העסקת התובעת כאמור, זכאית התובעת לדמי הודעה מוקדמת.

תקופת ההודעה המוקדמת נועדה לאפשר לתובעת להסתגל למצבה החדש. אין לשכוח, כי הנתבעת לא ביקשה לסיים את מערכת היחסים מאחר והתובעת לא נהגה כפי המצופה ממנה כעו"ד. בנסיבות העניין עולה, כי יש משום התנהלות שלא בתום לב ובדרך מקובלת המחייבת, בהעדר תקופת הסתגלות, פיצוי בגין דמי הודעה מוקדמת.

תקופת ההודעה המוקדמת נועדה לענות על הציפייה של צדדים לחוזה שלא נקצב מועד לסיומו, שאם יבוטל החוזה ייכנס הביטול לתוקף רק לאחר חלוף זמן סביר ממועד מתן הודעת הביטול.

התנהגותם של הצדדים לאורך תקופת החוזה היא כלי פרשני חשוב לקביעת תוכן ההתקשרות ביניהם וממנה ניתן ללמוד כיצד הבינו הצדדים את ההסכמות שהושגו ואף נפסק בהקשר זה כי צד לחוזה יתקשה לטעון כי יש לפרש הוראותיו של חוזה באופן שונה מן האופן בו נהג הוא עצמו לאורך חיי החוזה.

כוחו של כלי פרשני זה יפה ביתר-שאת מקום שעסקינן בחוזה יחס, כגון זה שנקשר על פה בין העירייה ובין גורן, סלוניםסקי ובר במקרה שלפנינו.

פסק דין

מבוא

1. לפני תביעת התובעות (להלן: "עוה"ד ערן" או "התובעות") בה התבקש ביהמ"ש לקבוע, כי הנתבעת סיימה עמה התקשרות רבת שנים למתן שירותי עריכת דין בחוסר תום לב מהותי, עת הפסיקה להזרים לה תיקים באופן חד צדדי וללא הודעה מתאימה ובגין כך הינה זכאית לפיצוי כמו גם לדמי הודעה מוקדמת. בנוסף, התבקש ביהמ"ש לקבוע שהנתבעת נותרה חבה לתובעת חובות שכ"ט עו"ד על פי חישובים שונים אותם ערכה. לבסוף עתרה התובעת לפיצוי על הנזקים הלא ממוניים שנגרמו לה בשל הפסקת העסקתה באופן לא ראוי כנטען ולמתן פס"ד הצהרתי לפיו הנתבעת חבה לתובעת שכ"ט בגין תשלומים אותם היא עתידה לשלם לנפגעים בתיקים בהם טיפלה התובעת.

2. כאן המקום לציין, כי כל ניסיונותי להביא הצדדים להסכמות שיביאו לסיום המחלוקות מחוץ לכותלי ביהמ"ש, לא עלו יפה. כך, הליך גישור ארוך שבוצע בין הצדדים לא הביא לתוצאות המיוחלות, ואף הסכמת הצדדים, בשלב מסוים, לסיים המחלוקת בניהם על דרך סעיף 79א לחוק בתי המשפט, השתנתה לטובת מתן פסק דין על סמך חומר הראיות בתיק, ללא שמיעת עדים. נקודת אור באופן התנהלות זה, אפילו הינה מאוחרת, ראיתי בהודעת הנתבעת מתאריך 4.12.12 ולפיה בתאריך 20.11.12 העבירה הסך של 717,356 ₪ לידי התובעת בגין תיקים שהועבר בהם הטיפול לעו"ד אחרים וכן בגין יתרת שכה"ט בשני תיקים בהם טיפלה בערכאה הראשונה (תיקי שרוגו וטרלובסקי). זאת עשתה הנתבעת בעקבות הערת בימ"ש בעניין זה במהלך הסיכומים בעל פה. לאחר הדברים האלה, נצא לדרך הארוכה אותה סללו הצדדים בכתבי טענותיהם, בראיותיהם ובסיכומיהם שבכתב ובע"פ לעבר סיום מערכת היחסים שבין הצדדים והפעם באופן סופי.

רקע

3. התובעת 1 הינה עורכת דין משנת 1983 העוסקת בדיני נזיקין ומתמחה ברשלנות רפואית. בין השנים 1984-1991 עבדה התובעת במשרד עוה"ד מוריץ, ויסגלס, אלמגור כשכירה ולאחר מכן כעצמאית עם שותפה עוה"ד דורון י.ט. ניב (להלן: "השותפות") עד להפסקת מערכת יחסי השותפות בשנת 1997. את משרד עוה"ד איגדה התובעת 1 כחברה בשנת 2002, היא התובעת 2, בה התובעת 1 הינה בעלת המניות ומשמשת כמנהלת החברה.

4. הנתבעת, הינה חברה ממשלתית בבעלות מלאה של ממשלת ישראל ועיקר עיסוקה בניהול הקרן הפנימית לביטוחי הממשלה וכן אספקת שירותי יעוץ ושירותים פיננסיים עבור ממשלת ישראל והגופים שבשליטתה.

במסגרת הקרן הפנימית לביטוחי הממשלה עוסקת הנתבעת, בין היתר, בניהול תביעות נזיקין המוגשות כנגד המדינה בתחום הרשלנות הרפואית, תאונות דרכים, נזקי רכוש, תביעות נזיקיות נגד משרד החינוך וכיו"ב. את ניהול ההגנה בתביעות מעבירה הנתבעת לעורכי דין חיצוניים הפועלים עפ"י ייפוי כוח מהיועץ המשפטי לממשלה. הנתבעת הינה זו שמנהלת את הייצוג בתביעות השונות, עוקבת אחרי התביעות ומאשרת את ההליכים השונים, לרבות סיומם על דרך הפשרה.

5. ההגנה בתביעות המוגשות כנגד המדינה נחלקת למספר ענפים עיקריים ובהם: תביעות רשלנות רפואית (ענף בריאות), תביעות נזקי רכוש וגוף בתאונות דרכים (ענף רכב), תביעות נזיקיות בהן החבות הינה של מערכת החינוך (ענף חינוך) וכן לנושאים אחרים, לרבות נזקי רכוש, הסדרי פיצוי לתלמידים בתאונות אישיות ותביעות שיבוב של המדינה בנזקי רכוש.

6. ההתקשרות עם עורכי הדין החיצוניים מבוצעת תוך בחינה והתחשבות בניסיונם של עורכי הדין וכן בתחומי התמחותם. עם קבלת תיק תביעה חדש, הנתבעת מקצה את התביעה לעורכי הדין שונים על בסיס מורכבות התיקים והיקפם, סוגי התיקים ומיקום משרד עורכי הדין באזור בו מתנהלת התביעה על פי החלטות הועדה הניהולית של הנתבעת.

7. לנתבעת בעת הרלוונטית שני משרדים, בירושלים ובתל אביב (שבתקופה מסוימת עבר לרמת גן). "ענבל תל אביב" טיפל בתיקי תאונות הדרכים ואילו "ענבל ירושלים" ביתר התיקים. בשנת 2004 אוחדו המשרדים תחת קורת גג אחת בקרית שדה התעופה בבן גוריון.

8. אין חולק שהתובעת החלה נותנת שירותים באופן עצמאי לנתבעת יחד עם שותפה דאז, עו"ד דורון ניב, החל משנת 1992, כאשר בשנת 97' התפרקה השותפות, וממועד זה המשיכה הנתבעת להעביר לתובעת תיקים חדשים כאשר התובעת ממשיכה במקביל לטפל בתיקים שהטיפול בהם החל עוד בתקופת השותפות.

9. עוד אין חולק, כי לתובעת הועברו תיקי חבויות תלמידים (חינוך), חבויות רפואה (רשלנות רפואית), חבויות רכב ורכוש ומעת לעת תיקים בודדים בנושאים אלמנטריים, רכב-גוף ותאונות אישיות לתלמידים.

טענות התובעת

סוגי התיקים שהועברו לטיפול התובעת וכמותם - ייחודיות הקשר

10. לטענת התובעת, עם תחילת ההתקשרות ב-1992 הוסכם שהשותפות תקבל שיעור מסוים וזהה מכלל התיקים שענבל מעבירה לעורכי הדין החיצוניים בכל אחד מהענפים בהם ענבל עוסקת אך לא הוסכם שיעור ההקצאה. התובעת ציינה, כי כשלוש שנים לאחר תחילת עבודת השותפות הקצתה הנתבעת 5% מכלל התיקים בכל ענף לשותפות. בכך הגדילה הנתבעת את כמות התיקים שעברו לטיפול השותפות.

11. עם פירוק השותפות, חילקו ביניהם השותפים את התיקים בהסכמת הנתבעת והחלו עובדים מול הנתבעת באופן עצמאי. לטענת התובעת, בנסיבות אלה הנתבעת אמורה היתה להקצות לה 2.5% מההתיקים בכל ענף.

12. בסוף שנת '98 הסכימה הנתבעת להגדיל שוב את כמות התיקים שמסרה לטיפול התובעת, בכל הענפים, למעט בענף הבריאות, וכך נמשכו הדברים עד שנת 2002. התובעת הדגישה, כי לכל אורך תקופת העבודה המשותפת הנתבעת שמשה כלקוחתה העיקרית ומקור הכנסתה העיקרי. הנתבעת אסרה על התובעת להתקשר עם סוכנויות וחברות ביטוח למתן ייצוג משפטי בתביעות רשלנות רפואית, מה שהביא לכך שהתובעת לא יכלה לקבל תיקים מלקוחות פוטנציאליים אלה וכפועל יוצא נגרם לה אובדן הכנסות ותלות הולכת וגוברת בנתבעת. התובעת הוסיפה, כי במרוצת השנים יוחדו תיקים מסוג מסוים לעורכי דין חיצוניים ספציפיים וכך ייחדה הנתבעת עבור התובעת את הטיפול בתאונות האישיות של תלמידים.

13. אשר לכמות התיקים שהועברו לטיפול בסה"כ, ציינה התובעת, כי עם השנים טיפלה השותפות, ואח"כ התובעת, בכאלף תיקי הנתבעת ובהם סיכון בן עשרות מיליוני ₪. מחזורי שכה"ט בשנים הראשונות לעבודה המשותפת עמד לטענתה על מאות אלפי שקלים, ובין השנים 2001-2006 עמד שיעור שכה"ט השנתי הממוצע ששולם לה בפועל על כ- 1.4 מיליון ₪ כולל מע"מ.

14. בתמורה, העניקה התובעת לנתבעת ולמדינה שירותי עריכת דין ברמת מקצועית גבוהה, מיומנת, מהימנה ומסורה ואף זכתה לשבחים רבים מהנתבעת בשל כך. כתוצאה מהיקף העבודה, הגדילה התובעת את צוות משרדה שמנה בשיאו 3 עורכי דין שכירים, אותם הכשירה ממושכות לטיפול בתיקי הנתבעת. התובעת שבה והדגישה כי עבדה למעשה כמעט בלעדית עבור הנתבעת שמנעה ממנה במפורש מלקבל תיקים מחברות ביטוח וסוכנויות ביטוח אחרות בהן ראתה הנתבעת מתחרות, ואף הגבילה אפשרותה לקבל תיקים מתחום מומחיותה המובהקת – רשלנות רפואית, שכן על מנת לטפל בתיקי הנתבעת היה עליה לשמור, כך כפי הטענה, על יחסים טובים עם ציבור הרופאים. בכך, ראתה התובעת את הנתבעת כגוף בעל כוח רב משלה, בעל כוח מיקוח גדול יותר, שהתובעת תלויה בה לקיום משרדה ופרנסתה, מצב אותו נצלה הנתבעת בחוסר הגינות ובחוסר תום לב.

הסכמי שכה"ט שבין הצדדים כפי טענת התובעת

15. אשר לתנאי ההתקשרות שבין הצדדים ציינה התובעת, כי בפועל לא נערך ולא נחתם הסכם שיקבע את תנאי ההתקשרות. את תעריפי שכה"ט שילמה הנתבעת עפ"י מסמך חד צדדי אותו המציאה לשותפות עם תחילת ההתקשרות ואותו כינתה "התעריפון" (צורף כנספח א' לתובענה להלן: "התעריפון"). תעריפון זה, כך נטען, מהווה חלק מהסכם שכה"ט שבין הצדדים.

16. התובעת טענה, כי הנתבעת הציגה כלפיה מצג ולפיה התעריפון מהווה הסכם שכ"ט הזהה לכלל עורכי הדין החיצוניים שלה. ההיגיון המסחרי העולה מהתעריפון, עפ"י מצגי הנתבעת וכטענת התובעת, היה מבוסס על ההנחה שעורכי הדין החיצוניים מקבלים לטיפולם מספר תיקים גדול, רובם

קטנים ומיעוטם גדולים, ושכה"ט בתיקים הגדולים מאזן ומפצה את עורכי הדין על שכה"ט הנמוך בתיקים הקטנים ובתיקים עתירי עבודה.

17. פרט לתעריפון, יתר תנאי ההתקשרות שבין הצדדים היו אותם התנאים המקובלים מעת לעת ביחסי ענבל ועורכי הדין החיצוניים שלה, כמו גם התנאים שהיו מקובלים ביחסים שבין חברות הביטוח לעורכי דין המייצגים אותן בתביעות נזיקין.

תנאי ההתקשרות כללו גם תנאים שסוכמו מפעם לפעם בין הנתבעת לתובעת, והתחייבויות של הנתבעת שנמסרו לתובעת. לתנאי התקשרות אלה, ביקשה התובעת לצרף את חובות הנתבעת לנהוג עם התובעת ביושר, הגינות, תום לב ושוויון, מכוח דיני החוזים והמשפט הציבורי, לנוכח תפקידה של הנתבעת.

הפרת תנאי ההתקשרות ע"י הנתבעת

18. לטענת התובעת הנתבעת הפרה תנאי ההתקשרות כאמור לעיל פעמים רבות כדלקמן:

- א. היא לא עדכנה את תעריפי שכה"ט על מנת לשמור על ערכם הריאלי.
- ב. לא פרעה את חשבונות שכה"ט של התובעת במסגרת "שוטף + 30".
- ג. לא אפשרה לתובעת לטפל בכל תיק שמסרה לטיפול עד לסיומו בפס"ד סופי או פשרה, כאשר חלק מהתיקים נדרשה התובעת להחזיר לנתבעת או להעבירם לעו"ד אחר, ללא נימוק ענייני לכך.
- ד. היא הפלתה את התובעת לרעה לעומת עורכי דין חיצוניים אחרים.
- ה. היא ניתקה את יחסי העבודה עם התובעת בשרירות וללא עילה מוצדקת.
- ו. לא נהגה כלפי התובעת לפי כללי הצדק הטבעי.
- ז. נמנעה מלתן לתובעת הודעה מוקדמת קודם לסיום קשרי העבודה שבין הצדדים לתקופה של שנתיים או שלוש.

19. במקביל להפרות אלה, כך טענה התובעת, ניצלה הנתבעת את כוח המיקוח העודף שלה בידעה שהתובעת תלויה בה ותימנע מלעמוד על זכויותיה. בדרך זו, ולמרות שהנתבעת כבר ידעה שיש בכוונתה לנתק את יחסיה עם התובעת, היא הסתירה עובדה זו מהתובעת ויצרה מצג שווא כאילו טרם גמרה אומר לעשות כן. במקביל, ולמרות שהנתבעת כבר ידעה על כוונתה לסיים את מערכת יחסי העבודה עם התובעת, היא המשיכה למנוע ממנה האפשרות לקבל תיקים ממתחרים. פעילות זו של הנתבעת הביאה לפגיעה קשה בפרקטיקה המקצועית של התובעת, פגעה במוניטין שלה, וגרמה לצמצום משרדה והשאריתו כמעט ללא תיקים ולקוחות, תוך העדר פנאי מספיק להערכות סבירה לבניית פרקטיקה חלופית. מעבר לאלה, הסבה הנתבעת לתובעת צער, עלבון ובושת פנים בגינם עתרה לפיצוי בשל נזק לא ממוני.

אי פירעון מלוא חובות שכה"ט

20. בכל הקשור עם אי פירעון חשבונות ופיגור בפירעונם, טענה התובעת שלא ניתן להבין לגבי חלק מהחשבונות אותם לא פרעה הנתבעת מדוע נהגה כך. ביחס לחלקם קמה מחלוקת בפירוש התעריפון כאשר לטעמה הסכם שכה"ט מופר על-ידי הנתבעת. הנתבעת אף הפסיקה לשלם שכ"ט בגין

"תשלומים עיתיים", סמוך להגשת תביעה זו ואף לא מסרה לתובעת נתונים לחישוב שכה"ט לו היא זכאית בתיקים בהם הטיפול הסתיים.

התובעת העמידה את נזקיה בגין אי פירעון מלא או חלקי של החשבונות, פיגור בפירעון החשבונות ואי תשלום שכ"ט בגין התשלומים העיתיים, על הסך של 1,319,630 ₪ עפ"י פירוט התיקים בהם טיפלה עד סיומם, ובהם שכ"ט שלא נפרע כלל או לא נפרע במלואו או שנפרע באיחור, לפי טבלה אותה צרפה לכתב התביעה (נספח ב'). טבלה זו נתמכה בחוות דעת מומחה, רו"ח עופר ימין (נספח ג').

התובעת הדגישה, כי ברשימת התיקים שצרפה (נספח ב') אין התייחסות לצורך בעדכון התעריפון וכן לחוב שכה"ט בגין תיקים שהתובעת החזירה לנתבעת לפי דרישתה (3 תיקים ב- 2003 ויתר התיקים ב- 2006) אליהם התייחסה בהמשך.

התובעת עתרה כמו כן לשכר ראוי המגיע לה בגין מלאכה אותה בצעה באיתור רשימות תלמידים המבוטחים בפוליסת תאונות אישיות, אך לא זכתה לכל שכר בגינה ואותה העריכה בסכום של 50,000 ₪ בתוספת מע"מ כפי העולה מתצהירה.

נזקים בגין אי עדכון התעריפון

21. התובעת טענה בנוסף, כי הנתבעת לא עדכנה את התעריפון ובכך הסבה לה נזק באי תשלום מלוא המגיע לה כשכר טרחתה.

לטענת התובעת, התעריפון הפנה בחלק מהוראותיו ל"תעריף אבנר", שהינו שכה"ט של איגוד לביטוח נפגעי רכב בע"מ (להלן: "אבנר"), המשולם לעורכי הדין החיצוניים של הנתבעת, ושימש את כלל חברות הביטוח כמו גם את הנתבעת בתביעות פלתי"ד. את תעריף אבנר שהיה תקף לשנת 1992, עת הצטרפה התובעת ושותפה כמשרד עורכי דין חיצוני לנתבעת, כינתה התובעת "תעריף אבנר הישן" (צורף כנספח ד' לכתב התביעה להלן: "תעריף אבנר הישן").

תעריפון הנתבעת אימץ אם כן חלק מתעריף אבנר הישן בעניינים מסוימים ובעניינים אחרים אימץ אותו בתוספת שינויים. חלק שלישי בתעריף אבנר הישן לא אומץ כלל כאשר התעריפון קובע תעריף עצמאי משל עצמו.

התעריפון, כך טענה התובעת, אף אימץ את מנגנון עדכון התעריפים שנקבע בתעריף אבנר הישן, למעט נושא אחד זניח. בזה האופן היו אמורים להיות מחירי התעריפון מוצמדים למדד המחירים לצרכן בכל עת שהמדד עלה ב- 10%.

22. בשנת 1996 החליפה אבנר את תעריף אבנר הישן בתעריף חדש (להלן: "תעריף אבנר החדש") ששינה במקצת את מנגנון העדכון המקורי (נספח ה' לכתב התביעה). אלא שהנתבעת לא עדכנה את התעריפון שלה בעקבות השינוי בתעריף אבנר החדש.

במקום לעדכן התעריפון כפי הבנת התובעת, הנתבעת בחרה לנהוג אחרת, ובסוף 1996 באופן חד צדדי וחד פעמי הגדילה את תעריפי שכה"ט בכל הענפים, למעט בענף הרכב, ב- 10%. באשר לענף הרכב קבעה הנתבעת, כי תעריפי שכה"ט שתשלם לעורכי הדין החיצוניים יהיו כמו "תעריף אבנר החדש" (מכתב הנתבעת מ- 1.9.96, צורף לכתב התביעה כנספח ו').

מעבר לשני שינויים אלה, שבוצעו לטענת התובעת באופן חד צדדי וללא הסכמתה, הוקפאו יתר תעריפי שכה"ט. פניות שביצעה התובעת אל הנתבעת בעניין זה לבחינת התעריפון ועדכונו לא הניבו פרי, למרות הבטחות מצד הנתבעת כטענתה.

התובעת ערכה חישוב שכה"ט המגיע לה על פי תעריף אבנר החדש מה שהביאה למסקנה, כי כתוצאה מאי עדכון התעריפון, כפי המחויב על פי טענתה, נגרמו לה נזקים בסכום של 492,501 ₪ (פירוט החישוב המבוסס על נתוני התיקים השונים ועל עדכוני אבנר שהיה על ענבל לעדכן לפיהם את תעריפי שכה"ט, צורף כנספח ז' לתביעת התובעת ונתמך בחוות דעתו של רו"ח עופר ימין שצורפה כנספח ג' לכתב התביעה).

נזקי שכה"ט בשל נטילת תיקים בהם לא הסתיים הטיפול

23. עוד טענה התובעת, כי הנתבעת נטלה ממנה תיקים אותם לא סיימה בניגוד למקובל. נטילת תיקים אמורה להתבצע רק אם יש לכך סיבה מוצדקת. בכך, הופסק טיפול התובעת בתיקים שהיו תלויים ועומדים. שלושה מהתיקים הועברו לעורכי דין אחרים כבר בשנת 2003, ולגבי יתר התיקים הופסק בהם טיפול התובעת ב- 2006 (רשימת התיקים בהם הופסק הטיפול צורפה כנספח ח' לכתב התביעה).

אשר לשלושת התיקים שניטלו מהתובעת ב-2003 טענה, כי הם ניטלו ממנה והועברו לעו"ד אחרים, מבלי שהתאפשר לה להשמיע טענותיה בעניין זה, ובכך נפגעה זכות הטיעון שלה. לגבי יתר התיקים שבנספח ח', הורתה הנתבעת לתובעת להפסיק הטיפול בהם בשנת 2006. הנתבעת נימקה הסיבה לכך בנימוק כוזב לפיו התובעת נעדרת תמריץ לטפל בתיקים הישנים בשל אי העברת תיקים חדשים לטיפול. הנימוק האמיתי לנטילת התיקים ממנה, כך לתובעת, היה עובדת פניית התובעת בכתב לחשב הכללי במשרד האוצר ולגורמים נוספים הממונים על הנתבעת בשירות המדינה תוך שהעלתה בפניהם תופעות מסוימות שהתרחשו אצל הנתבעת. פניה זו הביאה את הנתבעת לבוא עמה חשבון.

נטילת התיקים הסבה לתובעת הפסדים, נזקים ואובדן רווחים. לפי הערכתה, עומד שיעור שכה"ט המגיע לה בתיקים אלה על 2,322,471 ₪. חישוב זה נתמך אף הוא בחוו"ד רו"ח עופר ימיני (נספח ג' לכתב התביעה).

סיום ההתקשרות ודמי הודעה מוקדמת

24. מעבר לנזקים האמורים, עתרה התובעת לפיצוי בגין החלטת הנתבעת להפסיק להעביר לטיפול תיקים חדשים בין השנים 2002-2004. לטענת התובעת, לקראת סוף 2002 התרשמה כי המשרד התל אביבי של ענבל מפסיק להעביר לטיפול תיקים חדשים. במקביל, בחודשים הראשונים של 2003, הפסיק גם המשרד הירושלמי להעביר לטיפול תיקים חדשים, ללא כל סיבה ראויה שהיא בחוסר תום לב ובניגוד לחובות הנתבעת.

התובעת פנתה בעניין זה בשאלה למנהלת הנתבעת בירושלים, עו"ד שרה שרוד, אך זו השיבה כי אינה יודעת על כך דבר וכי תברר הנושא עם מנכ"ל ענבל.

25. התובעת טענה, כי עובדה זו אינה נכונה שכן באותה העת הנתבעת כבר גמרה אומר להפסיק להעביר אליה תיקים חדשים והודעה בזו הלשון אף נמסרה לתובעת על-ידי עו"ד שרווד מטעם הנתבעת אך לא נמסרה לה הסיבה לכך, כל שצוין הינו כי ההפסקה בהעברת התיקים הינה "עד לקיום דיון" בעניינה של התובעת. גם הסבר זה להפסקת העברת התיקים, טענה התובעת, אינו אמת.

זמן מה לאחר השיחה עם עו"ד שרווד, בחודשים מאי-יוני 2003 לערך, התקיים אותו דיון בו נכחו התובעת, מנכ"ל הנתבעת, מר יצחק קליין וכן עו"ד בכירים של הנתבעת ובהם עו"ד שרווד (להלן: **"הפגישה הראשונה"**)

באותו דיון קיבלה התובעת ממנכ"ל הנתבעת, מר קליין, הודעה חד צדדית לפיה הנתבעת מרוצה מאד מעבודתה, אך קיימים "קשיי תקשורת" בין התובעת ועובדי הנתבעת, מולם עבדה בתיקים השונים. לפיכך החליטה הנתבעת להעמיד את התובעת בתקופת ניסיון של מספר חודשים במהלכם ייבחן תפקודה. בתום תקופת הניסיון, כך נמסר לה, תחזור הנתבעת להעביר לתובעת תיקים, למעט תיקי בריאות.

לטענת התובעת, מר קליין לא פרט את טענותיו בכל הקשור עם אותם "קשיי תקשורת" ולא נתן לה הזדמנות להשמיע טענותיה. כמו כן, לא ציין מר קליין מה משך תקופת הניסיון ומה על התובעת לעשות לשם הצלחת אותו ניסיון. כל שציין מר קליין הוא שעו"ד שרווד תיזום בהמשך דיון בירור עם התובעת.

לטענת התובעת, מטרתו האמיתית של מר קליין באותו דיון הייתה לנתק את יחסי הנתבעת עם התובעת שלא כדין. דבריו אלה של מר קליין נפלו על התובעת, כך טענה, כרעם ביום בהיר, מבלי יכולת לקיים דיון ענייני בטענות הנתבעת באופן שהיה מביא לתיקונם של דברים. מכל מקום, דיון בירור עם עו"ד שרווד לא נערך, והנתבעת לא שבה להעביר לתובעת תיקים למעט תיקי חינוך ותאונות אישיות קטנים בקצב זהה לעבר, והגב' שרווד אף לא הנחתה את התובעת מה עליה לעשות כדי לעמוד בתקופת הניסיון. התובעת נאלצה אם כן להמשיך ולטפל בתיקי הנתבעת שהיו ברשותה נכון לאותה עת ובתיקים החדשים שהתקבלו.

התובעת מוסיפה ומדגישה, כי בכל אותה עת הנתבעת לא עשתה דבר על מנת לבחון האם התובעת עומדת בתקופת הניסיון, כאשר תקופה זו הלכה והתארכה במגמה לסיים את מערכת היחסים עם התובעת ללא הענקת זכויותיה, מה שחייב את התובעת, כטענתה, לפעול לסיום מצב אי הוודאות בו נמצאה.

26. בחלוף כ- 3 חודשים מאותה פגישת מנכ"ל, יזמה התובעת פגישה עם עו"ד שרווד על מנת לברר התלונות כלפיה. זו ציינה בפניה כי אינה מצויה בפרטים. ניסיונות נוספים שנעשו על-ידי התובעת להידבר עם עו"ד שרווד נכשלו.

באוגוסט 2004 פנתה התובעת למנכ"ל - מר קליין - וביקשה לקיים פגישה. בשל מחלתה של עו"ד שרווד התקיימה הפגישה רק בנובמבר 2004 ובה נכחו מעבר לתובעת, למר קליין ולגב' שרווד גם הגב' שירי מרזל, סמנכ"ל פיתוח, ועו"ד לריסה קליינמן, היועצת המשפטית של הנתבעת (להלן: **"הפגישה**

השניה"). באותה פגישה מסר מר קליין לתובעת כי בתפקודה לאורך תקופת הניסיון לא חל שינוי. לפיכך, החליטה הנתבעת להפסיק להעביר לתובעת תיקים חדשים. הודעה זו היתה לטענת התובעת סתמית, חד צדדית, בלתי מפורטת ולא מנומקת. באותה הזדמנות אפשר מר קליין לתובעת להמשיך ולטפל בתיקים התלויים ועומדים שברשותה או להחזירם לנתבעת כפי רצונה. התובעת בחרה להמשיך ולטפל בתיקים.

התובעת ציינה, כי היא ניסתה לקבל הסכמת מר קליין לקבלת תיקים מ"מתחרים", אך אפילו בשלב הזה, לאחר סיום העסקתה, הוא לא הסכים לכך. התובעת הבינה, כי אם תיטול תיקים ממתחרים ילקחו ממנה יתרת תיקי הנתבעת ונאלצה להשלים עם איסור זה.

התובעת הדגישה כי לא יכלה לדעת, וגם לא נמסר לה, מה היו הסיבות לניתוק יחסי העבודה. התובעת הניחה בתביעתה כי התנהלות זו של הנתבעת נבעה מעמידת התובעת על זכויותיה הכספיות הלגיטימיות, לרבות עדכון התעריפון. מכל מקום, התובעת למדה מהתנהלות זו של הנתבעת כי היא מבקשת לסיים את ההתקשרות עמה ללא מתן הודעה מוקדמת מספיקה שלטעמה צריכה היתה לעמוד על תקופה של שנתיים שלוש.

27. בשנת 2006 פנתה התובעת במכתב לחשב הכללי במשרד האוצר, המשמש אף כיו"ר הדירקטוריון של ענבל, וכן לגורמים נוספים המופקדים על ענבל בשירות המדינה. החשב הכללי הפנה את התובעת לאחד הכפופים לו והתובעת שטחה בפניו עובדות הנוגעות לענבל שלדעתה רצוי שיהיו בידי החשב הכללי. כתוצאה מהאמור, כך טענה, מנכ"ל הנתבעת דרש ממנה להחזיר את כל התיקים שהיו בטיפול, למעט שניים שהיו ערב סיום, בטענה כי אין לתובעת תמריץ לטפל היטב בתיקים. בכך באו יחסי העבודה בין הצדדים לקיצים.

28. כתוצאה מהפסקת מערכת יחסי העבודה נגרמו לתובעת לטענתה נזקים קשים, מעבר לנזקים המפורטים דלעיל כשכ"ט המגיע בגין התיקים השונים. לפיכך סברה כי על הנתבעת לפצותה בסכום העומד לטעמה על 2,056,566 ₪ לפחות, כעולה מחוות דעתו של רו"ח זייצב אהרון (צורפה כנספח ט' לכתב התביעה), המבוסס על מחזור שנתי מייצג בן 1,371,044 ₪ במכפיל מחזור הכנסות לקביעת שווי המשרד בשיעור של 1.5 כמכפיל שמרני. לפיכך שווי המשרד או לחילופין שיעור דמי ההודעה המוקדמת עומדים על הסך של 2,056,566 ₪.

נזק לא ממוני ותשלומי שכ"ט עתידיים

29. מעבר לאלה, עתרה לפיצוי בגין עוגמת נפש בשיעור 1,180,000 ₪, וכן עתרה למתן פסק דין הצהרתי ולפיו מחויבת הנתבעת לשלם לתובעת שכ"ט בגין תשלומים עתידיים בתיקים בהם טיפלה התובעת עפ"י תעריף ענבל המעודכן.

טענות הנתבעת

30. הנתבעת התייחסה כבר בפתיח לכתב הגנתה לתיקים השונים, בהם נטען על ידי התובעת שלא שולם מלואו שכ"ט המגיע לפי הפרשנויות השונות שהעלתה התובעת. הנתבעת ציינה, כי בסה"כ

עסקינן ב- 361 תביעות כפי העולה מנספחים ב', ז' ו- ח' לכתב התביעה (נספחים א' ו- ב' לכתב ההגנה שסודר עפ"י סדר הא"ב), מתוכן ב- 221 תביעות הוסדר שכה"ט במלואו, כאשר גם התובעת טוענת שקיימת בהן יתרה שלילית / מאופסת או יתרה זניחה. לפיכך טענה, שאין כל טעם בדיון בתביעות אלה (הנתבעת פרטה תביעות אלה בנספח ג' לכתב ההגנה).

31. אשר ליתר 140 התביעות, לא קיימת ביחס אליהן טענה לפיה שכה"ט לא שולם לחלוטין. המחלוקת מתייחסת לפרשנות ההסכמות שבין הצדדים. מתוך 140 התביעות, 23 תביעות מתייחסות לתיקים שהטיפול בהם הועבר למשרדים אחרים עם סיום ההתקשרות בחודש יולי 2006, ב-3 תביעות מתוכן לא קמה לתובעת זכאות שכ"ט כלל ועיקר וב- 10 תביעות נוספות עדיין לא התגבשה הזכות לקבלת שכ"ט, ומכאן שגם ביחס אליהן אין מקום לתביעה.

32. על פי חשבון זה של הנתבעת, המחלוקות בין הצדדים מתייחסות ליתרת 117 התביעות בלבד. מתוך יתרה זו שולמו 52 תיקים במלואם עם סיום הטיפול על ידי התובעת ויתר 65 התביעות הנוותרות, מתייחסות למחלוקות מוגדרות בנושא החזרי הוצאות, תשלום שכ"ט בערעור, תשלום שכ"ט עבור תביעה המתייחסת למספר תובעים, דחיית תביעה על הסף ומחיקת תביעה שהתובעת דורשת ביחס אליה שכ"ט כאילו נדחתה - הן התביעות לגביהן קיימת מחלוקת כאמור. כאן המקום לציין, כי התובעת צרפה את נספח ד' לכתב הגנתה ובו התייחסות לתיקים דלעיל אלא שבמקום למצוא בנספח ד' התייחסות ל- 117 תיקים מצאתי בו התייחסות ל- 99 תיקים בלבד. עוד יצוין, כי בסיכומי של יום, במסגרת הסיכומים, התייחסה גם התובעת לכמות קטנה יותר של תיקים ובהן מצויה לכאורה מחלוקת לעניין שיעור שכה"ט / ההוצאות המגיעים, כפי שיובהר בהמשך.

סוגי התיקים שהועברו לטיפול התובעת

33. אשר לשיטת חלוקת התיקים בין עורכי הדין החיצוניים השונים הדגישה הנתבעת, כי הועדה הניהולית היא זו שמחליטה בלעדית על הקצאות התיקים, כאשר שיעור ההקצאות משתנה ואינו רלוונטי. עורכי הדין מודעים לכך ויודעים כי אין התחייבות להקצאת כמות מסוימת כזו או אחרת של תיקים. אמנם, לעורכי הדין החיצוניים המטפלים בתיק שיקול דעת ועצמאות, אך מוטלת עליהם חובה לדווח לנתבעת ולקבל אישור מנציגה בכל שלב וצומת מרכזית בתיק, כמו גם התקדמות התיק, העלאת קשיים הנובעים ממנו והצעות פשרה שמוצעות בו, תוך שהנתבעת מנחה ומאשרת הפשרות.

34. לתובעת הועברו תיקי חבויות תלמידים (חינוך), חבויות רפואה (רשלנות רפואית), חבויות רכב ורכוש ומעת לעת תיקים בודדים בנושאים אלמנטריים-רכב, גוף ותאונות אישיות תלמידים. הנתבעת הדגישה, כי מעולם לא סוכם עם התובעת מה יהא שיעור ההקצאות של התיקים, כמו גם כמות התיקים שיועברו לטיפול או לטיפול השותפות בה היתה חברה קודם לכן, ומכאן שטענות התובעת ביחס להקצאת 5% מכל ענף בשותפות ולאחר מכן 2.5% עם פירוק שותפות התובעת ועו"ד ניב, אין לה על מה שתסמוך.

מערכת היחסים שבין הצדדים

35. אשר למערכת היחסים שבין התובעת לנתבעת, טענה הנתבעת כי זו התנהלה לאורך 14 שנים, והינה תלויה הדיונים המשפטיים ומהלך התקדמותם. הנתבעת ציינה, כי לאחר תקופה ארוכה יחסית בה ניהלו הצדדים מערכת יחסי עבודה, החלה מתפתחת מערכת יחסים עכורה בין נציגי הנתבעת לתובעת שהחריפה במהלך השנים, עד שלא ניתן היה עוד מקום להמשיך ההתקשרות. עיקר הטענות התייחסו לחוסר היכולת של הצדדים להידבר ביניהם ובהתאמה להגיע להחלטות משותפות לגבי המשך ניהול תקין והולם של התיקים.

בנוסף, התברר לנתבעת, כך טענה, כי בין התובעת לעו"ד מולם ניהלה את הגנת הנתבעת, נוצרו נתקים וחוסר תקשורת חיובית באופן שהשליך ישירות לרעה על ניהול התיק המשפטי.

מעבר לכך טענה, כי גם בין הרפרנטים המשפטיים שלה לבין התובעת לא התקיים דיון ענייני למרות שתפקידם הינו ללוות ולפקח על המתרחש בתיקים שהועברו לידי התובעת, לאחר שזו דחתה כל ביקורת או בקשה המופנית אליה ובמקום לנהל עבודה תקינה ויעילה, נוצר רושם של מאבק אישי אותו היא מנהלת מול הרפרנטים. לבסוף, הפכה מערכת היחסים לכוחנית.

הנתבעת אף הפנתה למקרה פרטני אחד, **פרשת טרלובסקי**, שהיווה את האירוע המכונן לטענתה לראשית שינוי החשיבה אצל הנתבעת בדבר התאמת התובעת לייצוג הנתבעת בתביעות משפטיות. באותו מקרה, העוסק ברשלנות רפואית, הגישה הנתבעת הודעת צד ג' כנגד אם התובעת. ההליך התנהל בשני שלבים, בשלב הראשון נדונה שאלת האחריות ובשני שאלת הנזק. הצדדים לא הגיעו לפשרה טרם ההחלטה בשאלת האחריות וביהמ"ש הוא שקבע את אחריות הנתבעים תוך שהינו מותח ביקורת קשה וחריפה על התנהלות המדינה ומכנה את התנהלות ההגנה בתיק כ"טורפנית". ביהמ"ש אף חייב את המדינה לשאת בפיצויים עונשיים של כלל הוצאות המשפט ושכ"ט עו"ד בסך של 150,000 ש"ח, בחלק הדיון המתייחס לחבות בלבד.

במהלך ניהול התיק בנושא הנזק נודע לרפרנטים של הנתבעת, כי אי ההגעה לפשרה בתיק נבעה בין היתר מאינטראקציה שלילית בין ב"כ התובעת בתביעת הרשלנות הרפואית לבין התובעת דנא. לפיכך, העבירה הנתבעת את המשך הטיפול בנושא הנזק למשרד אחר מתוך כוונה להגיע בו לפשרה, אלא שהתובעת דכאן ביקשה שלא להעבירו. הנתבעת התרצתה אלא שבסיכומו של יום התברר כי היתה זו החלטה שגויה, שכן התיק לא הסתיים בפשרה גם בשלב זה. התובעת דכאן לא הצליחה לסיים את ההליך בפשרה, מה שהביא לבסוף למתן פסק דין בתיק ובו הנתבעת חויבה בסכום של 3,648,327 ש"ח. התנהלות זו של התובעת היוותה אם כן את נקודת הפתיחה לבחינת מערכת היחסים שבין התובעת לנתבעת שהלכה והעכירה בהמשך.

סיום ההתקשרות

36. בחודש יוני 2003, כפי שציינה התובעת, נערכה פגישה בין התובעת לנציגי הנתבעת היא הפגישה הראשונה. בפגישה זו נדונו הבעיות השונות שבין הצדדים ונציגי הנתבעת שטחו בפני התובעת את לבטיהם באשר להמשך הקשר שבין הצדדים. בתום הישיבה הוחלט בשלב ראשון על תקופת ניסיון על מנת לאפשר תיקון מערכת היחסים מצד אחד ומאידך בחינת סיום ההתקשרות. לאורך תקופה זו

הוסכם כי יועברו לטיפול התובעת תיקים העוסקים בחינוך בלבד. הנתבעת הדגישה כי מבחינתה, היתה פגישה זו בגדר "שימוע" לתובעת לכל דבר ועניין.

37. בתאריך 7.11.04 נערכה פגישה נוספת בין התובעת לנציגי הנתבעת, היא הפגישה השנייה, בה הובהר לתובעת כי מאחר ולא חל שינוי של ממש במערכת היחסים העכורה שבין הצדדים גם בתקופת הניסיון עליה הוחלט בישיבה מיוני 2003, הנתבעת תפסיק להעביר לתובעת תיקים חדשים. הנתבעת ראתה בהודעה זו, הודעה בדבר סיום ההתקשרות שבין הצדדים. למרות הודעה זו אפשרה הנתבעת לתובעת לבחור אם להמשיך בטיפול בתיקים שנותרו ברשותה או להשיב את כולם או חלקם לפי שיקול דעתה לנתבעת כאשר התובעת בחרה כאמור להמשיך ולטפל בתיקים.

38. ממועד הפגישה כאמור לעיל, נמשכה מערכת היחסים שבין הצדדים עד לחודש יולי 2006. באותה תקופה מסתיימים חלק מהתיקים שברשות התובעת, ולטענת הנתבעת מערכת היחסים הבעייתית עם התובעת ממשיכה ביתר שאת. באותה תקופה מתגבשת אצל הנהלת הנתבעת ההחלטה בדבר המועד בו תודיע לתובעת על סיומה של תקופת ההודעה המוקדמת.

39. בתאריך 7.3.06 פנתה התובעת בתלונה בכתב כנגד הנתבעת לחשב הכללי במשרד האוצר, למשנה לפרקליט המדינה במשרד המשפטים ולנציגת משרד הבריאות. התלונה התייחסה להתנהלות הנתבעת בתיקים אותם היא מנהלת ובמיוחד בתיק "בן שלום", בו הוגשה תביעה כנגד המדינה על ידי אם ובת ונושאה רשלנות רפואית בעקבות ניתוח הבת באסף הרופא לתיקון פגם בכלייתה. במהלך הטיפול בבית הוצא קטטר מגופה אלא שקצחו לא הוצא בשלמות, והבדיקות למצוא החלק שנשבר ונותר בגופה של הבת כשלו.

באותו מקרה סירבה הנתבעת לאשר תשלום סכום כפשרה בתיק, למרות המלצת התובעת, כאשר בתחילה עמדה הצעת בימ"ש לפשרה על 800,000 ₪, אח"כ מיליון ₪ ובסיכומו של יום נקבע הפיצוי על סך 605,000 ₪ בפסק דין.

משתלונת התובעת לעניין זה היתה חסרת כל בסיס, כך הנתבעת, ולא היה בה אלא להדגים ולהדגיש את מערכת היחסים העכורה בין הצדדים שהגיעה עד למשבר אמון, ראתה בכך הנתבעת נקודת שבר בהתדרדרות היחסים שבין הצדדים והעלתה ספק בדבר יכולתה של התובעת להמשיך ולייצגה תוך שהינה שוקלת לסיים את תקופת ההודעה המוקדמת וניתוק מערכת היחסים שבין הצדדים.

קודם שתנהג כך, זומנה התובעת לפגישה שנערכה ב- 14.5.06, (להלן: "הפגישה השלישית"), בה ביקשה הנתבעת לבחון את אופן ודרך הפסקת הקשר באופן סופי עם התובעת, כמו גם העברת התיקים שנותרו ברשותה. בישיבה זו (עותק פרוטוקול הישיבה צורף כנספח י' לכתב ההגנה) הוסבר לתובעת כי לנוכח מערכת היחסים המתוחה וחוסר התקשורת בין התובעת לנציגי הנתבעת עד כדי שבירת אמון מוחלטת בין הצדדים, אין אפשרות להמשיך ולעבוד בשיתוף פעולה ולכן יש לסיים את תקופת ההודעה המוקדמת וההתקשרות בין הצדדים.

הנתבעת הדגישה, כי ניסיון התובעת לקשור בין התלונה אותה הגישה התובעת לחשב הכללי לבין סיום ההודעה המוקדמת, אין בה כל ממש. התלונה היתה רק דוגמא למערכת היחסים העכורה ומשבר האמון באופן שלא אפשר עוד את המשך ניהול תיקי הנתבעת על ידי התובעת.

עוד הדגישה הנתבעת, כי בישיבה זו ניתנה לתובעת מלוא האפשרות להגיב על טענות הנתבעת והיא יכולה היתה להעלות כל עניין אחר בו חפצה כרצונה. כך גם הדגישה, כי קודם לישיבה, הנתבעת לא גיבשה דעתה באשר לאופן העברת התיקים, ואפשרה הלכה למעשה לתובעת לבחור אם להעבירם למספר עורכי דין או לעורך דין אחד, ולמיהות עוה"ד, הכול על מנת לסיים ההתקשרות ברוח טובה כלשונה ולמזער הקשיים האפשריים בהתנהלות עם התובעת ככל שניתן.

40. באותה פגישה הבהירה הנתבעת לתובעת, כי לא תישא בשכ"ט כפול, הן כלפי התובעת והן כלפי עוה"ד אליהם יועברו התיקים. לפיכך, הן התובעת והן אותו משרד עו"ד נעבר יחלקו ביניהם שכה"ט הסופי בתיק. כמו כן, הפנתה הנתבעת לאפשרות העברת התיקים למספר עורכי דין שונים העובדים עם הנתבעת או למשרד אחד אחר, כאשר הנתבעת הציעה שמות שני משרדים שיהיו מוכנים לקלוט את התיקים (פרוטוקול הפגישה מ- 14.5.06 צורף כנספח י' לכתב ההגנה).

לאחר אותה פגישה אף שלחה הנתבעת מכתב סיכום פגישה בתאריך 16.5.06 המציין, בין היתר, כך:

"לאחר שבמשך יותר משלוש שנים האחרונות קיימת אי שביעות רצון מצד הגורמים הרלוונטיים בחברתנו מהאופן שבו מתבצעת העבודה המשותפת ביננו, ולמרות שניסינו בלא מועיל לאפשר לך לתקן את הקלקולים במשך תקופה ארוכה, ולאחר בחינה מחדש של כל מערך היחסים, לרבות התוצאות המקצועיות של עבודתך, הגענו לכלל החלטה לסיים את עבודתך עם חברתנו ולהפסיק טיפולך בתיקים שלנו המתנהלים במשרדך". (נספח י"א לכתב ההגנה).

בתום המכתב ציינה הנתבעת, כי היא תקווה, כמו שנה וחצי קודם לכן, להגיע להבנות והסכמות הדדיות שיביאו לסיום הפרשה לשביעות רצון שני הצדדים.

במכתב זה לא ראתה הנתבעת כל חידוש כאשר לטענתה אין הוא מהווה בנסיבות הודעה על הפסקת התקשרות. מכתב זה היווה לטעמה הוצאה לפועל של ההחלטה בדבר הפסקת התקשרות שהתקבלה כשנתיים קודם לכן, ולגביו נמסרה לתובעת הודעה מוקדמת כבר בתאריך 7.11.04 בעת הפגישה השניה.

בתאריך 2.7.06 העלתה הנתבעת על הכתב את ההסכמות אליהן הגיעה עם התובעת בהמשך לשיחת טלפון שהתקיימה בתאריך 28.6.06 בין התובעת לגב' שירי מרזל באשר לאופן השבת התיקים, וכן ברור מכלול דרישות התובעת כלפי הנתבעת (העתק המכתב צורף כנספח י"ב לכתב ההגנה). החל מתאריך 26.7.06 הפסיקה התובעת מבחינת הנתבעת ליתן לה שירותים משפטיים והתיקים שהיו ברשות התובעת הועברו לעו"ד אחרים.

הגבלת ההתקשרות עם גורמים אחרים

41. לעניין זה טענה הנתבעת, כי עו"ד המייצג אותה מוגבל בייצוג גורמים אחרים בשני מקרים בלבד, האחד, בתביעות המוגשות כנגד הגופים והתיקים שענבל מנהלת עבורם את הייצוג על מנת למנוע ניגוד

עניינים. השני, אי ייצוגה של חברת הביטוח מדנס – MCI, מאחר ומדובר בחברת ביטוח מתחרה המבטחת קופות חולים ובתי חולים שבבעלותם, כמו גם גופים רפואיים פרטיים. מעבר לכך, ייצוג ענבל ומדנס במקביל עלול להביא לניגוד עניינים מובנה אצל המייצג באותם המקרים בהם מוגשות תביעות צד ג', שהגשתן בלתי אפשרית לנוכח אותו ייצוג. הגבלה זו הינה פרטנית ומפורשת ומעבר לה אין מניעה לייצג גורמים אחרים, כל עוד לא מתקיים ניגוד עניינים, כפי שנהגו משרדי עו"ד אחרים.

42. מאחר ובמועד מתן ההודעה המוקדמת ניתנה לתובעת האפשרות לבחור בין שמירת התיקים להשבתם לנתבעת, והיא בחרה לשמור התיקים בידה, היא קיבלה על עצמה, כך לטענת הנתבעת, את המגבלות הקשורות בייצוג גורמים אחרים. הנתבעת הדגישה, כי הייתה מוכנה להקל על התובעת ולהסיר חלק מהמגבלות ככל שהתובעת תעדין אותה בזהות אותם גורמים, אלא שהתובעת לא פנתה ולא ביקשה לייצג גורמים אחרים במהלך תקופת ההודעה המוקדמת. רק בתאריך 21.8.06 שלחה התובעת מכתב לענבל, והודיעה כי קיבלה לטיפול עניין הנוגע למרכז רפואי תל אביב (נספח י"ג לכתב ההגנה).

הנתבעת אף הפנתה לכך שבעבר במקביל לייצוג הנתבעת ייצגה התובעת גם את חברת הביטוח המגן בתביעות משפטיות, ולכן אין לומר כי ייצגה רק את הנתבעת כטענתה.

הסכם שכר הטרחה

43. לטענת הנתבעת, שכ"ט עו"ד בתביעות בתחום דיני הנזיקין בעת הרלוונטית אצל הנתבעת נקבע עפ"י התחום המשפטי של התיק ובהתאם לתעריף ענבל-התעריפון. תעריף זה נקבע על-ידי הנתבעת בהליכים משפטיים שונים בתחומי נזיקין שונים והושפע מתעריף אבנר. תעריף אבנר, שנקבע על-ידי אבנר איגוד לביטוח נפגעי רכב בע"מ ועוסק בתחום נפגעי תאונות דרכים (תעריף אבנר הישן), לא אומץ ע"י הנתבעת כתעריף מחייב ביחסים שבינה לעוה"ד שנתנו לה שירותים, למעט בתחום נפגעי תאונות הדרכים. הנתבעת הדגישה, כי היא קבעה תעריף פנימי המתבסס על תעריף אבנר הישן, אך הוא לא עודכן בכל עת שתעריף אבנר עודכן או שונה.

תעריף זה של ענבל הינו אחיד כלפי כלל עוה"ד הנותנים שירותים משפטיים לנתבעת. בשנת 1992, עם תחילת ההתקשרות שבין הנתבעת לתובעת, חל תעריף ענבל משנת 1991 על מערכת היחסים שבין הצדדים, כמו גם על עוה"ד האחרים עמם עבדה הנתבעת. תעריף זה התבסס על תעריף אבנר הישן שהיה נהוג באותה עת, בתוספת אחוזית כלשהי שנקבעה עפ"י סוג התיק, כדלקמן:

א. **תביעות נזקי גוף כתוצאה מתאונות דרכים**: נסמכו כולן על תעריף אבנר הישן.

ב. **תביעות נזק גוף כללי שאינן תאונות דרכים**:

(1) נקבע כי במקרים בהם ישולמו פיצויים בפס"ד או פשרה, יחול תעריף אבנר הישן + 10%.

(2) ככל שלא שולמו פיצויים ונדחתה האחריות, כי אז ככל שקיים נתבע נוסף, שולם תעריף אבנר הישן + 10% מהסכום שנפסק לאותו נתבע (לדוגמא: כאשר עסקין בפס"ד / פשרה בסכום של 317,331 ₪ ישולם שכ"ט בשיעור 8% לפי תעריף אבנר הישן + 10% על סכום זה, כפי תעריף ענבל. ככל שהתקבל פיצוי מעל לסכום של

317,331 ש"ח, יתווספו 5.5% על כל שקל מעבר לסכום זה, בתוספת 10% מן הסכום לפי תעריף ענבל).

(3) ככל שאין נתבע נוסף (דחיית תביעה לחלוטין) ישולמו \$2,500 בגין ניהול התיק, הכוללים 5 ישיבות בבית משפט והחל מהישיבה השישית \$1,000 לכל ישיבה מהותית עד תקרה של \$15,000.

(4) במקרה של דחיית אחריות ואי תשלום פיצוי קודם להגשת כתב הגנה – שכ"ט מיוחד עפ"י קביעת ענבל.

ג. בתביעות רשלנות רפואית:

(1) בפס"ד או פשרה, ישולמו תעריף אבנר הישן + 20%.

(2) דחיית אחריות ואי תשלום פיצוי כלשהו – ככל שקיים נתבע נוסף – תעריף אבנר הישן + 20% מהסכום שנפסק כנגד אותו נתבע.

(3) ככל שאין נתבע נוסף – \$5,000 בגין ניהול התיק עד 5 ישיבות, החל מישיבה שישית \$2,000 לכל ישיבה מהותית עד תקרה של \$25,000.

(4) במקרה של דחיית אחריות ואי תשלום פיצוי קודם להגשת הגנה – שכ"ט מיוחד עפ"י קביעת ענבל.

ד. **ערעור:** 50% משכ"ט ששולם עבור ניהול התיק בערכאה הראשונה ובלבד שהמשרד ניהל את התיק בערכאה הראשונה.

ה. **תביעות נזקי רכוש:** כפי הקבוע בתעריף ענבל ללא התייחסות לתעריף אבנר הישן או תעריף אחר כלשהו. התשלום בוצע עפ"י מדרגות שנקבעו ביחס לסכומים שנפסקו או הוסכמו.

44. הנתבעת הוסיפה, כי הצדדים הסכימו בנוסף בעניין תעריף שכה"ט שהתשלום ישולם בסיום התיק בלבד, במקרה של פס"ד או פשרה ובכפוף לתוצאתם. אין לעוה"ד זכות לתשלום כלשהו טרם סיום התיק, כפי שהיה נהוג בעבר בראשית שנות ה-2000. (תעריף ענבל, תעריף אבנר הישן וטבלה המרכזת תעריף ענבל צורפו כנספחים יד-טז לכתב ההגנה).

45. בשנת 1994 שינתה אבנר את מבנה שכה"ט במחירון שלה, ושינוי זה נכנס לתוקפו לאחר תקופת מעבר שהסתיימה בראשית שנת 1996 (נספח י"ז לכתב ההגנה – להלן: "**תעריף אבנר החדש**"). הנתבעת הדגישה, כי תעריף אבנר החדש חל אך ורק על אבנר, בעוד הנתבעת לא אימצה את שיטת החישוב החדשה. יחד עם זאת, הנתבעת מצאה לנכון לעדכן את תעריף ענבל באופן שעל שכה"ט עפ"י התעריף הקיים יתווספו 10% נוספים שמעבר להם לא הוחל תעריף אבנר החדש כאמור והנתבעת לא פעלה על פיו ביחס לכלל נותני השירותים.

בעצם פרסום עדכון זה של תעריף הנתבעת, ומשלוח התעריף לכלל עורכי הדין, בחודשים אוג' וספט' 1996 (נספחים יח' ו- יט' לכתב ההגנה), וללא הסתייגות מצד התובעת, ראתה הנתבעת מודעות והסכמה בפועל לתשלומים ששולמו ככאלה שהינם מבוססים על תעריף ענבל במנותק מתעריף אבנר החדש. מכאן, שלכל שנות ההתקשרות עם התובעת חל לטענת הנתבעת תעריף ענבל כפי שפורט.

מעבר לאלה הוסיפה הנתבעת, כי בשנת 2006 היא ערכה רפורמה בתעריף והנהיגה תעריף חדש השונה מזה שהיה קיים עד לאותה עת, תוך התנתקות מהסתמכות כלשהי על תעריף אבנר הישן. הנתבעת

קבעה תקרה לשכ"ט הבסיסי עפ"י שלבי התיק (שלב האחריות, שלב הנזק) וקביעת מבנה תעריפי שונה לדחיית תביעה, שינוי שיטת התשלום עבור ישיבות ועוד. שכ"ט זה אינו חל על התובעת שהתקשרות עמה הסתיימה ב-2006.

46. הנתבעת הדגישה, כי דרישת התובעת לשכ"ט עפ"י תעריף אבנר החדש הינה מחוסרת בסיס. הנתבעת לא התחייבה לעדכן את תעריף ענבל עפ"י תעריף אבנר, תנאי הנתבעת היו ברורים וידועים לתובעת ועל פיהם הגישה את חשבונות שכר טרחתה ולא ציינה בהם מעולם כי הם נערכים עפ"י תעריף אבנר החדש. דרישה לשנות זאת רטרואקטיבית מנוגדת להסכמות שבין הצדדים ומהווה ניסיון להוצאת כספים שלא כדין. אין אפשרות לשנות התקשרות מסחרית זו בדיעבד, מה גם שמהותית קיימת התיישנות לטענות מסוג זה, שכן תעריף אבנר החדש נכנס לתוקף ב-96' ומאז ועד להגשת תביעה זו חלפו 12 שנים.

עוד הוסיפה, כי שינוי רטרואקטיבי עתה עם התובעת עלול לפגוע במערכת ההתקשרות שלה עם עו"ד אחרים, וזאת בעת שהתובעת מצידה זכתה לתשלומים עפ"י תעריף זה ולא העלתה כל טרזניה ולכן מטעם זה היא מושתקת כעת מלטעון לתעריף שונה.

חובות בגין תיקים שהסתיימו

47. הנתבעת הפנתה לנספח ג' לכתב הגנתה, בו פרטה 221 תיקים, לגביהם טענה התובעת כי הסתיימו אך עדיין נותרה בהם יתרת חובה לתשלום. לפי חישוב התובעת, נותרה בהם יתרה שלילית של 17,394 ₪, ובתוספת הצמדה וריבית יתרה שלילית זו עומדת על 29,540 ₪. סך כל ההפרש עומד על 47,000 ₪ שנתבעו, לטענת הנתבעת, שלא כדין.

48. הנתבעת הוסיפה, כי דרישת התובעת לתשלום תוספת שכ"ט לתיקים שבהם שולם שכר טרחתה, כפי שנדרש על ידה באותה עת, בעבר, במלואו, וכאשר חלפו לעיתים שנים רבות ממועד ביצוע התשלום וללא כל טרזניה מצד התובעת, אינה במקומה. לטעמה, יש בהתנהלות התובעת משום הסכמה לשיעור התשלום וכן ויתור ואף מניעות מהעלאת טענות נוספות בעניין זה. מעבר לכך, העלאת טענות היום בנושאים אלה, הינה משום העלאת טענה שלא בתום לב. לפיכך, עתרה לדחיית מלוא תביעות התובעת בתיקים בהם מלוא שכ"ט שולם בעבר (הנתבעת ריכזה בנספח ד' לכתב הגנתה את התביעות בהן לטענתה שולם שכר טרחת התובעת ובגינו הינה תובעת כעת הפרשים).

שכר טרחה בתיקים שהועברו מהתובעת לעורכי דין אחרים בשלב הערעור

49. בעניין זה המחלוקת מתייחסת ל-3 תיקים (טרלובסקי, שרוגו ואייל לוי), בהם הועבר תיק שהתנהל בערכאה הראשונה על-ידי התובעת למשרד עו"ד אחר שניהל את ההליך בשלב הערעור, ואין חובה לשלם בגין שלב הערעור, מקום בו הטיפול לא בוצע על-ידי התובעת.

דרישת התובעת לתשלום שכ"ט בגין כל תובע בנפרד

50. לטענת הנתבעת, דרישת התובעת לפצל לעניין שכ"ט בין תובעים שונים, באופן שכל תובע בתיק (מבין כמה) יחייב את הנתבעת בתשלום שכ"ט נפרד ועצמאי, אינה מקובלת. דרישה זו עלתה לטענת הנתבעת במהלך תקופת ההודעה המוקדמת, בה נתנה התובעת פרשנות חדשה למקרים כגון אלה,

והדרשה בחשבוניות שכר טרחתה כי שכה"ט יחושב ביחס לכל תובע כאמור, ובכך ביקשה להגדיל באופן מלאכותי את סכום שכה"ט ששולם לה (הנתבעת התייחסה לויספיש, סלמה ושורוגו, שהיו 3 תובעים בתיק אחד, אותם התובעת פיצלה לצרכי שכה"ט ל-3 תיקים נפרדים כביכול, ובהפרש שכה"ט נוסף של 27,495 ₪, כאשר הנתבעת מצידה רואה בסכום הכולל בתיק את הבסיס לשכר הטרחה. בתיק זה אף הוקפאו סכומים והנתבעת התחייבה בשכה"ט בגינם עם הכרעה סופית לגביהם).
תיקים נוספים בהם התובעת עתרה לחישוב בזה האופן הינם תביעת אסף יהודה (מס' 64 בנספח א' לכתב ההגנה, באופן שהפרש שכה"ט המבוקש עומד על 8,115 ₪) ותביעת זולונדק ציפורה (מס' 140 לכתב ההגנה, כאשר ההפרש המבוקש לטענת התובעת, עומד על 10,139 ₪. רשימה של 6 תיקים מוספרה 53-58 בנספח ד' לכתב ההגנה).

שכר טרחה בערעור בפסק דין שדחה התביעה

51. בתביעות נזקי גוף כללי שאינן תאונות דרכים, וכן בתביעות רשלנות רפואית, טענה הנתבעת, כי הינה משלמת סכום של \$2,500/\$5,000, בהתאמה, בגין ניהול התיק כולל הופעה ב-5 ישיבות בבית משפט והחל מהישיבה השישית מתווסף \$1,000/\$2,000, בהתאמה, לכל ישיבה מהותית עד לתקרה של \$15,000/\$25,000 בהתאמה.
בשלב הערעור משלמת הנתבעת 50% משכה"ט שהתקבל עבור ניהול התיק בערכאה הראשונה (מחצית מ-\$2,500/\$5,000 בהתאמה), ובלבד שאותו משרד שניהל את התיק בערכאה הראשונה ינהל אותה גם בערעור. הנתבעת גם משלמת תשלום נוסף בגין הדיונים בערעור בפועל.
התובעת מצידה עותרת לתשלום הנגזר ממכלול שכה"ט ששולם בגין הערכאה הראשונה, לרבות תשלום עבור דיונים בבימ"ש כבסיס לאותם 50%, ולכך הנתבעת אינה מסכימה, בהעדר כל מקור לביסוס טענה זו של התובעת. הנתבעת הדגישה, כי הינה נוהגת כך עם כלל המשרדים עמם הינה עובדת (לדוגמא הפנתה הנתבעת לתביעת שחר יערי מס' 331-334 בנספח א' להגנה וכן תביעת מרמלשטיין שלמה – 233, מאירסון סיגל – 207, גיולייט אליעזר מס' 138, שמילה שולה – 341, לוסטמן נוגה – 198, לנספח א' לכתב ההגנה).
לחלופין טענה הנתבעת, כי ככל שתתקבל פרשנותה של התובעת, יש לקזז מאותו סכום את ששולם לה עבור דיונים בערעור בפועל כסכום נוסף, אחרת תחשב כמי שמקבלת כפל תשלומים (רשימת 10 התיקים אליהם התייחס ראש פרק זה סומנה 59-68 בנספח ד' לכתב ההגנה).

תשלומי שכר טרחה בגין דיונים לא מהותיים

52. הנתבעת הוסיפה וטענה, כי בכל הקשור עם ישיבות בית משפט בעלות אופי טכני כגון דחיית דיון, קביעת תזכורת וכיו"ב, החליטה הנתבעת בשנת 2002 כי לא ישולמו בגין סכומים כאילו דובר בדיונים מהותיים (\$1,000/\$2,000, לפי העניין), אלא סך של 515 ₪. לצורך הוכחת סוג הדיון (מהותי או לא מהותי) נדרשו משרדי עורכי הדין להמציא את העמוד הראשון והאחרון מפרוטוקול הדיון.
למרות הנחייה זו של הנתבעת, עתרה התובעת במספר תיקים לתשלום שכה"ט בדיונים לא מהותיים כאילו הם מהותיים (לדוגמא: תביעת עזבון סטרוסטינסקי ותיק אריג' אבו אחמד, להם התייחסה פרטנית בכתב ההגנה, 5 תיקים שמוספרו 69-73 בנספח ד' לכתב ההגנה).

דחייה בהסכמה

53. בתיקים בהם התביעה נדחתה בהסכמה, והתיק לא נשמע לגופו ואף לא מתקיים בו כל דיון מהותי, נקבע שכה"ט כתעריף מינימאלי, אלא שהתובעת עותרת כי ישולם בגינם מלוא שכה"ט, כאילו נוהל התיק לגופו (5 תיקים שממוספרים 74-78 בנספח ד' לכתב ההגנה).
בין היתר עסקינן בתביעה שנדחתה עוד טרם הגשת כתב הגנה (מגדל חברה לביטוח, מוספר כ- 74 בנספח ד' לכתב ההגנה, או קריספל אלעד, מוספר כ- 75 בנספח ד' לכתב ההגנה).

מחיקת תביעה שהתובעת מבקשת לפרש כדחייה

54. הנתבעת ציינה, כי בהתאם לנוהג התעריף בגין דחיית תביעה עומד על \$5,000/\$2,500 לתביעות נזיקין כלליות או רשלנות רפואית בהתאמה, בניגוד לתעריף מחיקת תביעה העומד על \$250 לשיבה ו-\$125 לכל ישיבה נוספת עד \$500.
התובעת ביקשה לקבל שכ"ט בתיקים שנמחקו, כאילו היו תיקים שנדחו (רשימה של 5 תיקים, מוספרה 79-83 בנספח ד' לכתב ההגנה).

דרישת שכר טרחה בתיק טרלובסקי

55. בתיק זה הועבר הטיפול עם סיום הדיון בערכאה ראשונה למשרד עו"ד אחר שטיפל בו בשלב הערעור, ולמרות זאת עתרה התובעת לתשלום בשלב הערעור. כך גם לא חל לגבי תיק זה תעריף אבנר החדש בין משום שהתיישן ובין משום שמעולם לא סופח להסכמים שבין הנתבעת לבין משרדי עוה"ד השונים עמם הינה עובדת. מעבר לאלה, הנתבעת הסכימה לכך שעם מימוש התשלומים העיתיים היא גם תישא בשכר טרחתה של התובעת בגינם.

תביעות בהן הטיפול הועבר למשרד עו"ד אחר

56. התובעת טענה, כי הינה זכאית לשכ"ט בגין תיקים שנלקחו ממנה בסיום ההתקשרות כאשר עסקינן ב- 23 תיקים. הנתבעת סבורה כי יש לחשב שכ"ט באותם תיקים לפי תעריף ענבל, וזה אמור להשתלם עם סיום התיקים, וככל שטרם הסתיים הטיפול בתיקים, טרם התגבשה הזכות לקבל שכ"ט בגינם. עוד הוסיפה, כי שכ"ט בכל מקרה לא יעלה על 100% ואין זה משנה כמה משרדי עו"ד טיפלו בו, נושא שהובהר לתובעת בשיחת הסיכום.

הנתבעת הדגישה, כי מעת לעת נפרדים ממנה משרדי עו"ד ואופן תשלום שכה"ט מגובש בהסכמה, מה גם שלנתבעת נוהל בדבר העברת תיקים במהלך הטיפול לגבי אומדן חלוקת שכה"ט (הנוהל צורף כנספח מ"ט לכתב ההגנה). לפיכך, דרישת התובעת לתשלום מלוא שכה"ט לתיקים שהועברו ממנה, אך לא הסתיימו במועד העברתם, ועל פי אופן החישוב בו בחרה התובעת, נעשית שלא כדין (נספח ב' לכתב ההגנה הכיל את רשימת התיקים שנלקחו מהתובעת – 23 תיקים בסך הכול – השלב שבו נלקחו מהתובעת, חלקה של התובעת בשכה"ט ביחס למשרד עוה"ד אליו הועבר התיק).
עפ"י טבלת התיקים (נספח ב') התובעת זכאית לכל היותר לסכום של 55,500 ₪, לתיקים שהסתיימו, ולא לסכומים אותם היא דורשת, העולים עשרות מונים על סכום זה.

תשובת התובעת

57. בקצירת האומר אציין, כי בתשובתה הדגישה התובעת, שכמות התיקים המצויה במחלוקת אינה עומדת על 361, אלא על 375, בהתאם לצורך בתשלום שכ"ט גם בערכאות השונות ביחס לאותו תיק.

כמו כן, הודתה התובעת כי ב- 61 תיקים מתוך סך כל התיקים, היתרה בס הינה אפס או שלילית או זניחה, אך רשימת התיקים בהם נותרה יתרת חוב עומדת על 314 תיקים (נספח י' שצורף לכתב התשובה).

התובעת אף שללה את נספח ג' לכתב ההגנה ככזה שאינו נכון. בכל הקשור עם כמות התיקים שהועברה לעו"ד אחרים עם סיום ההתקשרות, אלה עומדים על 37 ולא על 23 תיקים, וכך גם התייחסה לנספח ד' לכתב ההגנה, המבטא לטעמה את הפרות ההסכם עם התובעת.

התובעת הוסיפה וטענה, כי ניסיונה של הנתבעת לתלות את קלקול היחסים עם התובעת באופן התנהלותה בתיק טרלובסקי, הינו ניסיון כוזב. הנתבעת היתה זו שבאמצעות הרפרנטית שלה לא הצליחה להנחות את התובעת בנדון. גם המשרד האחר אליו הועבר התיק לא הצליח להגיע לפשרה, כאשר התובעת מציינת כי היא עצמה היתה מעוניינת לסיים את התיק בפשרה. בכל מקרה, פס"ד החלקי באותו תיק ניתן ב- 99' ולמעלה מ- 3 שנים לא מסרה לה הנתבעת כל הודעה כי היא שוקלת את היחסים שבין הצדדים.

התובעת אף התייחסה לעדכון תעריף אבנר, לאי התיישנות תביעתה ואף שללה את יתר טענות התובעת בכל הקשור לפרטי ההתקשרות שבין הצדדים.

המחלוקות שבין הצדדים

58. המחלוקות שבין הצדדים הינן כדלקמן:

- א. מתי הסתיימה מערכת היחסים שבין הצדדים והאם נמסרה לתובעת הודעה מוקדמת כדין די זמן מראש טרם סיומה? ככל שלא נמסרה הודעה מוקדמת כדין, מה שיעור הפיצוי המגיע לתובעת בגין תקופה זו?
- ב. האם זכאית התובעת לפיצוי בגין הרעת תנאי העסקתה בתקופה שבין 2002-2004?
- ג. האם מגיעים לתובעת הפרשי שכ"ט בתיקים בהם טיפלה או היתה אמורה לטפל בכל אחד מהפרמטרים הבאים:

(1) הפרשי שכ"ט בגין אי עדכון תעריפי אבנר אצל הנתבעת או קביעת שיעור שכה"ט באופן אחר.

(2) יתרת שכ"ט בתיקים שהסתיימו על-ידי התובעת.

(3) שכ"ט המגיע לתובעת בתיקים בהם הנתבעת הפסיקה את טיפולה בהם ועברו לאחרים.

(4) שכ"ט ראוי בגין המלאכה שבצעה התובעת באיתור תיקי תלמידים-פוליסות תאונות אישיות.

ד. האם התובעת זכאית לפיצוי בגין הנזק הלא ממוני שנגרם לה עם הפסקת מערכת יחסיה עם הנתבעת?

ה. האם יש מקום למתן סעד הצהרתי ביחס לסכומי שכ"ט עתידיים?

59. את טענותיה תמכה התובעת בתצהירו של רוה"ח דרי רפי שהעניק לה שירותי עריכת חשבון משנת 1988 וצירף בין היתר דו"חות רווח והפסד מהשנים 2002-2009 וטבלת הכנסות ורווחים לשנים הרלוונטיות. תצהירו של עוה"ד אריאל פרויליך במשרדו השתלבה התובעת מאש יוני 2008; תצהירה שלה; וחמישה כרכי מסמכים ובהם בין היתר חו"ד מטעם רוה"ח עופר ימין ואהרון זייצב.

הנתבעת מצידה תמכה טענותיה בתצהיריהם של הגב' שירי מרזל סמנכ"ל ביטוח בנתבעת; מר יצחק קליין ששימש בחלק מהתקופה הרלוונטית כמנכ"ל הנתבעת; הגב' נעמי יוספסברג ששימשה בחלק מהתקופה הרלוונטית כמנהלת אגף רכוש וחביונות של הנתבעת; הגב' ניצן גולדשטיין-עוזרי ששמשת כאחראית צוות רפרנטים באגף תביעות בענבל מ-2005 וקודם לכן כרפרנטית באגף תביעות אליהם צורפן נספחים שונים.

ההתקשרות שבין הצדדים, הפסקתה והצורך במתן הודעה מוקדמת

60. ההתקשרות בין לקוח לעו"ד ואופן סיומה נדונה בפסיקה במקרה דומה במסגרת ע"א 9784/05 עיריית תל אביב יפו נ' ידידיה גורן עו"ד (פורסם בנבו, 12.8.2009) (להלן: "פרשת גורן") (ר' בנוסף פסיקה הדנה באופן הפרשנות הראוי להפסקת מערכת היחסים החוזית בין עו"ד ללקוחותיהם כאמור בע"א 8854/06 חיים קורפו עו"ד נ' משה סורוצקין (פורסם בנבו, 20.3.2008) (להלן: "פרשת קורפו"), ע"א 136/92 ביניש-עדיאל-עורכי-דין נ' דניה סיבוס חברה לבנין בע"מ, פ"ד מז' (5) 114 (1993) (להלן: "פרשת ביניש-עדיאל").

61. בפרשת גורן סיכמה כב' הש' חיות את ההלכה במקרה הדומה למקרה דנן כדלקמן:

"ההסכמים... הם הסכמים מסוג חוזה יחס, דהיינו, חוזה אשר נועד להקיף מערכת יחסים נמשכת וארוכת טווח בין הצדדים לו. במודל חוזי כזה אין זה נדיר למצוא התקשרות שאיננה קצובה בזמן ובאשר לחוזים שאינם קצובים בזמן הכלל הוא 'שחוז' אינו נערך לצמיתות. אין זו דרכן של הבריות לערוך חוזים על מנת שיעמדו בתוקפם לעולם ועד' (ראו ע"א 2491/90 התאחדות סוכני נסיעות נ' פאנל חברות התעופה, פסקה 14 (לא פורסם, [פורסם בנבו], 3.5.94) (להלן: עניין התאחדות סוכני הנסיעות)). גישה זו יפה במיוחד כאשר עניין לנו בחוזים המבוססים על קשר אישי ועל יחסי אמון בין הצדדים (שם) דוגמת יחסי עורך דין - לקוח ובאשר לחוזים הנוגעים למערכת יחסים זו אכן נפסק כי :

בהתקשרות שבין עורך דין ללקוח, ככל שמדובר בשכרו של עורך הדין, אם לא הוסכם במפורש אחרת, יש לקרוא תנאי מכללא, ולפיו רשאי הלקוח לנתק את הקשר עם עורך הדין ולחדול מלהיזקק לשירותיו בכל עת, אפילו טרם הושלמה העיסקה שבקשר אליה נתבקשו שירותיו של עורך הדין, ובתנאי שיובטח שכר ראוי עבור השירות שכן ניתן. בכך יש כדי ליצור את האיזון הראוי שבין זכות הלקוח לייצוג תוך שמירה על יחסי אמון מלאים בינו לבין פרקליטו, לבין זכותו הלגיטימית של עורך הדין לקבל שכר בגין טרחו (ראו ע"א 136/92 ביניש-עדיאל-עורכי-דין נ' דניה סיבוס חברה לבנין בע"מ, פ"ד מז' (5) 114, 124 (1993) (להלן: עניין ביניש-עדיאל)).

יחד עם זאת אין גישה זו מבטאת אלא חזקה פרשנית הניתנת לסתירה בראיות אם ניתן ללמוד מהן על כוונה שונה של הצדדים המתקשרים בחוזה הספציפי (ראו ע"א 4309/06 בשארה ורור בע"מ נ' גלית ויטמן (1979) בע"מ, פסקה כ"ד (טרם פורסם, [פורסם בנבו], 17.6.2008) (להלן: עניין בשארה ורור)). עוד ראוי לציין כי גם מקום שבו עומדת בעינה החזקה הפרשנית האמורה ויש בידי מי מן הצדדים לחוזה שאינו תחום בזמן הזכות להביאו לכלל סיום באופן חד צדדי, עליו לעשות כן בתום לב ובדרך מקובלת והשאלה אם כך נהג נגזרת בהכרח מנתוניו ומנסיבותיו הקונקרטיות של כל מקרה ומקרה. הפרת החובה לנהוג בתום לב ובדרך מקובלת במתן הודעה על סיום היחסים החוזיים בין עורך דין ללקוחו, עשויה לגרור במקרים מתאימים חיוב בתשלום פיצויי ציפייה (ראו: ע"א 8854/06 קורפו נ' סורוצקין, פסקאות 17-18 (טרם פורסם, [פורסם בנבו], 20.3.2008) (להלן: עניין קורפו); ע"א 380/77 שלמה נ' יעקב, פ"ד לג' (2), 103, 105 (1979) (להלן: עניין שלמה); שלו, החלק הכללי, 126-127)). ודוק - בעניין קורפו קבע בית המשפט

אמות מידה קפדניות שעל הלקוח לעמוד בהן לצורך קיום חובת תום הלב המוטלת עליו בסיימו הסכם ארוך טווח שנקשר בינו ובין עורך דינו (ומותר להניח כי אמות מידה קפדניות לא פחות תיקבענה לעניין זה גם מקום שבו יבקש עורך הדין להביא הסכם כזה לכלל סיום). יש הסוברים כי אמות המידה שנקבעו בעניין קורפו, ובעיקר הסייג שנקבע שם בדבר קיום טעם מספיק לפרישה מן החוזה, אינן מהוות חלק מההלכה שנקבעה בעניין ביניש-עדיאל ויש בהן למעשה משום קביעת כלל חדש (ראו לעניין זה מיגל דויטש דיני חוזים מיוחדים כרך ראשון, 593-596 (2008) (להלן: דויטש, חוזים מיוחדים)). לטעמי אין מדובר בכלל חדש משום שלכתחילה אין לפרש את ההלכה שנפסקה בעניין ביניש-עדיאל כמתן היתר גורף ללקוח להשתחרר באופן חד צדדי מחוזה עם עורך דינו בהתעלם מתנאיו ודרישותיו של סעיף 39 לחוק החוזים (חלק כללי). כפי שכבר צוין, בהפעלת הזכות הנתונה לכל אחד מהצדדים לסיים באופן חד צדדי חוזים אשר לא נקצב מועד לסיימם, עליהם לנהוג בתום לב ובדרך מקובלת, ובעניין קורפו יצק בית משפט תוכן קונקרטי לעקרונות אלה וקבע כאמור אמות מידה קפדניות שעל הלקוח לעמוד בהן בהקשר זה על מנת שייחשב כמי שנהג בהגינות, בתום לב ובדרך מקובלת בעת שסיים באופן חד צדדי את ההתקשרות עם עורך דינו. מן הראוי להבחין בהקשר זה הבחן היטב בין התנהלות של עורך דין המהווה הפרה של תנאי החוזה בינו ובין הלקוח והמקימה ללקוח עילה לביטול החוזה בשל הפרתו ובין 'סיבה מספקת' (ובכלל זה חוסר שביעות רצון מהטיפול המקצועי שאינו עולה כדי הפרת חוזה מצד עורך הדין), שקיומה נדרש על פי מבחנים של יושר והגינות, כדי שהלקוח יחשב כמי הביא את החוזה בינו ובין עורך דינו לכלל סיום בתום לב ובדרך מקובלת".

62. בפרשת גורן מציין ביהמ"ש, כי כאשר עסקין ברשות ציבורית, שם עיריית ת"א, מצפים ממנה להתנהלות מיוחדת וכלשון ביהמ"ש:

"בהינתן העובדה שהלקוח בו עסקין הוא רשות ציבורית, חלה על יחסי הצדדים ועל ההתקשרות ביניהם בנוסף לדיני החוזים גם מערכת כללים ועקרונות מן המשפט המנהלי (גבריאלה שלו חוזים ומכרזים של הרשות הציבורית 13, 42-44 (1999) (להלן: שלו חוזים ומכרזים)). מערכת כללים ועקרונות זו משמיעה לנו חובה מוגברת המוטלת על הרשות לנהוג ביושר, בהגינות ובסבירות בכל הליכותיה (ראו: ע"מ 8582/05 מועצה מקומית סאגור נ' המרכז לטניס בישראל, פסקה ו(2) (טרם פורסם, [פורסם בנבו], 13.12.2006); בג"ץ 164/97 קונטרס בע"מ נ' משרד האוצר, פ"ד נב(1) 289, 315-321, 345-347 (1998); אהרון ברק שיקול דעת שיפוטי 478-491 (1987); מנחם מאוטנר "תום לב ותנאים מכללא" דניאל פרידמן ונילי כהן חוזים כרך ג 313, 341 (2003))."

63. כזכור, התובעת טענה, שההתקשרות בין הצדדים היתה לתקופה לא קצובה וכי הנתבעת יכולה היתה לסיימה עפ"י תנאי הפסיקה כפי שמצאו ביטוי בפרשת גורן. על פי תנאי הפסיקה על הפסקת ההתקשרות לעמוד באמות מידה קפדניות. לשם עמידה באמות מידה אלה נדרשת סיבה מספקת, הוגנת או צידוק על בסיס טענות המבוססות עובדתית. הנתבעת מצידה טענה, כי היתה לתובעת אינטראקציה שלילית עם עוה"ד מולם ניהלה את התיקים וכן מול הרפרנטים שלה עצמה, באופן שהשפיע על ניהול התיקים. עד כדי כך המצב היה חמור שהרפרנטים מטעם הנתבעת לא היו מוכנים לדבר עם התובעת. כך, התובעת לא הסכימה לקבל את הצורך בעדכון הרפרנטים במצב התיקים שבטיפול והביאה כל עדכון שכזה לכדי עימות. הרפרנטים דיווחו על התנהלות חריגה מול התובעת בהשוואה להתנהלות מול משרדי עו"ד אחרים, ואלה היוו את הבסיס לסיום הקשר.

64. בענייננו אין חולק כי מערכת היחסים החוזית שבין הצדדים הינה מסוג "חוזה יחס" היינו חוזה שאינו קצוב בזמן. על חוזה יחס ציין ביהמ"ש העליון בפרשת גורן כך:

"פרופ' גבריאלה שלו מציינת בהקשר זה כי 'המודל של חוזי יחס מתאפיין בגמישות ובדינמיות של הקשר החוזי ובכונות מוגברת של הצדדים לחוזה לנהוג בתום לב' (גבריאלה שלו דיני חוזים - החלק הכללי 104 (2005) (להלן: שלו, החלק הכללי). וראו גם

ע"א 9946/01 אררט חברה לביטוח בע"מ נ' המוסד לביטוח לאומי, פ"ד נח(1) 103, 117 (2003) (להלן: עניין אררט)). על מאפייניו של חוזה יחס עמד בית משפט זה ברע"א 1185/97 יורשי ומנהלי עיזבון המנוחה מילגרומ הינדה ז"ל נ' מרכז משען, פ"ד נב(4) 145, 160 (1998) בצינו כי:

'חוזים אלה רגישים לקיומן של נסיבות עתידיות שלא הוסדרו במפורש בחוזה. הם מנסים ליצור במסגרתם שלהם איזון בין הצורך בוודאות וצפויות לבין הצורך בגמישות ויכולת הסתגלות לתנאים משתנים. איזון זה מושג על-ידי אמצעים מגוונים, ובהם קביעת מנגנונים לשינוי תנאי החוזה והשלמתם, קביעת אמות מידה לחלוקה הדדית של סיכונים וקביעת דרכים לפתרון מוסכם של מחלוקות תוך המשך קיום היחסים החוזיים (ראו: ע"א 554/83 "אתא" חברה לטקסטיל בע"מ נ' עיזבון המנוח זולוטוב יצחק ז"ל, פ"ד מא(1) 282, 310 (1987); וכן I.R Macneil: Contracts Adjustment of Long-term Economic Relations Under Classical, Neoclassical and Relational Contract Law, 72 Nw. U. L. Rev. (1978) 854; I.R Macneil 'The Many Futures of Contracts' 47 S. Cal. L. Rev. (1974) 691.

בנסיבות עסקינן בהסכם שהחל דרכו בשנת 1992 והסתיים ב-2006 ולכן הינו בבחינת חוזה יחס אליו כאמור לא התכחו הצדדים.

65. עוד אין חולק בין הצדדים, כי מעולם לא נערך בניהם הסכם בכתב. על אי העלאת תניות חוזה היחס על הכתב ציין ביהמ"ש העליון בפרשת גורן כך:

"העובדה כי לא היה בידי העירייה להציג ולו חוזה חתום אחד בינה ובין מי מעורכי הדין דנו, אינה מתיישבת עם סדרי מינהל תקינים והקשטה מאוד על הדיון שהרי מאליו מובן כי הסכמים כתובים ומפורטים המעגנים את מערכת יחסיה של העירייה עם עורכי הדין, אילו הוצגו כאלה, היה בהם כדי להקל על בירור המחלוקות ובהעדרם נדרשו שני המותבים שדנו בסכסוכים שבין העירייה לעורכי הדין לברר שאלות בסיסיות ובהן השאלה האם נקשר כלל הסכם כתוב בין הצדדים בשלב כלשהו ואם כן מה תוכנו".

66. עולה מהאמור לעיל, כי בהעדר הסכם בכתב על ביהמ"ש להתחקות אחר אומד דעת הצדדים מהנסיבות החיצוניות של ההתקשרות:

"קרי: 'המטרות, היעדים, האינטרסים, והתכנית אשר הצדדים ביקשו במשותף להגשים' (ע"א 4628/93 מדינת ישראל נ' אפרופים שיכון ויזום בע"מ, פ"ד מט(2) 265, 311 (1995) (להלן: עניין אפרופים); דנ"א 2045/05 ארגון מגדלי ירקות-אגודה חקלאית שיתופית בע"מ נגד מדינת ישראל, פסקאות 9-11 לפסק דינו של השופט ריבלין (טרם פורסם, [פורסם בנבו], 11.5.2006) (להלן: עניין ארגון מגדלי הירקות))." (פרשת גורן סעי' 26 לפסה"ד).

במילים אחרות יש לדלות המטרות והיעדים המשותפים מחומר הראיות אותו צרפו הצדדים.

הסכמות הצדדים להעסקת התובעת

67. בכל הקשור עם ההסכמות החוזיות אליהן הגיעו הצדדים ניתן לומר כי למעט ההסכמות בדבר עצם ניהול תיקי הנתבעת ע"י התובעת ומסירת דיווחים לנתבעת אודות מהלך התנהלותם, נחלקו הצדדים ביחס לכל יתר תנאי העסקת התובעת ולרבות כמות התיקים שיועברו לטיפול התובעת

וסוגיהם ואופן חישוב שכה"ט המגיע לתובעת. אשר לאופן סיום ההתקשרות מובן שאין הסכמות כתובות ויש לכן לבחון התנהלות הנתבעת בהתאם להנחיות הפסיקה. נתחיל דווקא מהסוף ונבחן תחילה את אופן סיום מערכת היחסים שבין הצדדים.

סיום ההתקשרות בין הצדדים – האם נעשתה כדן?

68. אשר לאופן סיום מערכת יחסים חוזית ארוכת שנים נקבע לעיל, כי גם חוזה יחס ניתן לסיים חד צדדית בכל שלב אלא שיש לעשות כן בתום לב ובדרך מקובלת כחלק מאמות מידה קפדניות הדורשות סיבה מספקת, הוגנת או צידוק על בסיס טענות המבוססות עובדתית. השאלה האם כך נהגה הנתבעת נגזרת מנסיבותיו של המקרה הספציפי. ככל שלא נהגה כך והפרת חובתה לנהוג בדרך זו יש לראות בכך משום הפרת החוזה ובמקרה המתאים יש להורות על פיצויי ציפיה.

סיבת ביטול ההתקשרות (סיבה מספקת/הוגנת/צידוק על בסיס טענות מבוססות עובדתית)-בחינת

ראיות הצדדים:

69. כזכור טענה הנתבעת כי הסיבה להפסקת מערכת היחסים שבין הצדדים נבעה מהתפתחות מערכת יחסים עכורה שלא אפשרה המשך שיתוף פעולה כאשר התובעת דוחה כל בקשה וביקורת מצד נציגי הנתבעת-הרפרנטים- ומעבר לכך גילתה מערכת יחסים לא תקינה עם עו"ד מסוימים שייצגו תובעים באופן שהשפיע לרעה על ניהול התיקים (ר' סעי' 46-42 לכתב ההגנה). בתצהירה של הגב' שירי מרזל ציינה זו, כי:

"44. במהלך השנים החלו להישמע תלונות בדבר האינטראקציה של עו"ד ערן עם נציגי ענבל והרפרנטים השונים, כמו גם עו"ד עימס נוהלו תיקי ענבל, באופן שהיה חשש כי קיימים בפעילותה של ערן שיקולים שאינם ממנ העניין אשר מונעים השגת תוצאה מיטבית עבור ענבל והמדינה.
45. הדוגמא הבולטת בעניין זה, אשר למעשה הדגישה את התנהלותה כאמור, ואשר הביאה למעשה לשינוי בחשיבה של ענבל את אופן ייצוגה על ידי עו"ד ערן, היתה פרשת טרלובסקי".

תיק טרלובסקי הינו אם כן האירוע "המכונן", במרכזו החלטת ביהמ"ש המחוזי ב-1999, בו מתח ביהמ"ש ביקורת על התנהלות ההגנה ואף הטיל הוצאות נכבדות בחלק קטן בחבות המדינה בלבד, וזאת לאחר שהמדינה באותו תיק הגישה הודעת צד ג' כנגד האם בתיק בו האם והבת הגישו תביעת רשלנות רפואית כנגד בית חולים תל השומר, שלושה רופאים באותו בית חולים והמדינה, בעקבות טיפולם באם ובבת טרם הלידה ובמהלכה ובהם נגרמו לבת נזקי גוף קשים ביותר. בית המשפט כינה את התנהלות ענבל במסגרת ההגנה שנוהלה כאמור על ידי התובעת, כ"טורפנית", שכללה הכפשת התובעת ואף מעבר לגבול תוך ייחוס השלכות מרחיקות לכת להתנהגות התובעת, ולרבות אחריות משפטית ומוסרית כבדה, "כמעט כבדה מנשוא לגורלה המר של בתה", שלאחר מכן ולנוכח התנהלות זו של המדינה, חייב ביהמ"ש את הנתבעים בתשלום הוצאות ושכ"ט בסך של 150,000 ₪, תוך שהינו מציין בעקבות בקשת ב"כ התובעים להטיל על הנתבעים הוצאות מיחדות ועונשיות כי:

"נראה לי כי הניהול החרגי של הגנת הנתבעים בהליך הנוכחי – כולל הודעת צד שלישי ששלחו הנתבעים לאם על בסיס טענות סרק, מבסס היטב את בקשתו... אין הוא רשאי (הנתבעים באותו תיק- א.ב.) לנהל משפטו בסגנון טורפני, בבחינת 'אדם לאדם זאב', שדרכו אל המטרה – הגנה על עניינו, אין הוא בוחל בהעלאת טענות משמיות ומביישות, שאין בהן בסיס במציאות... צר לי רק שנגזר עלי לומר את הדברים הקשים שאמרתי

בפסק דין זה בתיק שהנתבעת הראשונה בו היא מדינת ישראל (בגין אחריותה לפעילות בית החולים) והנתבעים האחרים הינם רופאים".

הנתבעת הדגישה, כי מדובר בסנקציה החמורה ביותר שהושתה על תיק שנוהל בידי ענבל (סעיף 57 לתצהיר שירי מרזל), והוסיפה כי התנהלות התובעת בתיק זה תוך הקמת "הגנה תוקפנית" מבלי לעמוד על טיבן של הטענות לאשורן והעמדת המדינה לביקורת נוקבת, אינה התנהלות מצופה ממי שאמור לייצג את המדינה בפני ערכאות שיפוטיות.

בעקבות אותו פס"ד בעניין טרלובסקי, שדן באותו שלב בנושא החבות בלבד, ביקשה הנתבעת, כך ציינה, למצות את כל הדרכים האפשריות לפשרה סבירה והתובעת הונחתה בהתאם, אלא שבתחילת 2002 התברר כי מערכת היחסים בין התובעת דנא לעוה"ד אבימור, ב"כ התובעות בתיק טרלובסקי, הינה עכורה ולא תאפשר ניהול מו"מ אמיתי. עוה"ד שרווד מטעם הנתבעת שוחחה עם התובעת והודיעה כי היא שוקלת לצרף אליה עו"ד נוסף בעל יכולות ניהול מו"מ, אלא שהתובעת ביקשה שלא לעשות כן מחשש לפגיעה בשמה ובמוניטין שלה, ואף אישרה בפניה כי מערכת היחסים עם עו"ד אבימור רעועה אך השתפרה לאחרונה והתחייבה למצות המו"מ (סעיף 61 לתצהיר שירי מרזל). לפיכך החליטה הנתבעת להשאיר את המשך ניהול התיק בידי התובעת עד לסיומו בערכאה הראשונה תוך מתן סמכויות לסיימו בפשרה, אלא שלא כך התרחש בפועל ובתאריך 13.1.03 ניתן פס"ד חלקי בשאלת הנזק שהושלם בסוגיות נוספות ב- 30.3.03 ובסיכומו של יום חויבה המדינה בסכום של 3,648,327 ₪, כסכום חד פעמי ובתוספת תשלומים עיתיים.

70. כך גם הפנתה עוה"ד מרזל בתצהירה לעדכון פנימי של רפרנטית ענבל מתאריך 13.2.03 ובו הלינה על התנהלות עו"ד ערן בתיק טרלובסקי וציינה בין היתר, כי התובעת לא הצליחה להידבר עם עוה"ד אפילו ברמה שיאמר סכום התחלתי לפשרה והוסיפה כי התובעת לא מעבירה מכתביה בזמן, לא עונה להודעות טלפוניות, מסלפת עובדות שנאמרו בשיחות טלפון "מאפשרת למלחמות האישיות שלה להפריע בניהול התיק בצורה מקצועית ואנו משלמים את המחיר על כך" (נספח 2 לתיק המוצגים של הנתבעת).

במכתב עדכון אל הנתבעת ביחס לתיק טרלובסקי, אותו כתבה התובעת בתאריך 30.7.02 (נספח 3 למוצגי הנתבעת), היא אף הודתה כי "בשנה האחרונה חל שינוי במערכת היחסים בין עו"ד אבימור לבניי, שלהערכתי נובע משורה של אירועים בתיקים שונים שאנו מנהלים יחדיו", אם כי יצוין שהליך המו"מ לא כשל עפ"י אותו מכתב אלא נבחנו דרכים על מנת לקדמו.

עוה"ד מרזל הדגישה, כי סיום ההתקשרות עם התובעת לא נעשה בעקבות פס"ד טרלובסקי, אלא לאחריו, כאשר פסה"ד טרלובסקי היווה רק אחת מהסיבות לחוסר שביעות הרצון מתפקודה ככלל, אלא שפס"ד זה פתח, כטענתה, את "עיניי" הבכירים בנתבעת וחיידך את התנהלותה.

71. הנתבעת אף הפנתה לתקשורת שלילית של התובעת עם עו"ד אחרים עימם ניהלה את הגנת הנתבעת, תוך שהינה מפנה לטופסי ההערכה שמולאו על-ידי רפרנטים שונים, כמו אלה המופיעים בנספח 5 שכותרתו "טופס הערכת עורך דין", ללא תאריך, המציין בסופו כי "הנקודה הבעייתית אצל עו"ד רות ערן היא הנוקשות אשר מתבטאת בחוסר גמישות ובדעותיה ובעמדותיה, עוה"ד אינה נעימה והדבר משפיע על השופטים, עוה"ד שכנגד והצדדים הנוספים לתביעה אשר נדרש שת"פ ביניהם". טופס ההערכה נוסף ציין: "לפעמים הלוחמנות שלה מול הצד השני גורמת לנו נזק". טופס

הערכה שלישי מציין: **"ייסודית. יש בעיה ביחסי אנוש עם עו"ד אבימור. כנראה התעקשות יתר שמכעיסה בחלק מהמקרים גם את בית המשפט"**.

מסמכים נוספים שצורפו כנספח 6 מלמדים על מערכת יחסים שאינה בהכרח טובה בין התובעת דנא לעו"ד אבימור, וכך גם עם עו"ד פייגנבוים (צורפו כנספח 7 לראיות ההגנה).

72. הנתבעת אף הפנתה למערכת יחסים עכורה בין התובעת לנציגי הנתבעת השונים, שהחריפה עד חוסר יכולת הידברות כלשונה בין התובעת לנציגי הנתבעת (סעי' 74-75 לתצהיר שירי מרזל וכן תצהירה של הגב' ניצן גולדשטיין-עוזרי סעי' 20-15 בכל הקשור עם התנהלותה של התובעת כלפי הרפרנטית באופן כללי וביחס למספר תיקים מולה עבדה התובעת, תוך שהדגישה כי היה קשה לעבוד מול התובעת בניגוד למשרדים אחרים, ההתנהלות מולה היתה חריגה, היה קשה להידבר עמה ואווירת העבודה היתה לא קואופרטיבית מה שהביא לבזבוז זמן יקר. כמו כן היתה אווירת חוסר אמון והצגת דברים מניפולטיבית, סעי' 24-25 לתצהירה). כך למשל התובעת דחתה כל בקשה שהופנתה אליה או ביקורת שהושמעה בדבר התנהלותה, תוך יצירת רושם כי מדובר במאבק אישי מול רפרנטים. מעבר לכך, היו תיקים בהם התנהלה באופן עצמאי מבלי שקיימה התייעצות סדירה עם הנתבעת, כאשר באותם מקרים שבהם כן התייעצה לא היתה מתפשרת, הציגה דעות נוקשות וכל זאת שלא על מנת לקיים דיון ענייני, למרות חובתה לעשות כן כחלק מהתנהלות היומיומית בין התובעת לעו"ד השונים (ר' נספח 2 לראיות ההגנה לעניין דו"ח רפרנטית של הנתבעת מ- 13.2.03 בדבר אי עדכון ודיווח של התובעת, וכשנאותה כבר לדווח הדיווחים לא היו ממצים ודרשו בירורים והשלמות). עוד דו"ח הערכת עו"ד מ- 3/2002 מציין: **"נתקלתי איתה בבעיה שהיא חושבת שהיא בצד של התביעה. מנסה 'ללמד' אותי למה הפשרה שהשיגה נמוכה כשריאלית ההצעות גבוהות. כשאני לא מסכימה עמה- היא כאילו אומרת אחר כך שלא תגידו שלא אמרתי לכם..."** (נספח 9 לראיות ההגנה) או תיעוד שיחת טלפון שהתקיימה בין רפרנטית אצל הנתבעת והתובעת מתאריך 16.2.06 (נספח 10 לראיות ההגנה) ובו מתייחסת הרפרנטית לשיחת טלפון, בה ציינה הרפרנטית כי עמדת הנתבעת נותרה בעינה אלא שאז, בהתייחס לתובעת ציינה **"לפתע פרצה הנ"ל בצרחות איומות והתחילה להאשים אותי שאני נכנסת לה לדברים ושהיא לא מתכוונת לטרוח לשוא על תיק כדי שאנו נשקול יום לפני הדיון אם לקבל את הפשרה אם לא. ניסיונותיי להרגיעה עלו בתוהו ונאלצתי לסיים עמה את השיחה"**. בהמשך אותו יום אף התנהלה שיחה נוספת וביחס אליה גם כן נרשם מזכר (נספח 11 לראיות ההגנה) ולפיו באותה שיחה מסרה התובעת, כי היא **"20 שנה מייצגת ועם כל הכבוד היא מבינה קצת יותר ממני בסכומים בהם נסגרים תיקים ושאיני לא אומר לה שיש תיקים שסוגרים 30% לפתחנו. מסרה שאמנם התיק קבוע ליוני אבל היא מכינה הוכחות ולא מקובל עליה לא לקבל תשובה מיידית ושהיא צריכה לשלוח תזכורות. צווחה עלי 'אני לא מזכירה של אף אחד'"**, וכך דוגמאות נוספות של התכתבויות עוקצניות בין התובעת לנציגי הנתבעת (ר' נספחים 12, 13, 15 לראיות ההגנה, מן התאריכים 2.8.05, 14.4.05, 15.6.05, מכתב מ- 22.6.05 ועוד). כך גם נוסח הודעת דואר אלקטרוני שנכתב על ידי הגב' שרה שרוד מתאריך 8.9.05 לבכירים בנתבעת, ובו מצוין בין היתר, **"אני חשה קושי רב בתיק (תיק אלקסלסי – א.ב.). לאור כך שרותי מנהלת איתנו מלחמה, גם בו וגם בתיקים אחרים. אני לא סומכת עליה בניהול התיק ובנאמנות אלינו..."**.

לאור כל אלה ראתה הנתבעת בתובעת מי שסבורה כי הרפרנטים מתערבים ומפריעים לפעילותה. כך גם נאלצה הנתבעת להעביר את תיק שרוגו למשרד עו"ד אחר, נוכח חוסר תקשורת בין התובעת לעו"ד שייצג את התובעת באותו תיק במסגרת הערעור (נספח 16 לראיות ההגנה).

73. לאור הנסיבות שצוינו בין היתר לעיל, ציינה הנתבעת, כי היא החלה שוקלת את אפשרות סיום התקשרותה עם התובעת וב- 6/2003 נערכה ישיבת שימוע לתובעת במשרדי הנתבעת, בה נכחו יצחק קליין, מנכ"ל ענבל לשעבר, שרה שרווד מנהלת אגף רכוש וחבויות ועו"ד לריסה קליינמן היועמ"ש ומזכירת החברה מטעם ענבל ("**הישיבה הראשונה**"). באותה ישיבה נדונו מכלול הבעיות ביחסי הצדדים ונציגי הנתבעת שטחו בפני התובעת את לבטיהם בדבר המשך הקשר בין הצדדים, תוך פירוט והרחבה של דוגמאות תיקים שהיו בטיפול והטיפול בהם לא היה לשביעות רצון הנתבעת. הנתבעת הדגישה, כי התובעת לא הביעה התנגדות לדברים שנטענו כנגד וקיבלה אותם (סעיף 100 לתצהיר עו"ד מרזל), כך התייחסו לתיק טרלובסקי, לתיק מכבי שהינו נגזר מתביעת טרלובסקי ולתביעת שרוגו. עוד הפנתה לתיק בו לא טענה התובעת לייחוד העילה (תיק שרירא בתיה שהועבר מהתובעת למשרד סער סטוביצקי), צירוף עו"ד סטוביצקי לתובעת בתיק אסף יהודה, שניתב את התיק לגישור והתיק הסתיים בהפחתת סכום הפיצוי (סעי' 101-103 לתצהיר עו"ד מרזל).

לאור אלה, ובעקבות אותה פגישה, הוחלט אצל הנתבעת כי בטרם תחליט על סיום ההתקשרות, ועל מנת לאפשר לצדדים למצות אפשרות תיקון מערכת היחסים העכורה, תיקבע "תקופת ניסיון בלתי מוגבלת בזמן", אשר במהלכה יועברו לטיפול של התובעת תיקים העוסקים בחינוך בלבד (להלן: "**תקופת הניסיון**").

74. למרות שניתנה בידי התובעת תקופת ניסיון בלתי מוגבלת בזמן, סברה הנתבעת כי היתה זו דווקא התובעת שבמכתבה מתאריך 10.8.04 (נספח 17 לראיות ההגנה) ביקשה לבחון היכן עומדים הדברים וכלשונה: "**בחלוף למעלה משנה מהאירועים שלעיל** (הישיבה הראשונה והעברה חלקית של תיקים – א.ב.) **אין מנוס מדיון והחלטה אם יש ברצוננו להמשיך ולקיים קשרי עבודה, להסכים על היקפם של קשרי העבודה ביננו, אם אלו רצויים לנו, ולהבהיר את ההתחייבויות ההדדיות הנגזרות מהתקשרות זו**".

75. מאחר ובתקופת הניסיון לא חל שינוי בגישת התובעת, אלא להיפך (סעיף 108 לתצהיר עו"ד מרזל), והתובעת אף החריפה את היחסים מול גורמי הנתבעת, זומנה התובעת לפגישה שנערכה בתאריך 7.11.04, על מנת לבחון סיום ההתקשרות מולה. בפגישה זו שנערכה במשרדי הנתבעת נכחו התובעת, מר קליין, מנכ"ל הנתבעת, עו"ד לריסה קליינמן, היועמ"ש המשפטית והגב' מרזל (הפגישה השניה להלן גם: "**פגישת סיום ההתקשרות**"). באותה פגישה הבהירו נציגי הנתבעת לתובעת כי מאחר ולא חל שינוי של ממש במערכת היחסים העכורה שבין הצדדים גם בתקופת הניסיון, תסיים הנתבעת את ההתקשרות עם התובעת ולא תעביר אליה תיקים חדשים. הוצע לתובעת במקביל לבחור בין סיום מערכת היחסים לאלתר והשבת התיקים הנמצאים בטיפול, או המשך הטיפול בתיקים שברשותה ומתן אפשרות להשיב חלק מהתיקים. התובעת בחרה להשאיר את התיקים ברשותה ולהמשיך לנהלם. עוד ביקשה התובעת, לייצג גורמים אחרים שאינם מהנתבעת, והוסכם, כך הנתבעת, שהתובעת תפרט מי הם אותם גורמים וככל שלא ייגרם נזק למדינה או ניגוד

עניינים, תשתדל הנתבעת לסייע לבקשתה שתופנה ליועמ"ש לאישור. מעבר לכך, לא ביקשה דבר (סעי' 108-112 לתצהיר עו"ד מרזל וכן מכתב התובעת אל הנתבעת מתאריך 10.11.04, בדבר סיכום הפגישה וכן מכתב הנתבעת לתובעת המסכם פגישה זו מתאריך 22.11.04, ולבסוף מכתב התובעת אל הנתבעת בהמשך לשניים האחרים מ- 29.11.04, נספחים 18, 19 ו- 20 לראיות ההגנה).

76. מצב דברים זה, בו התובעת ממשיכה ומטפלת בתיקים שנותרו ברשותה בעקבות סיום ההתקשרות נמשך מתאריך 7.11.04 ועד לחודש יולי 2006, ובו ראתה הנתבעת את תקופת ההודעה המוקדמת. סיומה של תקופת ההודעה המוקדמת נבע לטענת הנתבעת מאחר והתקבלה אצלה **"התחושה של חוסר תמרוץ מספיק של עו"ד ערן לניהול התיקים שנותרו ברשותה על פי רצונה, תוך התכתשות מול הרפרנטים"** (סעיף 121 לתצהיר עו"ד מרזל). תחושות אלה הביאו את הנתבעת לשקול מה יהיה מועד סיום ההתקשרות עם התובעת, שכן עם חלוף הזמן התמעטו התיקים שברשות התובעת ולאחר חלוף שנה הגיעה העת לסיים ההתקשרות. מה שהדגיש את חוסר תמרוץ התובעת לנהל בנאמנות את תיקי המדינה היתה אותה פניה שביצעה התובעת בתאריך 7.3.06 ובה התלוננה כנגד הנתבעת במכתב שהפנתה לחשב הכללי במשרד האוצר, ששימש כיו"ר דרקטוריון ענבל, למשנה לפרקליט המדינה במשרד המשפטים וליועמ"ש של משרד הבריאות אודות התנהלות הנתבעת בתיקים בהם יצגה התובעת את ענבל, ובמיוחד בתיק בן שלום אורית, שהינו תיק רשלנות רפואית (ר' נספח 21 לראיות ההגנה ותגובת הנתבעת למכותבי מכתב התובעת, נספח 22). אותו תיק הסתיים בסיכומו של יום בפסק דין בסכום הנמוך מהסכומים שהוצעו לפשרה במהלכו ולכן לא היתה ברורה לנתבעת סיבת פניית התובעת במכתב התלונה כאמור. היא ראתה בכך מעשה קיצוני ובלתי ראוי ביחסים שבין עו"ד ללקוחו (סעיף 131 לתצהיר עו"ד מרזל), והיה בכך כדי להדגיש את מערכת היחסים העכורה ולהקצין אותה עד כדי משבר אמון של ממש.

77. לפיכך, ולאור העדר כל עתיד משותף, העדר תמריץ ואחריות מצד התובעת כלפי הנתבעת, תוך ניסיון לפגוע בנתבעת שכן אין לתובעת כטענת הנתבעת כבר מה להפסיד, וכשברור שאין זה ראוי ואף בלתי אפשרי שהתובעת תמשיך ותייצג את הנתבעת בזה האופן, שקלה הנתבעת את סיום תקופת ההודעה המקודמת כלשונה וניתוק סופי של היחסים בין הצדדים ולפיכך, בתאריך 14.5.06 (הישיבה השלישית) נערכה פגישה עם התובעת וענבל, בה השתתפו מר יצחק קליין מנכ"ל ענבל, היועמ"ש עו"ד לריסה קליינמן והגב' מרזל, על מנת לשמוע את התייחסות התובעת, וככל שיחליטו על סיום ההתקשרות עמה תיבחן דרך ואופן השבת התיקים שבטיפול (ר' נספח 24 המהווה פרוטוקול עיקרי הפגישה, וכן מכתב הנתבעת אל התובעת מ- 16.5.06).

בסיכומו של יום, ובתאריך 26.7.06 הוחזרו התיקים שבטיפול התובעת לנתבעת וזו העבירה אותם למשרדי עו"ד אחרים להמשך טיפול. לתובעת הובהר, כי שכה"ט בתיקים אלה ישולם בסיום התיק עפ"י חלוקה בהתאם לשלבים אליהם הגיעה התובעת (סעי' 142-143 לתצהיר עו"ד מרזל). יצוין, כי תימוכין לתצהירה של הגב' שירי מרזל מצאתי בתצהירו של מר יצחק קליין, החוזר למעשה על טיעוניה השונים באופן מקוצר יותר.

78. התובעת מצידה צרפה אך תצהיר מטעמה באשר למערכת היחסים שבין הצדדים לאורך תקופת העסקתה אצל הנתבעת, ובאשר לתקופה שלאחר מכן וליחסי עבודה עם עו"ד אחרים, המציאה את תצהירו של עו"ד אריאל פרויליך.

אין חולק בדבר קיומן של שלוש הישיבות בין הצדדים במשרדי הנתבעת, כאמור לעיל. יחד עם זאת, התובעת לא הגדירה את הפגישות בכותרות כפי שטרחת הנתבעת להגדירן. כמו כן, תיארה התובעת עובדתית מצב דברים שונה מהנתבעת כפי שיובהר להלן.

79. בניגוד לטיעוני הנתבעת בדבר הסיבה להפסקת ההתקשרות, היינו ליקויים בתקשורת ויחסים עכורים, סברה התובעת כי מדובר בטענה מלאכותית וחסרת כנות אך לא ידעה להצביע מה השיקול האמיתי שעומד בבסיס רצונה זה של הנתבעת לסיים את הקשר (סעיף 29 לתצהיר התובעת).

80. אשר ל"אירוע המכונן", כטענת הנתבעת – תיק טרלובסקי, ציינה הנתבעת כי ביצעה את מלאכתה נאמנה עפ"י חומר הראיות שעמד לרשותה, וכי קביעות ביהמ"ש בעניין זה היו מאחר וגרסת הרופאים נמצאה לא אמיתית, אלא שהתובעת עצמה לא היתה מודעת לבעיית המהימנות שבדברי רופאי ביה"ח כפי שהתברר בחקירותיהם הנגדיות, ולו ידעה - לא היתה נוקטת בקו הגנה בו נקטה. מכל מקום, "חשיבתה המיוחדת" של הנתבעת באשר למערכת היחסים בינה לבין התובעת בעקבות פרשת טרלובסקי בעייתית לאור המועדים בהם עסקין, היינו עובדת מתן פסה"ד בנושא האחריות באוקטובר '99, כשלאחר מכן לא עשתה הנתבעת עם התובעת דבר, למרות פגישה שנערכה בנושא תיק טרלובסקי אצל הנתבעת, ביחס אליה נודע לתובעת בדיעבד וממנה הבינה התובעת כי לא נמתחה עליה כל ביקורת. הפעם הראשונה בה למדה התובעת כי קיימת לנתבעת בעיה עם התנהלותה היתה בשלהי קיץ 2002, לאחר שהגישה סיכומים לשלב הנזק בתיק טרלובסקי, שאז הציעה עו"ד שרה שרווד – מנהלת סניף ירושלים – להעביר את תיק טרלובסקי לעו"ד אחר. במילים אחרות, חלפו למעלה מ-3 שנים ממועד ההחלטה בעניין החבות ועד לפעם הראשונה שהועלתה אפשרות לטרוניה כלפי התובעת. עו"ד שרווד, כך טענה התובעת, נמקה את הצורך בהעברת התיק לעו"ד אחר בצורך להשגת פשרה. התובעת סירבה. בשלב הערעור יוצגה המדינה על-ידי עו"ד אחר והדיון בביהמ"ש העליון הסתיים בפסק דין שהחזיר את הדיון לביהמ"ש המחוזי (סעיף 32 לתצהיר התובעת).

81. כך גם שללה התובעת אינטראקציה שלילית עם עו"ד אבימור. מעבר לכך, ציינה כי הקושי בהגעה לפשרה בתיק טרלובסקי נבע מהצדדים עצמם ולא באי כוחם, ובמיוחד מהרפרנטיות של ענבל שכאשר כבר נפתח פתח לפשרה, לא הצליחה להנחותה כראוי, מאחר ולא הספיקה ללמוד את התיק. מכל מקום, הנתבעת לא הצליחה, כך התובעת, למלא תוכן את טענותיה בדבר קשיי התקשורת ויחסים עכורים בין התובעת לעובדי הנתבעת ואף התחמקה בעניין זה ממתן תשובות מתאימות בשאלון שהפנתה אליה התובעת.

התובעת אף הפנתה לקושי שבהעלאת טענות כלפיה לאחר 10 שנות עבודה משותפת בנימוק של קשר המתפתח באיטיות המהווה לטעמה של התובעת טענה אבסורדית. את הטענה בדבר חוסר התקשורת למדה לראשונה באותה ישיבה ראשונה משנת 2003, מפי מנכ"ל ענבל מר קליין וזו נטענה באופן סתמי. במיוחד כך כאשר בעקבות ישיבה אותה קיימה התובעת עם עו"ד שרווד מטעם הנתבעת,

במטרה לדון בקשיים, לבררם ולתקנם לא העלתה עוה"ד שרווד בפניה כל טענה שנוגעת להתנהלותה מול נציגי הנתבעת או לתקשורת שלה עמם (סעיף 37 ו-38 לתצהיר התובעת).

82. מעבר לאלה, טענה התובעת כי לנתבעת לא היה כל נוהל המסדיר את המגעים השוטפים בינה ועובדיה לבין עוה"ד החיצוניים, כמו גם לא נקבעו חובות עוה"ד בנושא דיווח, קבלת החלטות, קבלת אישורים וכיו"ב. התובעת ציינה כעובדה, כי מאז מונה מר קליין כמנכ"ל התחלפו רוב הרפרנטים לעורכי דין צעירים ברובם. עד לאותה עת היתה התובעת כמו כלל עוה"ד עצמאיים בניהול התיקים, לטוב ולרע. החלטות כספיות או פשרות דרשו כמובן אישור ומדי שנה נדרשה התובעת להמציא הערכות סיכון בכל תיק, אך בתיקים עצמם עבדה התובעת לבדה, היא בחרה את המומחים שברפואה לתיקים השונים, התנגדה או הסכימה למינוי מומחים מטעם ביהמ"ש, למיטב שיקול דעתה, הרפרנטים לא בחנו מסמכים לפני הגשתם לבתי משפט והתובעת היתה מעדכנת בצעדים בהם נקטה ועל התקדמותה בתיקים.

משהתחלפו הרפרנטים הם ציפו להיות מעורבים יותר בקבלת ההחלטות, אך ציפיתם לא הופנתה כהנחיה, אלא הובאה לידיעת התובעת במקרה, עת הרפרנט עו"ד נפתלי כרמלי שאל התובעת מדוע הסכימה למינוי מומחה בלי לקבל הסכמת ענבל, ורק אז למדה לראשונה כי יש לקבל הנחיות וסמכויות מהנתבעת "בכל צומת", כאשר התובעת לא ידעה מתי נקבעה מדיניות זו אצל הנתבעת בדבר הצורך לדווח ולשתף את הרפרנטים תוך קבלת הנחיות בכל צומת (סעיף 45 לתצהירה).

83. התובעת הודתה, כי מעורבותם האקטיבית של הרפרנטים מחד ומסירותה של התובעת למדינה מאידך, כמו גם חובות המדינה וענבל כלפי בעלי הדין ובתי המשפט, הביאו למחלוקות עם הרפרנטים, חילוקי דעות מקצועיים או טקטיים הם עניין בלתי נמנע בניהול מספר גדול של תיקים שאינם פשוטים בחלקם, כאשר התובעת בחזית התיק ולא הרפרנט (סעיף 46 לתצהירה). בכל מקרה ציינה, כי נהגה לפי מיטב שיקול דעתה המקצועי לטובת האינטרסים של הנתבעת והיא יכולה להצהיר בלב שלם כי חילוקי הדעות שהיו עם הרפרנטים נגעו לגישתה העניינית והמקצועית תוך שהינה שוקלת באופן ענייני כל הצעה או אפשרות שהעלו הרפרנטים ואף לא דחתה ביקורת מוצדקת. התובעת הדגישה כי ההתדיינות עם הרפרנטים היו בלתי מתנצחות ובלתי מתלהמות, לא חרגו מניסיון לשכנע בצדקת עמדתה והגנה על עמדתה בסבלות. לא היה כל יסוד אישי או כוחני ביחסה אל הרפרנטים והתובעת לא היתה ראויה למלא תפקידה אלמלא ניסתה לשכנע הרפרנטים בעמדותיה, במיוחד בפשרות, אך גם כשחלקה על רפרנט בעניין זה או אחר. בכל מקרה, משניתנה הוראה תמיד פעלה לפיה. התובעת הדגישה, כי התנהלותה המשיכה להיות עניינית גם לאחר שנת 2003 כשהיא רואה לנגד עיניה את טובת הלקוח וחובותיה כלפי ביהמ"ש והמדינה, תוך שהינה ממשיכה למלא הוראות שניתנו לה, גם כשעמדת הנתבעת תסכלה אותה ועמדתה היתה מוצדקת כפי שהתברר בדיעבד. לצורך כך נתנה התובעת דוגמאות מתיקים בהם טיפלה (סעיף 49 לתצהירה).

84. התובעת הצביעה דווקא על "חוסר תקשורת" עם הרפרנטים בבקשותיה שלה עת ביקשה תשובות והנחיות מהם, הן בתיק אלקסלסי בו ביקשה התובעת לנהל מו"מ לפשרה לאחר שהתבררה רשלנות רפואית, אלא שרפרנטית הנתבעת סברה אחרת והתובעת פעלה כפי הנחיותיה כאשר בסיכומו של יום ולאחר נפתולים הסתיים ההליך בפשרה במסגרת הליך גישור. כך גם הפנתה לתיק שרוגו, בו טענה

הנתבעת לנתק בין התובעת לעוה"ד של הצד שכנגד וציינה, כי הגיעה לסכום פשרה סביר עם ב"כ התובע באותו תיק, אלא שהצעה זו לא אושרה על ידי רפרנט הנתבעת, ועל כך כעס ב"כ התובע; תיק בן שלום שגם ביחס אליו לא הבינה התובעת על מה מלינה הנתבעת, שכן ניתן היה לסיימו בפשרה ב-20% מהסכום ששולם בפסק דין, אלא שהמלצתה לא התקבלה על-ידי הנתבעת, והתובעת סברה שמחובתה להודיע לממונים על ענבל בדבר אופן התנהלותה. התובעת הדגישה, כי מה שעמד בבסיס הפניה היה חשש מכך שהנתבעת תנסה להתנער מאחריותה לאי קבלת הצעת הפשרה ותגלגל זאת על התובעת, תוך פגיעה במוניטין המקצועי שלה; תיק גרשומוב, בו הסתיים התיק בפשרה בסיכומו של יום (סעיף 50 לתצהירה).

85. חששה של התובעת מרצונה של הנתבעת להביא את מערכת היחסים ביניהם לסיום התעורר בחלקה האחרון של שנת 2002, כשהתברר לה שהנתבעת מפחיתה באופן הדרגתי אך קבוע את קצב הזרמת התיקים, תחילה תיקי תאונות דרכים ממשרד הנתבעת ברמת גן ובהמשך תיקי חבויות ממשרד ענבל בירושלים, כאשר מאמצע פברואר 2003 חדלו להגיע תיקים גם ממשרד ענבל בירושלים. התובעת פנתה תחילה בשאלה לגב' דליה שמידלר מנהלת סניף רמת גן אך זו מסרה לה כי אין כל כוונה לצמצם התיקים למשרדה וציינה כי "אין הרבה תיקים". כשהחלה כמות התיקים מתדלדלת גם מתיקי חבויות בירושלים, מה שנראה לתובעת כעצירת קבלת התיקים, היא פנתה למנהלת סניף ירושלים עו"ד שרה שרוד ושאלה את אותה שאלה, אך זו השיבה לה כי לא ידוע לה דבר והיא תברר. לאחר זמן שבה עוה"ד שרוד אל התובעת וציינה, כי הנתבעת החליטה להפסיק להעביר תיקים לטיפול עד לדיון שייערך. אין מחלוקת למעשה בדבר החלטתה זו של הנתבעת שבוצעה ללא כל הודעה, פירוט והנמקה והביאה למעשה להפסקת העברת תיקים כלשהם לתובעת עד לפגישה ביוני 2003.

86. אשר לפגישה הראשונה ביוני 2003 שנערכה אצל מנכ"ל הנתבעת מר קליין, בהשתתפות עובדים בכירים של הנתבעת ובהם עו"ד שרוד, התברר לה לתדהמתה כלשונה, כי למרות שהנתבעת מרוצה מעבודתה המקצועית, קיימים קשיי תקשורת בין התובעת לעובדי הנתבעת וכן קיים לתובעת קושי בחיזוי הסיכונים בתביעות שבטיפול. לפיכך החליטה הנתבעת להעמידה בתקופת ניסיון לבחינת תפקודה. בתקופת הניסיון, כך נמסר לתובעת, לא יוזרמו לטיפול תיקי בריאות חדשים. התובעת הדגישה, כי מנכ"ל הנתבעת לא נענה לבקשתה לפרט או להמחיש את קשיי התקשורת ולא נתן לה הזדמנות להגיב לדבריו, כמו גם לא ציין מה יהיה משך תקופת הניסיון ומה עליה לעשות להצלחת הניסיון. הצעתה של התובעת לקיים פגישה עם עו"ד שרוד להבהרת הפרטים התקבלה על-ידי מר קליין וכן הסכים להגדיל את הקצאת התיקים למשרד התובעת, זולת ענף בריאות, על מנת להקטין את הנזק הצפוי לה בתקופת הניסיון. תוכן הפגישה לא עלה במסגרת פרוטוקול אך תוכנה כפי שעלה בכתב התביעה, לא הוכחש על-ידי הנתבעת.

87. בניגוד להתחייבות הנתבעת באותה פגישה, הנתבעת לא הזרימה תיקים, למעט תיקי חינוך ו-7 תיקי תביעות קטנות, חבויות כללי ותאונות אישיות. כך גם לא יזמה עו"ד שרוד פגישה עם התובעת לבירור אותם פרטים והתובעת נאלצה ליזום בחודש אוגוסט 2003 פגישה שכזו, אליה הגיעה מצוידת ברשימת תיקים שהעריכה אותם כ"בעייתיים" אלא שעו"ד שרוד, כך נטען, לא היתה מצויה בפרטים

ולא רצתה להיכנס לפרטי התיקים. גם לעניין זה לא התכחשה הנתבעת בהגנתה. התובעת ביקשה מעו"ד שרווד להודיע לה מיד על כל תלונה שתובא לידיעתה אך היא לא עשתה כן. לאחר אותה פגישה המשיכה התובעת וטיפול בתיקי הנתבעת כבעבר.

88. משחלפה שנה וחצי מאותה פגישה ביוני 2003, וכאשר במקור תקופת הניסיון אמורה להימשך מספר חודשים ובסיומם אמורה היתה עו"ד שרווד להודיע לתובעת מהן תוצאות תקופת הניסיון ודבר לא התרחש, פנתה התובעת לעו"ד שרווד ובקשה לזמן דיון לבחינת "תקופת הניסיון". משלא זומנה ישיבה שכזו, פנתה התובעת למנכ"ל הנתבעת בכתב באוגוסט 2004, אלא שעו"ד שרווד נפלה למשכב והפגישה שהתבקשה זומנה לחודש נובמבר 2004.

89. בפגישה זו מנוב' 2004 (הישיבה בשניה) הודיע מר קליין לתובעת, באופן סתמי, חסר תוכן ולא מפורט ומנומק כטענתה, שלא חל שינוי בנסיבות מאז הפגיעה הקודמת ביוני 2003 ולכן החליטה הנתבעת להפסיק כליל להעביר לטיפול תיקים. גם בפגישה זו לא הובאו לטענת התובעת כל ממצאי בדיקה, בחינה או בירור, אליהם יכולה היתה להתייחס והיה ברור שהחלטה נפלה קודם לאותה פגישה והפגישה נועדה למסירת ההודעה ולא לצורך דיון או שימוע. ההודעה שנמסרה לתובעת הינה הודעה על ביטול ההסכם וממנה ואילך לא הועברו עוד תיקים לטיפול התובעת.

90. באותה פגישה הוסכם כי התובעת תמשיך ותטפל בתיקים שנותרו במשרדה ולא תחזירם לנתבעת, כאשר התובעת נימקה זאת במשבר הכלכלי המידי שהיה פוגע בה אנושות לו כך נהגה, במיוחד בתיקי תביעות גדולים הלוקחים מספר שנים רב עד לסיומם. עוד חששה כי יפגע שכר טרחתה. מעבר לאלה, קיוותה עוד לשכנע את הנתבעת לערוך בירור ענייני בעניינה שיעביר את רוע הגזרה.

91. התובעת הדגישה, כי הנתבעת מנעה ממנה בשלב זה לקבל תיקי עבודה מ-MCI, באופן בלתי סביר והגון עוד יותר מקודם, ולו יכלה התובעת לפעול באופן חופשי ולייצג גורמים נוספים היתה מצליחה לרכך את המשבר הכלכלי אליו נקלעה.

92. התובעת טיפלה בתיקים שנותרו בידה מנוב' 2004 עד מאי 2006. בחודש מרץ 2006 ובעקבות פסה"ד בתיק בן שלום אליו התייחסנו לעיל, היא הפנתה מכתב לחשב הכללי במשרד האוצר ובעקבות כך התקיימה פגישה נוספת בינה לבין מנכ"ל הנתבעת במאי 2006 (הישיבה השלישית). לישיבה זו נרשם גם פרוטוקול. באותה ישיבה נמסר לתובעת כי עליה להעביר לעו"ד אחרים את התיקים הפתוחים שנותרו בידה, למעט שני תיקים שהיו ערב סיכומים, בטענה כי אין לתובעת תמריץ לטפל בתיקי הנתבעת. עוד התברר לתובעת כי הנתבעת החליטה באופן חד צדדי שהתובעת תחלוק את שכר הטרחה שישולם בסוף הטיפול בתיק עם עוה"ד אליו יעבור התיק. התובעת ציינה כי לא ידעה על קיום נוהג שכזה וכזה גם לא נמסר לה, אלא היא הופנתה לנהל מו"מ אודות שכר טרחתה עם עוה"ד שיקבל לטיפול את התיק. התובעת סירבה לנהל מו"מ שכזה ולא הסכימה לקבל פחות ממלוא שכה"ט, ולפיכך הוחזרו התיקים והועברו לטיפול של עו"ד אחרים (22 תיקים שפורטו בסעיף 76 לתצהירה). שני תיקים כאמור נותרו ברשות התובעת לכתיבת סיכומים (תיק טרבלסי ועזבון סטרוסטינסקי ז"ל).

התובעת הדגישה כי אינה יודעת מה בוצע בתיקים שנלקחו ממנה וכיצד אלה הסתיימו נכון לכתיבת תצהירה ולא נמסרו לה תשובות בקשר לכך במסגרת ההליכים המקדמיים.

דיון

93. תחילה יובהר, למען הסר ספק, כי בשום שלב של מערכת היחסים בין הצדדים, עד לפיטורי התובעת ב-11/2004, לא עלתה טרוניה ראויה לברור מצד הנתבעת אודות מסירותה, נאמנותה, ומקצועיותה של התובעת כעו"ד (ר' למשל נספח 18 לתיק המוצגים של הנתבעת המשבח בזה האופן את התובעת).

משנאמרו דברים אלה אומר, כי מחומר הראיות עולה עובדתית, שמנובמבר 2002 ועד מאי 2003 מקטינה תחילה הנתבעת ואח"כ מפסיקה הזרמת תיקים חדשים לתובעת. בשלב הזה, היינו עוד קודם לישיבה הראשונה ב-5/2003, עושה כן הנתבעת על דעת עצמה ומבלי לשתף את התובעת. בהעדר ראיה אחרת, אין למר כי הפסקת הזרמת התיקים אל התובעת נבעה כתוצאה מכמות תיקים קטנה להעברה בכלל, מהנתבעת לעו"ד החיצוניים איתם היא עובדת, וסביר יותר להניח, כפי שגם ציינה הגב' שרווד בפני התובעת נבעה מרצונה של הנתבעת, כבר בשלב הזה, לבחון את התקשרותה עם התובעת.

94. הפסקת העברת תיקים ללא כל התראה מוקדמת, נימוק או שיתוף התובעת, אינו יכול להוות התנהגות בדרך מקובלת ובתום לב. לא סביר בעיני כי התקשרות שבאותה העת עומדת על 10 שנים תגדע בפעולה חד צדדית ע"י הנתבעת ללא הסבר מתאים. אין לשכוח, כי מערכת היחסים הנובעת מ"חוזה יחס" מחייבת הצדדים בהתנהלות רגישה ותמת לב באופן מוגבר. במיוחד כך, כשעסקינן בחוזה יחס שבין עו"ד ללקוחו, ואף יותר מכך כשעסקינן בלקוחה שהינה אחת מרשויות המדינה המחויבת בהתנהלות מקובלת ותמת לב באופן מוגבר, מעבר למחויבות שכזו הקיימת במערכת יחסים רגילה שבין עו"ד ללקוחו וזאת מכוח היותה גוף דו-מהותי (ר' פרשת גורן).

95. משכך הם פני הדברים, יש לראות בהתנהלות הנתבעת כלפי התובעת קודם לישיבה הראשונה ב-5/2003 משום הפרת ההסכם עימה. זאת הנני לקבוע מבלי שאוכל לציין מהי כמות התיקים המדויקת אותם היתה הנתבעת אמורה להעביר לטיפול התובעת בתקופה זו עת התובעת אינה מוכיחה כי ההסכם בין הצדדים חייב כמות מוגדרת של תיקים מכל התיקים שתועבר לשותפות ולאחר מכן עם פירוקה, אליה לטיפול באופן קבוע.

משך התקופה בה לא הועברו לתובעת תיקים כלל הינהבין החודשים 3-5/2003 היינו שלושה חודשים, (סעיף 51 לתצהיר התובעת). גם מספר חודשים קודם לכן ניתן לראות הקטנה בכמות התיקים המועברת, אך זו אינה שונה באופן חריג ביחס לשנת 2002 שאז מועברים בסה"כ 57 תיקים ואילו בארבעת החודשים שבין 11/02 ועד 2/03 מועברים 19 תיקים.

מכאן, שבתקופה של 3 החודשים קודם למועד הישיבה הראשונה, לא מעבירה הנתבעת לתובעת תיקים כלל. מאחר והנני רואה בהתנהלותה זו של הנתבעת הפרת החוזה שבין הצדדים, יש לאפשר לתובעת פיצוי לתקופה זו בשיעור של 25% (3 חודשים-רבע שנה) מסכום רווחיה השנתיים הממוצעים לשלוש השנים שקדמו לסיום העסקת התובעת.

למרבה הצער לא מצאתי התייחסות מתאימה בחו"ד מומחי התובעת לאופן חישוב זה (הרווחים להבדיל מהכנסות) והתייחסתי לצורך כך לדו"חות השנתיים שצרפה התובעת לראיותיה ולממוצע ההכנסות לשנים 2002-2004 (נספח 11 לראיות התובעת). בהעדר פירוט הכנסות בניכוי הוצאות סברתי כי מאחר ומדובר בתובעת שחברת עו"ד הינה בבעלותה הבלעדית, נכון יהיה לבחון את הרווחים ככלל ההכנסות בניכוי ההוצאות שאינן משכורות, היינו, בשנת 2002 סה"כ הכנסות 764,229 ₪ בניכוי הוצאות (לא כולל משכורות) 241,013 ₪ סה"כ רווח 523,216 ₪. לשנת 2003 סה"כ הכנסות 1,747,602 ₪, בניכוי הוצאות (לא כולל משכורות) בסך 488,203 ₪ סה"כ רווח 1,259,399 ₪, שנת 2004 סה"כ הכנסות 844,309 ₪ בניכוי הוצאות (לא כולל משכורות) 186,261 ₪ סה"כ רווח 658,048 ₪. ממוצע הרווחים אם כן בשלוש השנים הללו עומד על 813,554 ₪ לשנה. מאחר ואין כל אפשרות לדעת כמה מסכום זה הינו שכ"ט שהתקבל מהנתבעת וכמה מלקוחות אחרים של התובעת ואין מכחיש כי התובעת אמנם טיפלה גם בתיקים של לקוחות אחרים, סביר בעיני להעמיד את שיעור הממוצע השנתי על 800,000 ₪ כרווח מתיקי הנתבעת בלבד. 25% מסכום זה עומד על 200,000 ₪ אותו תשלם הנתבעת לתובעת בצירוף הפרשי הצמדה וריבית כדין החל מ-1.4.2003 ועד למועד התשלום בפועל.

96. בישיבה הראשונה שנערכה עם התובעת ב-14.5.2003 נמסר לה, כי קיימות טרוניות כלפי אופן עבודתה המשותפת עם הנתבעת וכן באשר לאופן הערכתה את הסיכונים בתיקים השונים. לא סברתי כי הדברים נאמרו מהפה אל החוץ. מצאתי, כי יש לנתבעת על מה לסמוך טענותיה אלה כפי העולה מהכתובים, החל מהחלטת ביהמ"ש בעניין טרלובסקי, אפילו חלף זמן לא מבוטל ממועד מתן ההחלטה בתאריך 26.10.99 ועד למועד הפגישה הראשונה. ההערות שונות שנרשמו ע"י רפרנטים של הנתבעת מעידות על מתח במערכת היחסים שבין התובעת לבנים כפי שאף הצהירה התובעת שהדבר אפשרי, אם כי לא באותה אינטנסיביות לה טענה הנתבעת הצהרה שהיא בעיני משום הודאה במקצת (ר' סעיף 46 לתצהיר התובעת).

בתום הפגישה הראשונה אפשרה הנתבעת לתובעת תקופת ניסיון. זו נמשכה עד 7.11.2004 עת הודע לתובעת בפגישה השנייה אצל הנתבעת על סיום העסקתה (ר' נספח 18 למוצגי הנתבעת), היינו תקופת ניסיון בת כ-18 חודשים.

97. הפגישה הראשונה בחודש מאי 2003 הוגדרה ע"י הנתבעת כ"שימוע". לטעמי אין מדובר בשימוע כלל ועיקר. לא השכלתי להבין כיצד זה הנתבעת מזמנת את התובעת להליך שימוע מבלי שהתובעת יודעת מראש כי זו מטרת הפגישה. מעבר לכך, אפילו הגדירה הנתבעת את ההליך כ"שימוע", מדוע לא סוכמה הישיבה במסגרת מסמך המציין כי הינו "סיכום ישיבת שימוע". במסגרת מסמך זה היתה מעלה הנתבעת את שדובר באותה ישיבה לרבות טענותיה כלפי התובעת ותשובות התובעת לטענות אלה, כמו גם היתה מציינת את שהוסכם בסיום הישיבה לרבות תקופת הניסיון בה תעמוד התובעת. בנוסף, לא הוגדר, לא באותה ישיבה ולא בכלל, מה יהא המנגנון שיבקר את התובעת בתקופת הניסיון או מה האופן בו יימסר לתובעת משוב בדבר עמידתה בניסיון או את שעליה לעשות על מנת לעמוד בניסיון.

לא סביר בעיני, שהנתבעת תעמיד את התובעת בתקופת ניסיון מבלי שתגדיר את אורכה, או תציג לה מהן דרישותיה לתקופה זו והאופן בו היא מצפה ממנה לעבור תקופה זו. אין לשכוח, כי עסקינן בחוזה יחס בו מעורבים מחד עו"ד ותיקה ומאידך גוף השייך למדינה. הייתי מצפה לכן, כי בהגיע מערכת

היחסים לכלל משבר, ומתחייבת הסקת מסקנות או התווית פעולות להמשך, יהיו אלה ברורים, בין אם מוסכמים ובין אם לאו, לאחר שתינתן לתובעת ההזדמנות להגיב על טענות הנתבעת באופן מסודר. מעבר להיותם ברורים עליהם להיות מועלים על הכתב, על מנת שכל אחד מהצדדים יידע מה עומד לפניו ומה מצופה ממנו.

למרבה הצער לא מצאתי כי כך נעשה. זו כאמור אינה דרך התנהלות ראויה (לעניין חובת השימוע בהקבלה למערכת יחסי עובד-מעביד דנה הפסיקה בעצם קיום החובה ובפרק הזמן הנדרש להודיע לעובד קודם לקיומו של הליך שימוע [בע"ע 620/07 דב גמליאל נ' חברת החשמל](#) (לא פורסם, [פורסם בנבו], 19.6.2008) שם ציין ביה"ד הארצי לעבודה כך: "חובת השימוע נועדה, במקורה, לכך שבעל הסמכות לפיטורים לא יפגע באדם, אלא אם ניתנה לו קודם לכן הזדמנות נאותה להשמיע טענותיו לפניו... דרך המלך לטעמנו, היא שבמערכת יחסי עבודה בכלל, ווודאי שבמערכת יחסים ארוכת שנים ייתן המעסיק לעובד המועמד לפיטורים פרק זמן סביר קודם השימוע, על מנת שיוכל להיערך באופן ראוי להשמעת טענותיו. התראה כה קצרה עלולה להותיר את הרושם כי החלטתו של המעסיק מוגמרת היא וסופית" (ההדגשה שלי א.ב.). וב"ע"ע 1268/01 [החברה הממשלתית למדליות ולמטבעות בע"מ – רחל כהן, פד"ע לט](#) 71 נקבע: "נדמה שאין צורך להכביר מילים על כך שמתן זכות שימוע אינו 'טקס' שיש לקיימו אלא הוא צריך להיות אמיתי, ענייני ובתום לב. כפועל יוצא מכך יש לתת לעובד הזדמנות סבירה להתכונן" (ההדגשה שלי א.ב.). בנסיבות לא נמסרה הודעה מוקדמת, לא הועלו הטענות המחייבות תגובה ולא ניתן די זמן להתארגן. מכאן שאין בישיבה הראשונה כדי להוות לטעמי כל ישיבת שימוע.

98. מעבר להיותה של התנהלות זו בלתי ראויה, תקופת הניסיון, שכזכור לא צויין מועד לסיומה, הביאה עימה גם לקיצוץ בכמות ובסוג התיקים שהועברו לטיפול התובעת. השוואה לשנים קודמות על פי העולה מסעיף 51 לתצהיר התובעת מעלה, כי בשנת 2000 הועברו לטיפול התובעת 62 תיקי חבויות ו-27 תיקי תאונות דרכים, בשנת 2003 בחודשים 1-2/2003 ועד לפגישה הראשונה ב-5/2003 הועברו 8 תיקי חבויות ו-3 תיקי תאונות דרכים, בחודשים 2-5/2003 לא הועברו תיקים כלל ועד סוף השנה הועברו עוד 22 תיקי חבויות. סה"כ עברו בשנת 2003 30 תיקי חבויות ו-3 תיקי תאונות דרכים. בשנת 2004 הועברו לטיפול התובעת 24 תיקי חבויות ואף לא תיק אחד של תאונות דרכים. במילים אחרות בתקופת הניסיון (18 חודשים מ-6/2003 - 11/2004) הועברו לטיפול התובעת 46 תיקי חבויות בלבד ללא כל תיק תאונות דרכים (ר' סעיף 58 לתצהיר התובעת) כאשר מדובר בכמות תיקים הקטנה מזו שהועברה אליה בכל שנת 2002 והינה מהווה כמחצית מכלל התיקים שהועברו לטיפול בשנת 2000. בכך ללא ספק, יש משום הרעת תנאים בולטת. בתקופת הניסיון התובעת אינה מפוטרת, יחד עם זאת היא אינה ממשיכה לקבל כמות וסוגי תיקים כבעבר תוך פגיעה משמעותית בפרנסתה. כיצד אם כן מצפה הנתבעת לראות בתקופת ניסיון זו רצף אחד לעומת העבר? מדוע לקבוע תקופת ניסיון שאינה מוגבלת בזמן כשבמהלכה מקטינים כמות התיקים המועברת לטיפול התובעת ואת "איכותם" (לעניין שיעור שכה"ט הצפוי מהם)? האם אין לראות בהתנהלות זו של הנתבעת דווקא משום הצבעה אל עבר הדלת על מנת לסיים היחסים עם התובעת, באופן שהתובעת תסיק המסקנות בעצמה?

99. מעבר לאמור, לא השכלתי להבין, מדוע קבעה הנתבעת את המועד הראשון ל"משוב" אותו מסרה לתובעת כמועד מסירת ההודעה על סיום העסקתה, היינו 11/2004 כאמור. כיצד ניתן לראות בכך התנהלות מקובלת ותמת לב של מי שבאמת מבקשת למצות הליכי הניסיון כלפי התובעת?

נראה, כי יותר משמדובר בתקופה בה נמצאת התובעת בניסיון, תקופה זו נועדה לשמש תקופת מעבר עד למועד סיום הקשר שבין הצדדים. תימוכין לכך מצאתי בעובדה לפיה אין כל התכתבות עימה וכן לא נערכות עימה פגישות נשוא התנהלותה הלקויה לכאורה בתקופת הניסיון, כאשר רק פניה של התובעת אל הנתבעת מתאריך 10.8.2004 ובו היא מביעה את רצונה לברר היכן עומדים הדברים, מניע את הפגישה המתקיימת בסיכומי של יום בתאריך 11/04 כאמור (נספח 17 לראיות ההגנה). אמנם מצאתי מסמך מתאריך 13.10.2004 שנכתב ע"י עוה"ד נטלי סולומון המתייחסת להעברת חומר חקירה אסור ע"י התובעת ללא קבלת אישור הנתבעת (נספח 8 לראיות הנתבעת), אך לא ברור האם הוא נמסר לתובעת ובכל מקרה אין כל תימוכין אחרים בכתב להתנהלות לא ראויה של התובעת בפרק זמן זה.

100. לטעמי, אין מנוס מהמסקנה לפיה הנתבעת לא התנהלה כפי המצופה ממנה, לא במועד הפגישה הראשונה ובעת ביצוע הליך אותו הגדירה "שימוע" ולא לאחריו עד למועד פטורי התובעת. הנתבעת לא אפשרה לתובעת תקופת ניסיון הוגנת לאחר שלא הגדירה מה מצופה מהתובעת בתקופה זו, לא הגדירה את אורכה, הפחיתה את כמות התיקים וסוגיהם העוברים לטיפול התובעת ערב הפגישה וכן לאחריה, לא הציגה ראיות מספיקות בכתב, להבדיל מתצהירים, המצביעים על תיעוד מספיק והוגן של תקופת הניסיון והמצביע על כישלון הניסיון בתקופה זו.

מאחר ובתקופת הניסיון לא פוטרה התובעת מחד, אך בה בעת הורעו תנאי העסקתה באופן מובהק, כי אז סברתי שעל הנתבעת לפצות התובעת גם בגין תקופה זו בת כשנה וחצי בה לא קיבלה התובעת את כמות התיקים לה הורגלה במהלך השנים. אין ספק בעיני כי הקטנת כמות התיקים המועברת לטיפול התובעת וכן סוגיהם היתה מגמתית ונועדה לשרת את אינטרס הנתבעת. היא בוודאי שאינה משרתת את אינטרס התובעת. מאידך, אין למנוע מצב ולפיו מבקש צד לחוזה יחס לבחון מחדש את רצונו להמשיך במערכת היחסים החוזית שלו עם נותן השירותים (התובעת בנסיבות). יחד עם זאת, על גם אופן התנהלות זה חלות חובות מתחום בתום הלב והדרך המקובלת. בעיני, תקופת ניסיון בת שנה וחצי ובה מוקטנת כמות התיקים המועברת לנותן השירותים אינה תקופה סבירה לבירור רצונה של הנתבעת בשירותי התובעת. מדובר בתקופה בלתי סבירה של זמן בה נפגעת התובעת באופן מובהק. לפיכך סברתי, כי תקופת ניסיון ראויה בנסיבות עומדת על 6 חודשים. יתרת הזמן בנסיבות אינה רואיה ומשמשת לטעמי סוג של גרירת רגליים עד לסיום העסקת התובעת משירות הנתבעת.

לפיכך, סברתי שעל הנתבעת לפצות את התובעת על יתרת הנזק שנגרמה לה בתקופה של שנה מתוך תקופת ניסיון של שנה וחצי. בתקופה זו נמסרים לתובעת כ-30 תיקים לשנה במקום 58 בשנת 2002 כולה היינו כמחצית התיקים שהיו אמורים להיות מועברים בשנה רגילה. משהעמדתי את ממוצע הרווחים של התובעת לשנה על 800,000 ₪ לשנה, כי אז סברתי שבגין תקופת הניסיון העודפת (שנה מתוך שנה וחצי כאמור), תשלם הנתבעת לתובעת בגין כמות התיקים שהיו אמורים להיות מועברים

אליה ולא הועברו (כ-30 תיקים שמשמעותם כמחצית השנה של רווח), ובסה"כ 400,000 ₪. סכום זה יישא הפרשי הצמדה וריבית ממועד הישיבה השניה (7.11.2004).

101. **נסכם עד כאן** : עמד לנתבעת "טעם מספיק" לסיום ההתקשרות עם התובעת, (ר' פסה"ד בעניין [ע"א 8854/06 קורפו נ' סורוטקין](#), (לא פורסם, [פורסם בנבו], 20.3.2008) (להלן: "**פרשת קורפו**")). טעם זה נובע מבעיית תקשורת שבין התובעת לנציגי הנתבעת אך הוא אינו קשור למקצועיותה, נאמנותה ומסירותה של התובעת, ולכן עסקינן בסיום יחסים הנובע מבעיות אנוש בין הצדדים. למרות קיומן של בעיות אנוש, עדיין היה על הנתבעת לסיים את מערכת היחסים בתום לב ובדרך מקובלת. במיוחד כך, כאשר עסקינן בחוזה יחס המערב מערכת יחסי אמון ארוכת שנים בין עו"ד ללקוח. הנתבעת לא נהגה בתום לב ובוודאי שלא בדרך מקובלת עת החליטה באופן חד צדדי להפסיק להעביר תיקים לטיפול התובעת, ביצעה "שימוע" שאינו שימוע כפי הגדרת המונח, הקצתה לתובעת תקופת ניסיון ארוכה באופן מופרז תוך הקטנת כמות התיקים ולא ראיתי כי עשתה בו כל מאמץ על מנת לאפשר לתובעת לעמוד בו, סיימה את קשריה עם התובעת מבלי שהציגה לה באופן הולם ומספק את הסיבות לכישלונה בתקופת הניסיון. יותר משביקשה הנתבעת לאפשר לתובעת תקופת ניסיון הוגנת, היא חיפשה, כך נראה, את הדרך לסיום ההתקשרות עימה.

102. בתאריך 7.11.2004 מסיימת הנתבעת כאמור את הקשר עם התובעת. במועד זה היא מוסרת לה ההודעה בדבר סיום הקשר בין הצדדים. התובעת ממשיכה בקשר עם הנתבעת עד לחודש 5/2006 אז היא נוטלת מהתובעת את התיקים שבטיפול ומעבירה אותם לעו"ד אחרים. תקופה זו אינה נוחה לתובעת. היא איבדה את מקור פרנסתה העיקרי והכמעט בלעדי, מכך גם ניתן להבין את מכתב התלונה אותו הפנתה בתאריך 7.3.06 לחשב הכללי במשרד האוצר, ששימש כיו"ר דירקטוריון ענבל, ולבכירים נוספים בדבר התנהלות הנתבעת בתיקים בהם יצגה את ענבל, ובמיוחד בתיק בן שלום אורית, שהינו תיק רשלנות רפואית (נספחים 21 ו-22 למוצגי ההגנה). מאידך, ולמרות שהנתבעת סברה כי מצב היחסים הגיע לכלל מיצוי עת התובעת מטיחה בה האשמות כאלה ואחרות, בין אם הן מוצדקות ובין אם לאו, עדיין סברתי כי היה מקום לגלות איפוק בעניינה ולאפשר לה להשלים הטיפול בתיקים שנותרו בטיפול שהרי מדובר במספר תיקים קטן שהולך ומצטמצם עם הזמן כאשר כבר צויין כי אין כלפיה טענות בדבר מקצועיותה. מכל מקום אפילו הגדישה התובעת את הסאה לסברת הנתבעת, עדיין הנתבעת מחויבת לטעמי לשאת בשכר הטרחה הראוי להשתלם בתיקים אלה אך זאת נברר בהמשך.

103. התקופה שבין 11/2004 ועד 5/2006 הינה לטענת הנתבעת "תקופת ההודעה המוקדמת". לא השכלתי להבין כיצד עסקינן ב"תקופת הודעה מוקדמת" כאשר התובעת אינה ממשיכה לקבל תיקים חדשים? האם סיום הטיפול בתיקים הנוותרים כאפשרות אחת או השבתם לנתבעת כאפשרות שניה, כפי שתי האופציות שניתנו לתובעת ב- 11/2004, עונה על ההגדרה "הודעה מוקדמת"? לטעמי התשובה בנסיבות הינה שלילית. לטעמי, בנסיבות לא נמסרת לתובעת כל הודעה מוקדמת בדבר מועד לסיום העסקתה באופן בו תוכל לכלכל צעדיה ולהכין עצמה לעבודה אחרת שאינה כוללת הספקת שירותים משפטיים לנתבעת. לפיכך, ובהעדר הודעה מוקדמת על מועד סיום העסקת התובעת כאמור, זכאית התובעת לדמי הודעה מוקדמת כפי שיובהר להלן.

תקופת ההודעה המוקדמת נועדה לאפשר לתובעת להסתגל למצבה החדש. אין לשכוח, כי הנתבעת לא ביקשה לסיים את מערכת היחסים מאחר והתובעת לא נהגה כפי המצופה ממנה כעו"ד. התובעת זכתה להכרה רבה אצל הנתבעת. הבעיה נבעה בעיקרה ממערכת יחסי אנוש לקויה עם נציגי הנתבעת. לפיכך, לא היתה במועד סיום מערכת היחסים כל סיבה למנוע המשך קבלת תיקים כאמור לזמן מוגדר שיהווה את תקופת ההודעה המוקדמת ולאחר מכן היה על הנתבעת לאפשר לתובעת לסיים התיקים שנותרו בטיפול. כך היתה נוהגת הנתבעת עם התובעת בתום לב.

בפרשת גורן ציין ביהמ"ש כך :

"גם מקום שבו עומדת בעינה החזקה הפרשנית האמורה ויש בידי מי מן הצדדים לחוזה שאינו תחום בזמן הזכות להביאו לכלל סיום באופן חד צדדי, עליו לעשות כן בתום לב ובדרך מקובלת והשאלה אם כך נהג נגזרת בהכרח מנתוניו ומנסיבותיו הקונקרטיות של כל מקרה ומקרה. הפרת החובה לנהוג בתום לב ובדרך מקובלת במתן הודעה על סיום היחסים החוזיים בין עורך דין ללקוחו, עשויה לגרור במקרים מתאימים חיוב בתשלום פיצויי ציפייה (ראו: ע"א 8854/06 קורפו נ' סורוצקין, פסקאות 17-18 (טרם פורסם, [פורסם בנבו], 20.3.2008) (להלן: עניין קורפו); ע"א 380/77 שלמה נ' יעקב, פ"ד לג(2), 103, 105 (1979) (להלן: עניין שלמה); שלו, החלק הכללי, 126-127))."

בנסיבות, ולנוכח התנהלות הנתבעת ערב הפגישה הראשונה, עת הפסיקה הזרמת התיקים ללא כל סיבה, ולאחריה עת לא נהגה כפי שלקוח סביר היה נוהג כלפי עורך דינו לו הינו מעניק תקופת ניסיון לאחר שנות עבודה רבות במשותף במסגרת חוזה יחס והקטינה משמעותית את כמות התיקים המועברים, ולאחר מכן מסרה לתובעת הודעה על סיום ההתקשרות במסגרת הישיבה השניה מ-11/04, ללא כל התייחסות להודעה מוקדמת או לתשלום דמי הודעה מוקדמת, בכל אלה יש לטעמי משום התנהלות שלא בתום לב ובדרך מקובלת המחייבת, בהעדר תקופת הסתגלות, פיצוי בגין דמי הודעה מוקדמת.

תקופת ההודעה המוקדמת והפיצוי בגינה

104. בפרשת גורן ציין ביהמ"ש כך :

"תקופת ההודעה המוקדמת נועדה לענות על הציפייה של צדדים לחוזה שלא נקצב מועד לסימו, שאם יבוטל החוזה ייכנס הביטול לתוקף רק לאחר חלוף זמן סביר ממועד מתן הודעת הביטול (ע"א 442/85 משה זוהר ושות' נ' מעבדות טרבנול, פ"ד מד(3) 661, 707 (1990) (להלן: עניין זוהר))."

105. אשר לתקופת ההודעה המוקדמת בפרשת גורן נקבע כי התקופות שקבע ביהמ"ש קמא 8) חודשים למקרה אחד ושנה לשני) הינן סבירות.

בנסיבות תיק זה סברתי, כי לנוכח פרק הזמן בו עבדו הצדדים במשותף, היינו כ- 13 שנה, העובדה ולפיה אין הסכם התקשרות בכתב בין הצדדים, העובדה ולפיה ניתנה בידי התובעת האפשרות להבין לאורך כשנה וחצי בין 5/2003 - 11/2004 כי הינה עלולה לסיים עבודתה אצל הנתבעת, העובדה ולפיה התובעת התקשתה ליצור קשר עם לקוחות נוספים במיוחד בתחום הרשלנות הרפואית לנוכח מגבלת הייצוג אצל הנתבעת, הנובעת בין היתר מחשש לניגוד עניינים, ולכן הצורך להתחיל כמעט מהתחלה ביציאתה לשוק מחדש עם לקוחות חדשים בתחום בו שכה"ט מגיע בדרכי בסיכומו של התיק שלעיתים עוברות שנים רבות עד לסימו, העובדה ולפיה לאורך כשנה וחצי התובעת עדיין קיבלה תיקים, אם כי לא כבעבר, למרות אי הוודאות בדבר המשך העסקתה, כל אלה הביאו אותי למסקנה כי תקופה של שנה אחת כפיצוי בגין דמי ההודעה המוקדמת הינה סבירה. (אשר לשיעור הזמן הסביר

בגין ההודעה המוקדמת ר' גם [ע"א 442/85 משה זוהר ושות' נ' מעבדות טרבנול, פ"ד מד\(3\) 661, 707 \(ת"א\) \(1990\)](#).

106. אשר לשיעור הפיצוי הראוי, תקופה של שנה אחת בממוצע של שלוש שנים ובניכוי הכנסה ממקורות אפשריים כאמור לעיל עומדת כדי 800,000 ₪. סכום זה יישא הפרשי הצמדה וריבית כדין מ-1.6.2006 ועד למועד התשלום בפועל.

הפרשי/יתרת חובות שכ"ט

בסיס התשלום-מנגנון התמורה המוסכם

107. בפרשת גורן קבע ביהמ"ש בכל הקשור לשכר הטרחה המגיע לעוה"ד ואפיונו כדלקמן:

"אין ספק כי התנהגותם של הצדדים לאורך תקופת החוזה היא כלי פרשני חשוב לקביעת תוכן ההתקשרות ביניהם וממנה ניתן ללמוד כיצד הבינו הצדדים את ההסכמות שהושגו ואף נפסק בהקשר זה כי צד לחוזה יתקשה לטעון כי יש לפרש הוראותיו של חוזה באופן שונה מן האופן בו נהג הוא עצמו לאורך חיי החוזה (ראו: [ע"א 49/06 שניר תעשיות צמר גפן רפואי בע"מ נ' עיריית כפר סבא, פסקה 8 \(טרם פורסם, \[פורסם בנבו\], 10.6.2008\)](#); עניין אררט, 117; אהרון [ברק, פרשנות בחוזה](#)). דומני כי כרך רביעי - פרשנות החוזה, 467-469 (2001) (להלן: [ברק, פרשנות החוזה](#))). דומני כי כוחו של כלי פרשני זה יפה ביתר-שאת מקום שעסקין בחוזה יחס, כגון זה שנקשר על פה בין העירייה ובין גורן, סלונים מסקי ובר במקרה שלפנינו. אין חולק כי לאורך ההתקשרות רבת השנים בין הצדדים לא דרשו גורן, סלונים מסקי ובר את שכר הטרחה עם פסיקתו על-ידי הערכאות אלא עם גבייתו בפועל. בנסיבות אלה מוטל עליהם הנטל להראות כי למרות זאת מנגנון התמורה שהוסכם בינם ובין העירייה היה שונה ולא הותנה בגבייה בפועל. נטל זה לא הורם על ידי גורן, סלונים מסקי ובר וכפי שיפורט להלן, הראיות שהוצגו תומכות אף הן במסקנה הפוכה מזו שאליה הגיע בית משפט קמא".

108. במקרה דנא סברה התובעת, כי מן הראוי לשנות את תעריפון ענבל על מנת להצמידו לתעריף אבנר הישן ואח"כ החדש. בהיבט זה של התעריפון שולמו סכומים עבור ישיבות וסיכומים שהיה צורך כאמור לעדכנם כפי חו"ד של רו"ח ימין (חוה"ד צורפה כנספח ז' לכתב התביעה). התקשיתי עד למאוד לראות עין בעין טענה זו של התובעת. לאורך שנים התובעת מקבלת שכ"ט לפי תעריפון ענבל מבלי שעשתה דבר מעבר לפניה לעיתים בקשר עם הצורך בעדכון (ר' למשל מכתב התובעת לנתבעת מ-15.2.1999 סומן כמוצג 323 לתיק מוצגי התובעת), אלא שהעדכון לא בוצע בפועל. קשה להלום מצב ובו נותן שירותים משפטיים ימשיך ליתן שירותים אלה מקום בו שכה"ט אינו משולם כפי הנדרש לטעמו. שיעור תשלום שכר הטרחה הינו נתון שמשתנה בהסכמת שני הצדדים. לא ראיתי הסכם המשנה את ההסכמות הקיימות אלא טרוניות על הצורך בשינוי המצב. בכך, אין כדי לשנות את העובדה ולפיה הנתבעת לא פעלה לשינוי התעריפון אלא כשיזמה זאת בעצמה. בכך, לא נמנעה מהתובעת האפשרות לסיים העסקתה אצל הנתבעת לו התנאים לא נראו לה סבירים, אך היא בחרה להמשיך ובאותם התנאים. בכך, היא יצקה תוכן להסכמתה שמצאה ביטוי באופן עבודה זה עם הנתבעת לאורך שנים, ומכאן שהתובעת אף מושתקת מלטעון כיום לשינויים להם הסכימה בעבר.

תימוכין לכך מצאתי דווקא בדברי התובעת עצמה. עיון במסמכים שצרפה התובעת לתצהירה מעלה כי היא עצמה ראתה בתעריפון שקיבלה עם כניסתה לעבודה עם הנתבעת בסיס מוסכם לשכר הטרחה כאשר ציינה באחד מהם כך: "שכר טרחת עורכי דין שמייצגים אתכם קבוע במסמך שקיבלתי מכם

כשהסכמתי לתת שירותים משפטיים לענבל בשנת 1991 (ר' מכתב התובעת לנתבעת מ- 9.11.04 מס' 370 לתיק מוצגיה), ר' כמו כן מכתבה מתאריך 6.12.04 בו מציינת מפורשות **"אינני מסכימה לשינוי שכר הטרחה בדיעבד"** (מסמך מס' 374 למוצגי התובעת) ודוגמא נוספת הינה מכתב התובעת מתאריך 29.11.2004 בו היא מציינת מפורשות כדלקמן: **"שכר טרחה המשולם לעורכי הדין עבור הטיפול בתביעות שבטיפולכם קבוע בתעריף שלכם שנמסר לי עם תחילת עבודתנו המשותפת בשנת 1991. מדובר בהסכם ולא בקביעה חד צדדית"** (ההדגשה שלי א.ב. - מסמך 401 לתיק מוצגי התובעת). מכאן שגם התובעת מבינה שההסכמות לתעריפון כמות שהוא הן הדדיות.

ואף למעלה מכך, שינוי תעריף ענבל היום רטרואקטיבית ישפיע על כלל מועסקיה ועל תקציבה באופן שאינו מתוכנן ועלול להסב לנתבעת נזק כבד. מטעמים אלה, לא מצאתי להורות על שינוי תעריפון ענבל כפי דרישת התובעת, למרות טענת הכוחנות הנובעת מהתנהלותה זו של הנתבעת.

התיקים שנלקחו מהתובעת והועברו לעו"ד אחרים

109. מהתובעת נלקחו 24 תיקים והועברו לעו"ד אחרים. שלושה עברו בשנת 2003 (טרלובסקי, שרוגו ומכבי) והיתר עם סיום כלל הפעילות ב-2006. 21 תיקים שנלקחו בהיותם עוד בערכאה הראשונה ושלושה בערכאת הערעור.

לטענת התובעת התיקים נלקחו בחוסר תום לב, בין מאחר והנתבעת התחייבה כי תטפל בהם עד תומם, ובין מאחר ועל פי ההסכם שבין הצדדים הוענקה לתובעת הזכות לטפל בהם עד תומם. התיקים שהיו מצויים בשלב הערעור נלקחו בלי נימוק ותוך פגיעה בזכות השמיעה של התובעת, ובכך הפרה הנתבעת ההסכם עם התובעת ויש לכן לפצותה בפיצויי ציפייה בגינם כעולה מנספח ח' לתובענה (2,322,471 ₪).

אשר לתיקים שנלקחו בהיותם בערכאה הראשונה, טענה התובעת כי כל עוד לא נטען לאי שביעות רצון מהטיפול המשפטי אין לאפשר ללקוח להשתחרר מההסכם באופן חד צדדי מבלי שישלם פיצויי ציפייה, אלא אם יוכיח כי לולא ההשתחררות לא היה יכול, באמצעים סבירים, להגשים את המטרה לשמה ביקש להשתחרר מהסכם שכר הטרחה (פרשת קורפן). לפיכך עתרה התובעת למלוא שכה"ט בתיקים אלה כפיצויי ציפייה.

הנתבעת מצידה טענה, כי היא אינה נושאת בתשלום שכ"ט כפול הן לעוה"ד המעביר-התובעת- והן לעוה"ד הנעבר, וכי אינה מוכנה לשאת בכפל תשלום. כן ציינה את זכותה ליטול מהתובעת את הטיפול בתיקים.

110. תחילה אחזור ואציין, כי התיקים לא הועברו מהתובעת מחמת קושי מקצועי הקיים לה בטיפול בהם. הסיבה בשלה הועברו התיקים כפי טענת הנתבעת התייחסה לחוסר מוטיבציה לכאורה שהיה קיים לתובעת.

עוד אציין, כי למרות שהנני מסוגל להבין את המניע להעברת התיקים מהתובעת, כתגובה למכתב אותו הפנתה התובעת לחשב הכללי במשרד האוצר, ולכך אף יש סוג של הסכמה מצד הנתבעת אם כי מדובר בהסכמה רפה, לא יכולתי לקבל טענת הנתבעת כי העברת התיקים לא תחייבה בשכרה הראוי

של התובעת, בגין יתרת הטיפול בתיקים אותם יכלה הייתה לסיים. שכר ראוי ציינתי ולא שכר מלא שכן אין לשכוח שנחסכה מהתובעת הטרחה/ההוצאות שבהשלמת הטיפול בתיק. עוד ראוי לציין כי בתקופה הרלוונטית לא היה קיים אצל התובעת נוהל או הסכמה עם עו"ד החיצוניים בדבר חלוקת שכה"ט בתיקים שהועברו לטיפולם של עו"ד אחרים.

111. מאחר וסברתי כי התיקים ניטלו מהתובעת ללא סיבה ראויה שכן היא יכולה היתה לסייםם ללא כל קושי מקצועי כאמור, כי אז התובעת זכאית לשכ"ט בעד הטיפול בתיק עד להעברתו לעו"ד אחר ובנוסף יש לפצותה בגין השכר הראוי המתייחס ליתרת הטיפול שנמנע ממנה, זאת עד לסיום הטיפול בתיק בכל הערכאות.

מאחר וכך, הנני מורה לנתבעת לשלם לתובעת בגין כל אחד מהתיקים שהועברו לעו"ד אחרים את שכרה לפי תעריפון הנתבעת כדלקמן: 30% משעור שכה"ט הכולל בתיק לתיק שעבר לעו"ד אחר בשלב קדם המשפט; 55% משיעור שכה"ט הכולל בתיק שעבר בשלב ההוכחות. מעבר לסכומים אלה תישא הנתבעת בשכ"ט ראוי לתובעת בשיעור של 50% מיתרת שכה"ט המגיע בתיק. מובן, כי אין בכך כדי לפגוע בעוה"ד הנעבר שיזכה ב-50% מיתרת שכה"ט שתיוותר לאחר התשלומים לתובעת, ומעבר לכך, ככל הנדרש, ישולמו לו תשלומים כפי שיוסכם בינו לנתבעת.

הסדר זה יחול גם ביחס לתיקים שעברו לשלב הערעור והיו קודם לכן בטיפול של התובעת, בעת היות התובעת מועסקת ע"י הנתבעת, זאת למעט תיק אייל לוי שהגיע לערעור לאחר סיום מערכת היחסים שבין הצדדים. למען הסר ספק יתרת שכה"ט תשתלם בתיקים שהועברו עד לסיומם בערכאה הראשונה בלבד, שכן בדומה לתיק אייל לוי התיקים יכול ויגיעו לערעור אך אז התובעת אינה מייצגת עוד את הנתבעת.

התשלומים יבוצעו עם סיומו של הטיפול בכל תיק ותיק, במקביל לתשלום שכה"ט לעוה"ד המטפל בו. הנתבעת תדאג להעביר לתובעת עדכון חודשי בדבר התיקים שהסתיימו באותו החודש ושיעור שכה"ט המגיע לה על פי חלוקה זו תוך ציון חלקו של עוה"ד האחר וכן מתן תימוכין מתאימים לשיעור שכה"ט המגיע בכל תיק ותיק.

ככל שכבר הסתיימו תיקים שהועברו כאמור, יישא חלקה של התובעת בשכה"ט הפרשי הצמדה וריבית כדין מיום תשלום שכה"ט לעוה"ד הנעבר.

תיקים שאינם במחלוקת

112. לטענה התובעת ב-7 תיקים (ביבר; גזאווי; האדי; חלבי; חרובה; ניו קופל; וסמאר) קיים חוב שלא הוכחש בכתב ההגנה של הנתבעת. פירוט ביחס לתיקים מופיע בסעיף 132 לתצהיר התובעת. הנתבעת למעשה אינה מתכחשת לחוב זה גם בסיכומיה והוא הועמד על ידי התובעת בסיכומיה על **71,387 ₪ נכון לתאריך 31.8.06**. משכך, תישא הנתבעת בסכום זה בצירוף הפרשי הצמדה וריבית כדין מתאריך 31.8.2006 ועד למועד התשלום בפועל.

התיקים שבמחלוקת

113. לאחר שנזנחו טענות התובעת ביחס לחלק מהתיקים, קם הצורך להתייחס ל-44 תיקים שנותרו במחלוקת לעניין שיעור שכה"ט שמגיע בהם (הרשימה וסיווגה צורפה בנספח 3 לסיכומי הנתבעת). את טענות התובעת בתיקים אלה ניתן לסווג לשני סוגים: האחד, מחלוקת ב-13 תיקים פרטניים, כאשר

מתוכם 7 תיקים אינם למעשה במחלוקת שכן לא הוכחש בהם החוב ע"י הנתבעת (ר' סעיף 112 לעיל) ויתר המחלוקת מתייחסת ל-6 תיקים פרטניים בלבד, והסוג השני מחלוקות עקרוניות בדבר שכ"ט המגיע ביתר התיקים בגין "דיונים לא מהותיים"; "הוצאות"; "שכר טרחה בערעור"; "מחיקה או דחיה בשלב ניהול התיק"; "מספר תובעים בתביעה אחת".

מחלוקות בתיקים פרטניים

תיק טרלובסקי

114. התובעת טענה כי שכ"ט עומד על 410,108 ₪, הנתבעת טענה כי החוב עומד על 180,000 ₪. את ההפרש הסבירה התובעת בטעויות של הנתבעת. טעות ראשונה מתייחסת לכך שעל הנתבעת לכלול בחישוב שכה"ט גם שכ"ט בגין ההוצאות בהן חויבה הנתבעת בסך 150,000 ₪ כאשר הנוהג הינו שעוה"ד של הנתבעת זוכים בשכ"ט גם על הוצאות שנפסקו לטובת התובע; טעות שניה מתייחסת לשכ"ט בגין תשלומים עיתיים שטרם שולמו בעוד שהנתבעת מאפשרת היוון תשלומים עתידיים; והטעות השלישית, הוקפא סכום של 1,746,000 ₪ ולא 1,349,718 ₪ כטענת הנתבעת עד לסיום הדיון בערעור.

115. הנתבעת טענה, כי אמנם יש לשלם שכ"ט בגין התשלומים העיתיים אך אין לשלם שכ"ט בגינם טרם הגיע מועד פרעונם. הנתבעת חזרה על הסכום המוקפא בסך 1,349,718 ₪ שהוקפא (להבדיל מהסכום שציינה התובעת בסך 1,746,000 ₪). אשר לתשלום שכה"ט בגין הוצאות עונשיות שהוטלו על הנתבעת בסך 150,000 ₪ זוהי לטעמה עזות מצח. הנתבעת הבהירה לתובעת כי לא תקבל שכ"ט בגין הוצאות עונשיות אלה וזו אף הבינה את הרגשתה של הנתבעת לעניין זה, ולכן אין לכך מקום.

116. לטעמי, אף התובעת מבינה שתתקשה לקבל שכ"ט בגין הוצאות עונשיות שהוטלו על הנתבעת בשל התנהלות בתיק שנוהל על ידה. לפיכך סברתי כי קמה הסכמה בין הצדדים שלא לשלם שכ"ט בגין הוצאות אלה. אשר לחיובים העיתיים, שכה"ט ישתלם ביחס אליהם, ככל שטרם הסתיימו, במועדי התשלום העיתי וכפי המועדים המוסכמים לתשלום אצל הנתבעת. אשר לשיעור הסכום שהוקפא, מאחר וקמה מחלוקת עובדתית בנושא זה, די שהנתבעת תמציא את שובר התשלום בגין הסכום שהומצא לתובעים בתיק טרלובסקי על מנת שניתן יהיה לסיים גם מחלוקת זו בדבר שיעור הפיצוי שהוקפא ושולם עם הסרת ההקפאה כאשר סכום שכה"ט ייגזר ממנו.

תיקים בהם נטען ע"י הנתבעת כי אין מחלוקת ושכה"ט שולם

117. התובעת הפנתה ל-5 תיקים (אהרונוביץ', לוסטמן, מרמלשטיין, שרירא וחטיב), ביחס אליהם טענה הנתבעת כי הסכומים שדרשה התובעת שולמו ולכן קמה לה טענה מניעות וויתור מצד התובעת. התובעת טענה, כי אין זה נכון שהתיקים נפרעו במלואם, כך בתיקי חטיב ושרירא, החשבוניות לא נפרעו במלואם, ובאשר לתיקים ששולמו נוצרה יתרת חוב בשל פיגור גדול בתשלום כאשר ביחס אליהם לא ניתן לטעון לויתור ומניעות זאת בהעדר טענה לשינוי מצבה של הנתבעת לרעה. אציין כבר כעת, כי בישראל דיני הראיות מחייבים את המוציא מחברו להוכיח את טענותיו. לפיכך, טיעוניה של הנתבעת לפיה על הנתבעת הנטל להוכיח כי שילמה את מלוא הסכומים אינה במקומה. הנטל רובץ לכן תחילה על התובעת ורק לאחר מכן עובר לנתבעת ככל הנדרש.

אפרט להלן את טענות הצדדים בתיקים הפרטניים :

118. **תיק מרמלשטיין** - התובעת הפנתה בתאריך 24.7.2001 דרישת שכ"ט בסך \$17,550 בתוספת הוצאות 9,215 ₪ ובניכוי מקדמה בסך 54,264 ₪ ששולמה בתאריך 4/1996. התובעת טענה, כי מגיעה לה יתרה בסך של 20,681 ₪ נכון למועד הדרישה ולחודש 8/2006 28,293 ₪ (ס' 133 לתצהירה).

הנתבעת מצידה ציינה (ס' 211 לתצהירה של הגב' שירי מרזל), כי שולם לתובעת מלוא הסכום המבוקש בתאריך 3.9.2001 ולכן הניסיון לדרוש שכ"ט לאחר ששולם במלואו ולאחר שעבר זמן כה רב הינו חסר תום לב.

לטעמי אין סיבה לשלם סכום כלשהו לתובעת בתיק זה וזאת מעבר לטענה בדבר הזמן הרב שחלף מאז מועד התשלום ועד למועד הדרישה עתה. טוענת הנתבעת בסיכומיה כי שיערכה גם את סכום המקדמה ששילמה ממועד מתן המקדמה למועד תשלום יתרת הדרישה באופן שמותיר יתרת זכות לטובת הנתבעת בגין תשלום ביתר בסך של 574.87 ₪. סביר בעיני, כי סכומי המקדמה ישוערכו ליום עריכת החשבון הסופי ולכן לא מצאתי מקום לחיוב נוסף.

119. **תיק אהרונוביץ'** - טוענת התובעת כי שיעור החוב עומד על 2,260 ₪ כאשר נכון לחודש 8/2006 עומד שיעור החוב על 2,355 ₪ (ס' 133 לתצהירה). הנתבעת בתצהירה של הגב' מרזל מתייחסת לדרישה ומציינת, כי דרישת התובעת עמדה על 3,891 ₪ נכון לתאריך 13.3.2006 וזו שולמה במלואה בתאריך 3.4.2006. התובעת אף המציאה חשבונית מתאימה בתאריך 21.5.2006. בחנתי את תצהיר התובעת, את דרישת התשלום (מסמך 424 לנספח התובעת) את פירוט התשלומים לספק מתאריך 14.5.2006 (מסמך 425) ולא מצאתי כי אמנם נותרה יתרה לתשלום בתיק זה. שולם לתובעת כפי שדרשה וככל שהיתה חריגה במועד התשלום במספר ימים, מדובר לטעמי בזוטי דברים שלא נטען ביחס אליהם דבר עד להגשת התובענה.

120. **תיק לוסטמן** - התובעת טענה לחוב בסך 5,106 ₪ העומד על הסך של 5,882 ₪ נכון ל-8/2006 בגין שכ"ט בערכאה הראשונה (ס' 133 לתצהירה). עיון בנספחי תצהיר התובעת (נספח 848-848) מעלה כי דרישת התובעת הינה מתאריך 27.9.2000 ועמדה על הסך של 324,926 ₪ כולל מע"מ (בכתב יד) ממנה יש לנכות מקדמות ששולמו. מעבר לעובדה ולפיה מדובר באירוע שהתיישן, תביעת התשלום כלל אינה מופיעה בנספח ב' לכתב התביעה. עיון בסיכומי התביעה אינו מעלה לעניין חישוב החוב דבר. הנתבעת מצידה מכחישה כל חוב לעניין זה. המסקנה המתבקשת הינה כי גם סכום זה אינו מוכח שלא לומר התיישן ולפיכך דינו דחייה.

121. **תיק שרירא** - הועבר למשרד עוה"ד סהר-סטוביצקי כפי בקשת הנתבעת בתאריך 5.11.2003. (ר') מכתב התובעת אל הנתבעת מתאריך 18.11.2003 מסומן 564 לתיק המוצגים). התובעת ביקשה מהנתבעת לשלם לה שכ"ט מתאים לאחר שהתקיימו באותו תיק 3 דיונים והוגשו סיכומים בכתב לבקשה לדחיית התביעה על הסף. הנתבעת שילמה לתובעת בתאריך 18.5.2004 סך של 4,316 ₪. בסיכומיה טענה התובעת כי החשבון בתיק זה לא נפרע במלואו תוך שהפנתה לנספח ב'1 לכתב

התביעה בו טענה כי סכום שכה"ט המגיע הינו 8,417 ₪ כאשר שולם בפועל 3,689 ₪ ונוותרת יתרת קרן בסך 4,728 ₪ ששיעורה בתוספת הפרשי הצמדה וריבית נכון ל-31.8.06 עומד על 5,656 ₪. הנתבעת מצידה טענה, כי אין כל חוב שכן שולם מלא שכה"ט המגיע (ר' בין היתר נספח 3 לסיכומי הנתבעת).

גם בתיק זה לא ברור על מה סומכת התובעת. במכתב שהפנתה אל הנתבעת מתאריך 18.11.2003 היא מציינת מפורשות כי **"לא מצאתי בתעריף שכר הטרחה שלכם תעריף מתאים. אודה על תשלום שכר טרחה מתאים..."** מנגד לא מצאתי מה אינו מתאים בתעריף שכה"ט ששולם בסיכומי של יום ולכן מה הבסיס לטענות התובעת. מכאן שהתובעת אינה מוכיחה כי על פי תעריף אבנר הישן, לפיו הינה תובעת כאמור בנספח ב/1 לכתב התביעה, הסכומים הינם אחרים. לפיכך דין התביעה לעניין זה להידחות.

122. **תיק חטיב** - בתיק זה ביקשה התובעת מהנתבעת בתאריך 9.1.2002 שכה"ט בשיעור של 8,363 ₪ כולל מע"מ (7,147 ₪ ללא מע"מ). שולם על פי נספח ב' לכתב התביעה 5,655 ₪ ונוותרת יתרה בסך של 1,492 ₪ שבצירוף הפרשי הצמדה וריבית עומדת על 2,022 ₪ לתאריך 31.8.2006. הנתבעת מצידה טוענת כי שילמה מלוא שכה"ט.

עיינתי בנספח 717 לתצהיר התובעת וממנו למדתי כי בהתאם להנחיות הנתבעת יש לשלם הוצאות בסכום שונה. התובעת הסכימה, ולו לכאורה, כי שיעור ההוצאות יעמוד על 947 ₪ במקום 2,440 ₪ שכן היא זו שכתבה את שיעור ההוצאות החדש בכתב ידה. מכאן שסכום הקרן הינו 5,655 ₪, כפי ששולם, ומדוע עותרת התובעת לסכומים נוספים לא הבנתי. הדרישה בעניין זה נדחת.

המחלוקות העקרוניות

"דיונים לא מהותיים"

123. טענה התובעת, כי ב-3 תיקים: אריג', טרבלסי וסטרוסטינצקי הודיעה הנתבעת ב-2004, לאחר סיום ההתקשרות עם התובעת, כי אינה מתכוונת לשלם עבור ישיבות בימ"ש "לא מהותיות" בניגוד ללשון התעריפון והנוהג. בכך הפרה את הסכמי שכה"ט (ר' תצהיר התובעת סעיף 134 וכן מוצגי התובעת 727-730 וכן 503-507 בהתאמה). התובעת הוסיפה כי אין בידי הנתבעת כל טענה לסתור זאת.

124. הנתבעת מצידה ציינה, כי הוציאה מכתב הבהרה בתאריך 25.11.2004 (נספח 77 לתצהיר הגב' מרזל) שכותרתו "שכה"ט עם דחיית תביעה-הבהרה" ובו צויין, כי נכון למועד המכתב משלמת הנתבעת בתביעות שנדחו לגופן ואין בהן נתבע נוסף, שחוייב בתשלום עפ"י פרמטר של 5 ישיבות וסכום נוסף בגין כל ישיבה מעבר לאותן ישיבות עד לתיקרה. הנתבעת הבהירה, כי כאשר מדובר ביותר מחמש ישיבות, נבחנת מהותה של הישיבה ובאם מדובר בישיבת תזכורת או בקדם משפט לא מהותי שדומה יותר לתזכורת, הגמול בגין אותה ישיבה הינו לפי תעריף ישיבה רגילה לפי סוג התיק. הישיבות לכן נספרות לפי מהותן ולא לפי סדרן הכרונולוגי.

הבהרה זו נמסרה לכלל עוה"ד הנותנים לה שירותים, כולל לתובעת. הנתבעת הצדיקה את מהלכה בטענה כי התברר לה שהינה נושאת בתשלומים גבוהים בגין דיונים שאינם מהותיים (ר' סעיפים 290-291 לתצהיר הגב' מרזל) ולא נדון בהם התיק לגופו (כמו במקרה ובו מתבקשת דחייה לאחר שאחד הצדדים לא התייצב).

להבדיל מהתובעת שהתייחסה לשלושה תיקים, הנתבעת התייחסה בסיכומיה ל-4 תיקים וכללה בהם גם את תיק אייל לוי.

125. אין ספק, כי שינוי שיעור שכה"ט בגין ישיבות שאינן מהותיות על דרך הקטנתו מהווה במהלך חד צדדי של הנתבעת. לא יכול להיות ספק בעיני, כי העדכון אינו יכול לחול רטרואקטיבית, היינו על דיונים שהתקיימו ערב העדכון אלא ממועד העדכון ואילך וביחס לעוה"ד שהסכימו לביצועו. עוד יצוין, כי לא הוכח שהנתבעת התייעצה עם מי מעוה"ד החיצוניים קודם לביצוע מהלך זה, לפיכך אין מקום לעדכון כאמור ביחס לדיונים שכבר התקיימו ערב העדכון אך יש לו בהחלט מקום ביחס לדיונים שהתקיימו לאחריו ובמיוחד כאשר לא שמעתי כי קמה טרזניה מעו"ד אחרים. התובעת התרעמה על העדכון הרטרואקטיבי אך נדמה כי היתה מוכנה להכיר בעדכון מכאן ואילך. ר' לעניין זה מכתב התובעת מתאריך 29.11.2004 ובו כתבה :

3. לשינוי כזה, לפחות ככל שהוא חל רטרואקטיבית, יכול להיות תוקף רק כשהוא נעשה בהסכמה.
4. ככל שהדבר נוגע אלי השינוי הינו רטרואקטי בלבד - ואינני מסכימה לו."

כך גם התובעת מפנה לאחר העדכון לדרישות שכ"ט תוך הבחנה בין ישיבות מהותיות ללא מהותיות (ר' נספח 503 לתצהיר התובעת), מכאן ניתן גם להסיק כי התובעת מבינה את זכותה של הנתבעת לנהוג בזו הדרך מעתה ואילך אך לא רטרואקטיבית בהיעדר הסכמה.

126. בחינת שלושת התיקים אליהם התייחסה התובעת בסיכומיה מעלה, כי **בתיק אריג'** נשלחה דרישת שכה"ט בתאריך 6.9.2004 היינו קודם לעדכון ולכן אין להכיל העדכון על רישה זו לשכ"ט ויש לשלם מלוא דרישת התובעת היינו **23,180 ₪ נכון לתאריך 31.8.2006**.

127. אשר **לתיק סטרוסטינצקי**, דרישת שכה"ט נשלחה בתאריך 24.10.06 ולא עשתה הפרדה בין ישיבות מהותיות ללא מהותיות. במכתב התובעת מתאריך 7.12.06 היא ציינה כי נפלה טעות במכתבה שכן עבור ישיבות לא מהותיות לאחר 5 ישיבות ישולם שכר עבור ישיבה רגילה (515 ₪ לישיבה) ולכן היתה מוכנה לשלם עבור 5 הישיבות הראשונות בתוספת ישיבה מהותית את השכר המלא המגיע אך בגין 5 ישיבות לא מהותיות שילמה 2,575 ₪. בגין זאת עתרה התובעת להשלמת שכרה בסך 35,817 ₪ נכון לתאריך 31.8.2006.

מאחר ודרישת התשלום אינה מפרטת מהן הישיבות הלא מהותיות ערב עדכון התעריפון אין אפשרות לקבוע אילו מהישיבות הלא מהותיות יש לשלם בגין את השכר המלא שהיה קיים ערב הדיון. לפיכך, אין מנוס מדחיית טענות התובעת להשלמת שכ"ט זה בהעדר הוכחה.

128. אשר **לתיק טרבלסי**, מועד משלוח מכתב דרישת שכה"ט הינו 7.11.2006. במסגרתו כללה התובעת בין היתר דרישת תשלום ל-7 דיונים. עיון בתיק המוצגים של התובעת (נספחים 524-531) מעלה כי נערכו 7 הדיונים (נספח 529) מהם 3 לאחר מועד משלוח העדכון (28.2.05; 12.7.05; 16.3.06). לטענת התובעת לא נתקבל כל סכום ע"ח שכה"ט, ולכן עתרה לקבלת הסך של 20,322 ₪ נכון לתאריך 31.8.2006.

בסיכומיה לא התייחסה הנתבעת באופן פרטני לתיק טרבלסי למעט ציון דרישת התובעת בנספח 3 לסיכומיה המציין כי שולם שכ"ט מלא לפי תעריף ענבל. יחד עם זאת בתצהירה של הגב' מרזל (סעיף 298) לא נטען כי אמנם בוצע תשלום כלשהו כפי שצוין בתיקים דומים אחרים.

תחילה אציין, כי לא ראוי בעיני שלא להתייחס לתשלום כלשהו בתצהיר הגב' מרזל אך מאידך לציין בסיכומים כי כך אמנם נעשה. מאחר ולא צוין דבר ע"י הנתבעת בדבר נכונות או אי נכונות דרישת התובעת על פי העדכון ביחס להבדל בין דיון מהותי ללא מהותי, סברתי כי על הנתבעת לשלם לתובעת מלוא דרישתה בסך של **20,322 ₪** נכון לתאריך 31.8.2006.

"מחלוקת לגבי הוצאות"

129. טענה התובעת כי בשני תיקים, הורנשטיין וסקשטיין נמנעה התובעת מלשלם מלוא ההוצאות בניגוד לתעריפון. התובעת טענה בתצהירה (סעיף 135), כי ההפרש בין דרישת התשלום לבין מה ששולם בפועל נבע מטענת הנתבעת כי אין לשלם הוצאות שוטפות מחוץ למשרד וזאת מבלי שנתנה כל הודעה על כך ומבלי שהתובעת הסכימה לוותר על סכומים אלה אותם הנתבעת כן נהגה לשלם בעבר. בתיק הורנשטיין נותר חוב בסך 1,258 ₪ ובתיק סקשטיין 1278 ₪ נכון לתאריך 31.8.2006.

הנתבעת מצידה לא התייחסה באופן פרטני לטענות ביחס להוצאות אם כי התייחסה ביחס לתיק סקשטיין בסעיף 273 לתצהיר הגב' מרזל ולתיק הורנשטיין בסעיף 283 לתצהירה אך לא התייחסה לטענה בדבר ההוצאות.

בהעדר התייחסות פרטנית מצד הנתבעת, אין מנוס מלקבל דרישת התובעת בנושא זה והנני מחייב את הנתבעת בתשלום הסך של **2,536 ₪** נכון לתאריך 31.8.2006.

"שכר טרחה בערעור"

130. טענה התובעת, כי ביחס ל- 11 תיקים שהיו בטיפולו היינו: אסף, ביבר, מושקוביץ, זילייט, לוסטרמן, מאירסון, מרמלשטיין, אנסבכר, קריספל, יערי ושמיע, קבע התעריפון ששכה"ט בערעור יעמוד על "50% מהשכר לעיל". אותו "השכר לעיל" כלל לטענת התובעת את מלוא שכה"ט ששולם בערכאה הראשונה, לרבות שכה"ט בגין ישיבות ביהמ"ש וסיכומים באשר כך נהגו מאז ומעולם. אופן התנהלות זה השתנה לטענת התובעת בשנת 2002 עת החלה הנתבעת שלא לכלול בחישובים את שכה"ט בגין הישיבות והסיכומים בערכאה הראשונה ובחשבון שכה"ט לשלב הערעור השמיטו את הישיבות והסיכומים בערכאה הראשונה מ-50% התשלום, ושכ"ט שולם רק בגין שכר הבסיס בערכאה הראשונה ובתוספת הישיבות בערעור שמספרן זניח. כך ב-9 מתוך 11 התיקים כאמור לעיל וביחס לשניים הנותרים, היינו מרמלשטיין וקריספל טענה התובעת, כי לא שולם בגינם שכ"ט בשלב הערעור כלל. בגין ראש פרק זה תבעה התובעת הסך של 197,598 ₪.

131. הנתבעת מצידה טענה, כי מקור החיוב היה מאז ומעולם התעריפון ולפיו משולם שכ"ט לתובעת כמו גם ליתר עוה"ד החיצוניים שהעסיקה ולכל אורך תקופת ההתקשרות, בערעור באותו האופן

(סעיף 222 ו-223 לתצהירה של הגב' מרזל). התובעת, כך טענה, לא הצביעה על המקור לחיוב כפי דרישתה למרות שטענה לאורך ההתקשרות מס' פעמים כי יש לערוך חישוב שכה"ט כפי טענתה. מנגד, הבהירה לה הנתבעת שוב ושוב את טעותה. בכל מקרה, התובעת לא עשתה עם נתון זה דבר ובהתנהגותה הסכימה לחישוב זה של הנתבעת. הנתבעת הוסיפה, כי התובעת יכולה היתה לו חפצה בכך להפסיק ההתקשרות עם הנתבעת אך לא עשתה כן. בהתייחס לשני התיקים לגביהם טענה התובעת כי לא שילמה שכה"ט כלל ציינה, כי באשר לתיק מרמלשטיין בתאריך 23.11.2002 שולם לתובעת הסך של 14,239.65 ₪ (נספח 45 למוצגי הנתבעת) כפי דרישת התובעת ולכן התובעת קיבלה את מלוא הסכום לו הינה זכאית (סעיף 234 לתצהיר הגב' מרזל ונספח).

אשר לתיק קריספל, הודתה הנתבעת כי דרישת התובעת נדחתה וזאת מאחר והתיק הוגש לערעור ע"י התובע אלא שזה נדחה על הסף מחמת איחור בהגשתו. התובעת לא הקדישה ביחס לתיק זה כל עבודה ואף אישרה בשיחה עם רפרנטית הנתבעת כי היא משאירה לשיקול דעת הנתבעת את ההחלטה לגבי תשלום שכה"ט (סעיף 268 לתצהיר הגב' מרזל). תיק זה הוגש פעם נוספת לערכאה הראשונה ונמחק אך על כך בפרק המחלוקת ביחס למחיקה שכן שולם בו שכה"ט כ"מחיקה" לתובעת.

132. עיון בתעריף שכה"ט כאמור בתעריפון מעלה, כי שכה"ט בשלב הערעור הינו "50% משכה"ט לעיל, ובלבד שהמשרד טיפל גם בערכאה הראשונה". אמנם לא מצוין בו כי ההתייחסות הינה לשכר הבסיס ששולם בערכאה הקודמת מבלי לכלול בו את התשלומים ששולמו בגין הישיבות והסיכומים, אך לאורך השנים, כך נדמה על פניו, אופן התשלום בוצע כפי עמדת הנתבעת. התובעת ציינה את השינוי שחל בעמדת הנתבעת החל משנת 2002 אז החלה מבצעת את התשלומים בחישוב מעודכן. למרבה הצער לא מצאתי ראיות בכתב, למעט טענת התובעת בתצהירה כי כך היה עד 2002, וטענת הנתבעת מאידך, כי אופן חישוב תשלומי שכה"ט בשלב הערעור היו כך מאז ומעולם, שאמנם התשלום התבצע באופן שונה החל משנת 2002. ציפיתי כי יוגשו ראיות מתאימות המבחינות בין תשלומים ששולמו קודם לשנת 2002 לאלה ששולמו אח"כ אך אלה לא הוגשו ללא סיבה ראויה. משכך, אין מנוס מלקבוע שלא הוכח שינוי באופן חישוב שכה"ט בשלב הערעור החל משנת 2002.

מעבר לכך, וכהערת אגב אציין, שסביר בעיני כי 50% משכה"ט הנפסק בערכאה הראשונה יהיה דווקא על חלק הבסיס ולא על מלוא שכה"ט הכולל גם את שכה"ט על הדיונים והסיכומים. עבור אלה, שילמה כבר הנתבעת ואין סיבה לחזור ולשלם את מחציתם בערכאת הערעור. הנתבעת מתגמלת את עו"ד בגין הדיונים בשלב הערעור בתשלום נפרד. תשלום גם בגין מחצית התמורה בדיוני הערכאה הראשונה נראה בעיני משום כפל תשלום המשתלם בגין נושא ששכר הטרחה בגינו כבר שולם. לפיכך גם מטעם זה אין מקום לשינוי התשלומים שבוצעו בפועל.

כך ביחס לכלל התיקים שבמחלוקות לרבות תיק מרמלשטיין שהוצגו ראיות כי שולם שכה"ט בשלב הערעור ולא ברור מדוע נטען שלא שולם בשל זה דבר, ובאשר לתיק קריספל, סברתי, בהעדר התייחסות מתאימה מטעם התובעת לטענת הנתבעת, כי אמנם התובעת השאירה נושא זה לשיקול דעתה של הנתבעת שהחליטה שבהעדר כל טרחה מצד התובעת, אין מקום לתשלום שכה"ט כלשהו, תוצאה שהיא סבירה בעיני לנוכח הסכמת הצדדים כאמור ולאור מערכת היחסים רבת השנים שבין הצדדים שבאותה העת טרם עלתה על שרטון (7/2002).

"מחיקה או דחיה בשלב ניהול התיק"

133. לטענת התובעת, עסקינן ב-9 תיקים שונים ובהם: איוב, קריצמן, אלקלעי, בן עזרא, גרוסברגר, כהן, סוואד, קריספל ורביע בהם הוגשו תביעות, הוגשו כתבי הגנה ואח"כ הושגה בהם הסכמה לפיה התביעה נמחקה או נדחתה ללא תשלום פיצויים לתובע. לטענת התובעת במקרה של דחייה אין ספק שיש לשלם כפי תעריף דחייה היינו יש לשלם לה שכ"ט עפ"י "דחיית אחריות ואי תשלום פיצויים לאחר הגשת כתב הגנה" (תעריפון סעיפים א.3. וכן ב.2. כמו גם תצהירה של התובעת בסעיף 138), וככל שמדובר במחיקה שלאחר הגשת כתב הגנה בחלק מאותם תיקים, לכך לא מתייחס התעריפון ויש לקבוע שכר כאילו נדחתה התובענה.

לטענת התובעת יש לקבוע כי הפרשנות הנכונה הינה זו שלה, מאחר ואת התעריפון ערכה הנתבעת ולכן על פי כלל הפרשנות כנגד המנסח יש להעדיף את פרשנותה של התובעת, כך גם נהגו הצדדים לאורך השנים ולבסוף על פי הפרשנות התכליתית אין לראות את התעריפון כמי שמבקש לשלול מעוה"ד את פרי עמלו כאשר המחיקה אינה על הסף אלא בפשרה שלעיתים קרובות מושגת בעמל רב. בסה"כ העמידה התובעת את הנזק בראש תביעה זה על 107,527 ₪ נכון ליום 31.8.2006.

134. הנתבעת טענה מנגד, כי בפועל מדובר ב-13 תיקים (נספח 3 לסיכומיה הכוללים 6 תיקים שנמחקו אך מבוקש בהם שכ"ט לפי דחייה וכן 7 תיקים בהם מבקשת התובעת שכ"ט כפי דחייה לגופו של עניין למרות שנדחו בהסכמה). לטעמה, בתיקים בהם עסקינן במחיקת תביעה למול דחיית התובעת אינה זכאית לתשלום של \$2500/5000 שהינם הסכומים המשתלמים במקרים בהם נדחתה התובענה אלא הינה זכאית לתשלום לפי "מחיקת תביעה על הסף" (סעיף ג' לתעריפון וסעיפים 252-273 לתצהירה של הגב' מרזל), או אז התעריף הינו \$250 לשיבה ועוד \$125 על כל ישיבה נוספת עד לתקרה של \$500. התובעת, כך הנתבעת, מבקשת לראות בתביעות שנמחקו כאלה שנדחו באופן שנוגד את התעריפון.

אשר לתביעות שנדחו בהסכמה והתובעת דורשת בהן שכ"ט כאילו נדחו לגופן, סברה הנתבעת כי במקרים אלה, בהם התיק לא נשמע לגופו ולא התקיים בו כל דיון מהותי, שכר הטרחה נקבע כתעריף מינימום (ר' ס' 256 לתצהיר הגב' מרזל) כך נהוג וידוע שנים רבות וגם ביחס לכלל עוה"ד אליהם קשורה הנתבעת ולמרות זאת התובעת תובעת עבור תיקים בהם שולם לה מלוא שכה"ט (ס' 266-267 לתצהיר הגב' מרזל).

135. תחילה אציין, כי אתייחס בראש פרק זה לתשעת התיקים ביחס אליהם קמה מחלוקת כפי טענת התובעת בתצהירה (סעיף 138) וסיכומיה ולא 13 התיקים כפי טענת הנתבעת בתצהירה וסיכומיה.

עיון בתעריפון מעלה כדלקמן:

סעיף א.2.ב.2. המתייחס לנזקי גוף צד ג' כללי מציין כך:

"נזקי גוף-צד ג' כללי-דחיית אחריות ואי תשלום פיצויים: אם אין נתבע נוסף- 2,500 דולר עד 5 ישיבות ו- 1,000 דולר לכל ישיבה נוספת עד תקרה של 15,000 דולר".

סעיף א.2.ב.3. המתייחס לרשלנות רפואית מציין:

"רשלנות רפואית- דחיית אחריות ואי תשלום פיצויים: 2. אם אין נתבע נוסף-5000 דולר עד 5 ישיבות ו-2000 דולר לכל ישיבה נוספת עד תקרה של 25,000 דולר".

סעיף א.4. מציין:

"דחיית אחריות ואי תשלום פיצויים לפני הגשת כתב הגנה בכל אחת מהקטגוריות - 1- 3 לעיל (ת"ד, צד ג' כללי ורשלנות רפואית א.ב.) יקבעו שכ"ט מיוחד לכל תיק בהסכמת מנכ"ל ענבל."

סעיף ב.2. מציין:

"נזקי רכוש-דחיית התביעה במקרה של הגנה בלבד – 2500 דולר עד 5 ישיבות ו-1000 דולר לכל ישיבה נוספת עד לתקרה של \$12,500"

סעיף ב.3. מציין:

"דחיה או מחיקה לפני הגשת כתב הגנה – יקבע שכ"ט מיוחד לכל תיק בהסכמת מנכ"ל ענבל"

סעיף ג' מציין:

"מחיקה על הסף (גוף או רכוש)- 250 דולר לישיבה + 125 דולר לכל ישיבה נוספת עד לתקרה של 500 דולר"

136. מהאמור לעיל עולה, כי התעריפון מאפשר תשלום שכ"ט בשלושה מצבים שונים: האחד- דחיית התביעה לאחר הגשת הגנה השני- דחיה או מחיקה לפני הגשת הגנה והשלישי- מחיקה על הסף. יחד עם זאת התעריפון לא הגדיר שכ"ט לסיום התיק במצב ובו נמחקה התביעה לאחר הגשת הגנה.

137. בכל הקשור עם תובענות שנמחקו לאחר הגשת הגנה, לטעמי, היה בהחלט מקום להוסיף דרגת שכ"ט נוספת שתתייחס לכל אותם מצבים בהם התביעה נמחקה לאחר הגשת הגנה, או לכל הפחות להסכים, כי שיעור שכה"ט בנסיבות שכאלה ישולם בהסכמת מנכ"ל ענבל. משלא נעשה כדבר הזה, ובעקרון, ביהמ"ש לא ישים עצמו במקום הצדדים, ולא ינסח עבור שיעור שכה"ט למקרים אלה, לאחר שלא השכילו להגיע לכך בעצמם (מבלי ליתר הטענה כי מדובר בהסכם שנכפה על התובעת ויש לפרשו כנגד המנסח ובמיוחד כך כאשר מדובר בסוג של חוזה רשות).

138. יחד עם זאת, לא יכולתי להתעלם מהעובדה ולפיה מדובר במצב ביניים. מצב שכזה אינו עונה על קביעת התעריפון אך הוא מהווה אנומליה מטרידה שיש בה כדי לפגוע בתובעת בהיותו כזה שלא נמצא לגביו סעיף מתאים בתעריפון. והרי קשה להלום מצב ובו נמחקת תביעה על הסף ושיעור שכה"ט המקסימאלי יעמוד על \$500 הכולל גם הגשת כתב הגנה. הכנת כתב הגנה, במיוחד בתביעות של רשלנות רפואית, הינה מלאכה קשה, ולא סברתי כי הנתבעת היתה ערה דייה למצבי ביניים כדוגמת מקרה זה. מאידך, אין מדובר בדחיית התביעה לגביה כאמור קובע התעריפון סכומים אחרים לגמרי. לפיכך, ועל מנת שלא יימצא חלילה עוה"ד טורח על מלאכתו אך אינו זכאי בשכר הולם, סברתי כי במצבים שכאלה, בהעדר ראיות מספיקות המעמידות את שיעור שכה"ט הראוי על סכומים אחרים, תוסיף הנתבעת לתובעת סכום מוגדר בסך של \$1,000 לכל אחד מהתיקים נשוא מחלוקת זו (איוב עמר, אינה קריצמן, אלקלעי יותם, גרוסברגר ערן וסוועאד עיישה) ובסה"כ **\$5,000** כפי ערכם בשקלים בתאריך 31.8.2006 וכשהם צמודים ונושאי ריבית כדין להיום.

139. אשר ליתר ארבע התיקים (בן עזרא יעקב, כהן אבישי, קריספל אלעד ורביע כבהה) כל אלה אמנם נדחו ע"י ביהמ"ש בהסכמה. האם יש לעשות אבחנה בין תיקים שנדחו לגופם לבין שנדחו בהסכמה לעניין שיעור שכה"ט שייקבע? לטעמי יש להשיב על כך בשלילה.

תחילה אציין, כי לא מצאתי בתעריפון קביעות באשר לשכ"ט ובהן הבחנה בין התביעה הנדחית בהסכמה להבדיל מזו הנדחית לגופה. כל שהתעריפון מציין הינו "דחיית אחריות ואי תשלום פיצויים" (צד ג' כללי או רשלנות רפואית). מובן כי ניתן היה לסווג ביתר פירוט מצבים נוספים ובהם נדחית התובענה ללא ישיבות כלל, שאז יתכן היה לקבוע שיעור שכ"ט אחר מזה בו נדחית התובענה לגופה לאחר דיון, אלא שלא כך כאמור נקבע בתעריפון, מי שניסח את התעריפון היא הנתבעת ואין צורך לחזור על כללי הפרשנות הברורים מאליהם כאשר עסקין בגוף המנסח, שהינו בנסיבות גם החזק יותר ובוודאי כאשר מדובר בגוף ממשלתי.

אשר לכללי הפרשנות בדיני החוזים מתחיל וקובע סעיף 25(א) לחוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973 כדלקמן:

25. (א) חוזה יפורש לפי אומד דעתם של הצדדים, כפי שהוא משתמע מתוך החוזה ומנסיבות העניין, ואולם אם אומד דעתם של הצדדים משתמע במפורש מלשון החוזה, יפורש החוזה בהתאם ללשונו.

אשר לכללי הפרשנות המקובלים בכלל וכאשר עסקין במנסח שהינו המדינה בפרט לרבות בחוזים אחידים קבע כב' הש' עמית בע"א 8729/07 אירונמטל בע"מ נ' קרן קיימת לישראל (פורסם בנבו-12.11.2009) (להלן: "פרשת אירונמטל") כך:

" לעולם יפתח הפרשן בלשונו של הטכסט אך בכך לא יסיים את הילוכו, ועל מנת לעמוד על אומד דעת הצדדים, יש לבחון את טיבו של החוזה, תכליתו וכלל הנסיבות הקשורות לחוזה. ומהו אומד הדעת של הצדדים? אלו הם המטרות, האינטרסים והיעדים שביקשו הצדדים במשותף להגשים – ראו, לדוגמה, ע"א 3978/99 אוליצקי כריה (1990) בע"מ נ' מנורה איזו אהרון בע"מ, פ"ד נה (2) 565, 573 (2001). "

בהמשך קבע:

"ככל שיש ספק בפרשנותו של חוזה החכירה, נזעיק לעזרתנו מספר כללי פרשנות שבדיני חוזים.

א. יש להימנע מפרשנות המביאה להטלת התחייבות בלתי סבירה על אחד הצדדים לחוזה – ראו ע"א 270/86 רגובי נ' תנובה, פ"ד מה (1) 620, 632 (1990)...

ב. במקרה של ספק פרשני, יבוא הכלל 'נגד המנסח' ויטה את הכף לחובתו של מנסח החוזה – ראו ע"א 779/89 שלו נ' סלע חברה לביטוח בע"מ, פ"ד מח (1) 221, 241-240 (1993); ע"א 769/86 רובינשטיין נ' זמור, פ"ד מב (3) 581, 586 (1988). כלל זה, כוחו יפה במיוחד כאשר בחוזה אחיד עסקין – ראו ע"א 1185/97 יורשי ומנהלי עיזבון המנוחה מילגרם הינדה ז"ל נ' מרכז משען, פ"ד נב (4) 145, 158-159 (1998). עוצמתו של הכלל גוברת עוד יותר, כאשר המנסחת של החוזה האחיד היא רשות שלטונית – ראו ע"א 191/85 מדינת ישראל נ' חברת נוח שוסטר, פ"ד מ"ב (1) 573, 581-580 (1988) (להלן: נוח שוסטר); ע"א 255/89 פרדו נ' מדינת ישראל, פ"ד מו (5) 641, 655 (1992); אהרון ברק "פרשנות במשפט – כרך רביעי – פרשנות החוזה" – 639-634 (2001).

ג. לצד כלל הפרשנות 'נגד המנסח' אנו מוצאים את כלל הפרשנות "נגד הצד החזק", ... – ראו נוח שוסטר לעיל בעמ' 581; דברי

142. לא מצאתי בתעריפון אפשרות לחלוקת שכה"ט לפי תובעים באופן שביחס לכל תובע ייערך חישוב בנפרד. יתכן והיה מקום לכך אך לא כך נעשה בפועל לאורך השנים. כאשר יש דרך חישוב סבירה לאורך זמן והתובעת אף היא מתיישרת עמה, בהעדר ראיה אחרת לסתור, קשה להלום שינוי כה דרסטי במועדים מאוחרים למערכת היחסים. לפיכך לא מצאתי מקום לטענות התובעת בנושא חלוקת שכה"ט לפי תובעים. מובן מאליו שאין בכך לקבוע כי זכותה של התובעת תינזק ביחס ליתרת שכה"ט המגיע מהסכום המוקפא, אלא שכפי טענת הנתבעת שכה"ט בגין סכום זה כבר אושר לתשלום בתאריך 1.6.2007 (ר' ס' 250.14 לתצהיר הגב' מרזל, אם כי יצוין ששחרור הסכום המוקפא לא מוצא ביטוי בכתב בנספח זה! יש להניח כי הנתבעת, ככל שטרם העבירה סכום שכה"ט, תעבירו מיידית כשהוא נושא הפרשי הצמדה וריבית כדין מיום שחרור ההקפאה, וככל שלא עשתה כן עד כה הנני מורה לה לעשות כן עתה).

"איתור רשימות תלמידים"

143. טענה התובעת, כי נאלצה לבצע מלאכה של איתור רשימות תלמידים המבוטחים בביטוח תאונות אישיות. במסגרת זו ניהלה התובעת, כטענתה, חקירה מאומצת (סע' 144-140 לתצהירה) תוך ביקור במרתף מסוכן בו עשויות היו להימצא רשימות התלמידים המבוטחים, ניהול מו"מ עם בעל המרתף בו שכנו במסמכים עם כונסת הנכסים שמונתה לו, פניה לקבלת היתרים מראש ההוצל"פ, מציאת חברה מומחית להצלת מסמכים, תיאום וביצוע ההצלה, בדיקת כל המסמכים המסוכנים שהוצאו מהמרתף לאחר הצלתם אחד אחד לשם איתור רשימות וחלקי רשימות של התלמידים המבוטחים. התובעת השקיעה בכך למעלה מ-100 שעות עבודה ולכן תבעה שכר ראוי העומד לטעמה על 50,000 ₪ לפי 500 ₪ לשעה בתוספת מע"מ.

144. הנתבעת מצידה טענה, כי האיתור נדרש לצורך פשרה בתיקים שנוהלו בניהם תיק של התובעת. דרישת התשלום המופרז לטענת הנתבעת נעשתה רק עם סיום מערכת היחסים עימה, כך ותו לא.

145. לטעמי אין הכחשה אמיתית של הנטען והנדרש למעט שיעור הסכום המבוקש. במצב דברים שכזה עסקינן בכ-100 שעות עבודה שאין למעשה עליהן מחלוקת. משכך הם פני הדברים סברתי כי שכרה הראוי של התובעת בגין מלאכה שבחלקה משפטי אך ברובה אינה משפטית יעמוד על **30,000 ₪**. סכום זה יישא הפרשי הצמדה וריבית כדין מתאריך 31.8.2006 ועד למועד התשלום בפועל.

"הרס משרד התובעת"

146. טענה התובעת, כי אופן התנהלות הנתבעת עם סיום מערכת היחסים שבין הצדדים הסב לה נזק של הרס משרדה. בגין כך תבעה הסך של 2.5 מיליון ₪. הנתבעת התנגדה לסכום ולתביעה בטענה ולפיה הכרה בו וכן בדמי ההודעה המוקדמת מהווה פיצוי כפל. בנושא זה דעתי כדעת הנתבעת. אף לטעמי מאחר והכרתי בפיצוי בגין דמי ההודעה המוקדמת, והנזקים בגין מיעוט התיקים בתקופות הרלוונטיות כמו גם בתשלום שכ"ט ראוי לתיקים שנטלו מהתובעת, כי אז הכרה בנזקים נוספים הינו בגדר כפל פיצוי שאינו במקומו. מיותר לציין כי התובעת היתה מודעת למערכת היחסים הלקויה עם הנתבעת כבר בעת התקיימות הפגישה הראשונה ויכולה

היתה לעשות יותר לטעמי על מנת להקטין את נזקיה המתהווים לאורך פרק זמן של כ-3 שנים עד לסיום סופי של העסקתה אצל הנתבעת ולא ארחיב מעבר לכך.

נזק לא ממוני

147. טענה התובעת בתצהירה כי התנהלות הנתבעת לשאת בפיצוי בגין הפגיעה שנגרמה לה במוניטין בסכום שיקבע ביהמ"ש.

יאמר כבר עתה, כי אין מקום לפגיעה במוניטין התובעת כעו"ד בנסיבות העניין (ר' פרשת גורן), להיפך התובעת רכשה מוניטין בשנות פעילותה עם הנתבעת ואין לקחת זאת ממנה במיוחד כאשר הנתבעת מודה שהתובעת עמדה בציפיותיה כנותנת שירותי עריכת דין. לפיכך לא מצאתי מקום לפיצוי בגין פגיעה במוניטין שאגב לא הוכחה כמו גם בגין נזק לא ממוני.

סיכום

148. התביעה מתקבלת בחלקה. ראשי הנזק העולים מסעיפים 95,100,106,112,126,128,129,138,139 ו-145 עומדים כקרן על הסך של 1,599,157 ₪. סכום זה בצירוף הפרשי הצמדה וריבית כדין להיום עומד על הסך של 2,311,828 ₪. לסכום זה יתווסף מע"מ כדין.

כמו כן תישא הנתבעת בסכומי שכה"ט שנקבעו כשכר ראוי כאמור בסעיף 111 לעיל. הסכומים יישאו הפרשי הצמדה וריבית מיום תשלומם לעוה"ד הנעבר ועד למועד התשלום לתובעת בפועל. לכל סכום שכ"ט שישולם לתובעת כאמור יתווסף גם שכ"ט עו"ד נשוא תיק זה בשיעור של 23.4%.

מהסכום הקרו כאמור לעיל ינוכה הסכום ששולם לתובעת בתאריך 20.11.2012 בסך 717,356 ₪. סכום זה יישא הפרשי הצמדה וריבית כדין עד ליום ביצוע התשלום המגיע לתובעת וינוכה ממנו.

על מלוא הסכום שישולם, לרבות זה שכבר שולם, יתווסף שכ"ט עו"ד בשיעור של 23.4% וכן יתווספו הוצאות משפט בסכום של 30,000 ₪. סכומים אלה יישאו הפרשי הצמדה וריבית כדין מהיום ועד למועד התשלום בפועל.

149. מעבר לאמור לעיל ניתן בזאת צו המורה לנתבעת להמשיך ולשלם לתובעת שכה"ט המגיע לה בתיקים שטרם הסתיימו ע"י עו"ד אליהם הועברו התיקים לטיפול. כמו כן הנני מורה לנתבעת לשלם לתובעת יתרת שכה"ט המגיע לה בתיקים שהסתיימו על ידי התובעת וטרם הגיע מועד תשלום הפיצויים, בין אם הוקפאו חלק מהפיצויים ובין אם עסקינן בתשלומים עיתיים. התשלומים יתבצעו במועד תשלום הפיצוי לניזוק. לצורך כך תעדיכן הנתבעת את התובעת במצב תיקים בהם הינה זכאית לשכ"ט כאמור לעיל מידי 30 ימים.

150. ועוד מילה לסיום. מערכת יחסים ארוכה בין הצדדים הגיעה לכלל סיום. הצדדים יגעו רבות וארוכות ואף יגעו לא במעט את ביהמ"ש. יילמד הלקח המתאים מתיק זה ויוכנו הסכמי שכ"ט מפורטים בכתב בין גופים המעסיקים עו"ד לבין עוה"ד על מנת שלא ימצאו המעורבים מתנהלים בהליכים משפטיים ארוכים בשל הסכמים בהם לעיתים קיימת אי בהירות על ההשלכות שיש לכך על הצדדים בחיי היום יום.

זכות ערעור לביהמ"ש העליון בתוך 45 ימים מיום מסירת פסה"ד לצדדים.

המזכירות תשלח עותק פסה"ד לצדדים.

ניתן היום, י' ניסן תשע"ג, 21 מרץ 2013, בהעדר הצדדים.

אליהו בכר 1111/08-54678313

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)